

*Egységes szerkezetbe foglalt
Pedagógiai program*

Vásárosnaményi Játékszág Óvodái

Egyéni képességfejlesztés és néphagyomány-ápolás

Elfogadva: 1999. május 3.

////////////////////////////////////
A programot készítette:

a Vásárosnaményi Játékkország óvodáinak nevelőtestülete.

A részfejezetek egyéni szerzői:

Badak GyulánéI.;II; III.;VI/2.3.4.;VII.;VIII.		Tolnainé Koncz Erzsébet Szabóné Jüttner Éva Kapin Györgyné Kazsuk Bertalanné Koncz Istvánné Tóthné Kondor Edit	IV/6.
Szarka Józsefné Bakóné Herczeg Tünde Kopócsné Balogh Zsuzsa Szűcs Bertalanné	IV/1.	Badak Károlyné Bóné Bálintné Koncz Károlyné Szalma Péterné Fedeles Zoltánné	IV/7.
Simon Ferencné Kondor Béláné Tóth Józsefné Marczi Erika	IV/2.	Magocsa Lászlóné Gráfné Juhász Éva Hidvéginé Haklik Éva Kokas Árpádné	IV/8.
Szabó Józsefné Lukács Sándorné Szabó Istvánné Vezené Oszlár Ildikó	IV/3.	Borbás Bertalanné Kazsuk Bertalanné Badak Károlyné	V. VI/1. VI/4.1.
Bori Gézáné Gráfné Mándi Erzsébet Tarcza Alfonzné Nagy Balázsné	IV/4.	Szabóné Jüttner Éva Badak Gyuláné Végh Ferencné	VI/4.2. VI/4.3.
Végh Ferencné Bancsi Istvánné Kun Béláné Szenes Bertalanné	IV/5.		

////////////////////////////////////

TARTALOMJEGYZÉK

I. AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA

- 1. AZ INTÉZMÉNY ADATAI**
- 2. HELYZETKÉP A PROGRAMKÉSZÍTÉS ELŐZMÉNYEIRŐL, PEDAGÓGIAI ELVEKRŐL, AZ INTÉZMÉNY TÁGABB KÖRNYEZETÉRŐL.**
- 3. SZEMÉLYI FELTÉTELEK**
- 4. TÁRGYI - DOLOGI FELTÉTELEK**

II. GYERMEKKÉPÜNK, ÓVODAKÉPÜNK, PEDAGÓGIAI ALAPELVEINK

III. CÉLOK, FELADATOK, SZERVEZETI FORMÁK, IDŐKERETEK

- 1. A PROGRAM CÉLJA**
- 2. A PROGRAM FELADATAI**
- 3. AZ ÓVODA CSOPORTSZERKEZETE**
- 4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE**

IV. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

- 1. JÁTÉK**
- 2. A TEVÉKENYSÉGBEN MEGAVLÓSULÓ TANULÁS**
- 3. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK**
- 4. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE**
- 5. VERSELÉS, MESÉLÉS**
- 6. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC**
- 7. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA**
- 8. MOZGÁS**

V. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

- 1. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI**
- 2. AZ ÓVODA ÉS A BÖLCSŐDE**
- 3. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA**
- 4. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK**
- 5. AZ ÓVODA KAPCSOLATA A KÖZNEVELÉSIRÁNYÍTÁSSAL**
- 6. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI**

////////////////////////////////////

VI. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ FELADATOK

1. A GYERMEKVÉDELEMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉG

2. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE

a) A KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

aa) A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE

ac) A KIEMELTEN TEHETSÉGES GYERMEKEK NEVELÉSE

aca) NÉPI KÉZMŰVES MESTERSÉGEK MEGISMERTETÉSE

acb) TEHETSÉGGONDOZÁS ZENEI KÉPESSÉGFEJLESZTÉSSEL

acc) NÉMET NYELV AZ ÓVODÁBAN

b) A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG, A HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK FELZÁRKÓZTATÓ NEVELÉSE

3. A CIGÁNY NEMZETISÉGHEZ TARTOZÓ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE

VII. AZ ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

1. AZ IRÁNYÍTÁS SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE, VEZETÉSI SZERKEZETE

2. AZ ÓVODAI CSOPORTOK ÉS A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

3. AZ INTÉZMÉNY NEVELÉSI PROGRAMJÁNAK ÉRTÉKELÉSE

VIII. ZÁRÓ FEJEZET

1. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

2. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

MELLÉKLETEK

IRODALOMJEGYZÉK

IDÉZETJEGYZÉK

ESZKÖZJEGYZÉK

I. Az intézménybemutató

1. Az intézmény adatai:

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Vásárosnaményi Játékszág Óvodái

Az óvoda OM azonosítója:

033129

Az óvoda pontos címe, telefonszáma:

4800. Vásárosnamény, Bartók Béla út 24. (45) 470 – 648

Az óvoda fenntartója, címe telefonszáma:

Vásárosnamény Város Önkormányzata

4800. Vásárosnamény, Tamási Áron út 1. (45) 470 – 022

Az óvodához tartozó telephelyek tagintézmények neve, címe:

Vásárosnaményi Játékszág Óvodái Hétszínvirág Óvoda

4800. Vásárosnamény, Bartók Béla út 24.

Vásárosnaményi Játékszág Óvodái Aranyablak Tagóvodája

4803 Vásárosnamény, Óvoda út 2.

Vásárosnaményi Játékszág Óvodái Tündérvirág Tagóvodája

4804 Vásárosnamény, Damjanich u. 25.

Az óvoda vezetője, a program benyújtója: **Badak Gyuláné**

Az óvoda új vezetője, és a program utolsó módosításának jóváhagyója:

Vezené Oszlár Ildikó

2. Helyzetkép a programkészítés előzményeiről, pedagógiai elvekről, az intézmény tágabb környezetéről.

Intézményünk Bereg "fővárosának" Vásárosnaménynak, valamennyi óvodáját, valamint az óvodafenntartó társulás által működtetett települések óvodáit átöleli, összekapcsolja.

Az óvodák azonos **nevelési elvek** alapján, összehangoltan, szoros együttműködésben látják el feladatukat. A programkészítést megelőző hat éven keresztül ezeket az elveket a következőképpen fogalmaztuk meg:

-
- **Derűs, oldott, családi, szeretetteljes légkör kialakítása.**
 - **Sokféle, változatos tevékenység biztosítása, ezekhez megfelelő szokás és szabályrendszer kialakítása.**
 - **A közösségben történő egyéni fejlesztés következetes megvalósítása, a gyermekek eltérő sajátosságainak és fejlődési ütemének figyelembe vételével.**
 - **A gyermekek egyéni fejlődését tükröző, adott időszakokra szóló, a képességfejlesztés feladatait tartalmazó, áttekinthető, alapos tervezés, értékelés.**
 - **Tudatos, folyamatos, rendszeres önképzéssel az alkotó pedagógiai munka színvonalának emelése.**

A felsorolt elvek irányt mutattak az óvodapedagógusok számára az útkeresés időszakában. Segítettek abban, hogy óvodáink megőrizhessék sajátos arculatukat, megvalósíthassanak egyéni elképzeléseket, és kipróbálhassanak újszerű, alternatív pedagógiai gyakorlatokat. Az elvekben rögzítettük azokat a korlátokat, amelyek segítették az eligazodást a sokféle lehetőség között.

Pedagógiai munkánk során az értékek megőrzésén alapuló, de korszerű, a valós élethez és lehetőségekhez igazodó elképzelések megvalósítására törekedtünk. Az alternatív pedagógiai törekvések és választható programok megismerése után a saját programunk elkészítése mellett döntöttünk, hiszen nyilvánvalóvá vált számunkra, hogy minden programban fontos szerepe van a helyi sajátosságoknak. Közös munkával, szakmai igényességgel, folyamatos önképzéssel, vélemények, nézetek ütköztetésével végeztük programalkotó munkánkat, „Az óvodai nevelés országos alapprogramja” alapján.

A szülői igényeket a mindennapi személyes kapcsolattartáson és a hivatalos alkalmakon szerzett információkon kívül kérdőív segítségével ismertük meg.

A kérdőíven az óvodai élet egészét átfogó konkrét nevelési területekre vonatkozó kérdésekre kerestünk és kaptunk választ.

Örömmel tapasztaltuk, hogy a szülői igények találkoztak elképzeléseinkkel, a vélemények segítettek hibáink felismerésében és megerősítettek elért eredményeinkben, kitűzött céljaink fontosságában.

A programunk célmeghatározásában, a feladatok kitűzésében fontos szerepe van annak a sajátos környezetnek, amelyben élünk.

A Tisza, a Kraszna folyók közelsége, a településeken lévő tavak, holtágak, rétek, a néhol még érintetlen természetes élővilág fontos tényezőként befolyásolják

////////////////////////////////////
intézményünk életét. Vásárosnamény a városias jelleg mellett falusias vonásokat is magán visel, ami leginkább a vitkai és gergelyiugornyai városrészre jellemző. E mellett a társult települések mindegyike falu. Ebből adódóan a tagóvodák mindegyikének többnyire hasonlóak a környezeti adottságai.

Az óvodai nevelést igénybe vevő családok megélhetési lehetőségei azonban nagyon eltérőek. Vásárosnamény belső városrészében kedvezőbbek a munkavállalási feltételek, de a kerületekben és a társult községekben a legnagyobb réteg munkanélküli, illetve vannak, akik alkalmi mezőgazdasági, vagy közmunkából biztosítják a megélhetésüket. A családok többségének van egy közös jellemzője, a beregi vidékhez, falvakhoz, hagyományokhoz való valamilyen szintű kötődés. Vásárosnamény a kistérség központja, ahogyan 2015 nyara óta nevezik: a „Bereg Szíve”. Minden városi, kistérségi, falusi kulturális rendezvényen megjelennek a jellegzetes beregi népi hagyományok. Óvodapedagógusaink között is jelentős számban vannak, akik a beregi térségből származnak, ezért természetesen óvodáinkban jelen vannak a múltat idéző, az óvodai környezetbe illeszkedő használati tárgyak, díszítő elemek, természetes anyagból készült eszközök. A programunk célmeghatározásánál a népszokások, hagyományok felelevenítését és a nevelés folyamatába történő ötvözését, a népi kultúra ápolása, a világ természetes egységben való láttatása, a magyarságtudat és a természetes műveltség megalapozása érdekében tartottuk fontosnak.

Programunkat a Beregi vidékre jellemző és a gyermekvilágba erőltetés nélkül beilleszthető kézműves mesterségek, népi játékok, jeles napok felelevenítésével és az óvodai élet tevékenységformáihoz való kapcsolásával igyekeztünk sajátossá, egyedivé formálni. Ezt a törekvésünket indokolják eddigi eredményeink is.

A programkészítést megelőzően a Megyei Pedagógiai Intézettel együttműködve több alkalommal szerveztünk nyári kézműves tábort és továbbképzéseket, ahol az érdeklődő óvodapedagógusok az ország minden részéből eljöttek hozzánk, hogy szakemberek segítségével együtt sajátítsuk el a népi kézműves mesterségek fortélyait, mint például az agyagozást, vesszőfonást, szövést és a híres beregi keresztzemes varrását.

A mindennapi gyakorlat visszaigazolta számunkra, hogy a gyermekek fogékonyak, érdeklődőek e tevékenységek iránt, melyek során jól fejleszthetők képességeik, formálható ízlésük, formaviláguk, s egész egyéniségük.

3. Személyi feltételek:

Óvodáinkban csoportonként két óvónő, naponta átlagosan két óra átfedési idővel látja el a szakmai feladatait. Minden csoportban biztosított a szakképzett óvodai dajka, a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését pedagógiai asszisztensek segítik. Egy óvodatitkár, két műszaki dolgozó és két kisegítő dolgozó látja el az intézmény működtetésével járó adminisztratív és technikai feladatokat megfelelő szakképesítés és végzettség birtokában.

A napi teljes nyitvatartási időben úgy biztosítjuk az óvodapedagógus jelenlétét, hogy a napi első és utolsó félórán - óvodánként a helyi sajátosságokhoz igazított váltakozásban - egy - egy óvónő foglalkozik összevontan a gyermekekkel.

Az óvónői párok kialakításánál a közösségi érdekek kerülnek előtérbe. Ideális óvónői párok jól ki tudják egészíteni egymást, azonos nevelési eljárásokat választanak, kapcsolatukra a kölcsönös megértés, elfogadás, segítőkész és tolerancia jellemző. Az óvónők és a dajkák szakmai kapcsolatát a gyermekek érdekeinek előtérbe helyezése, az értük érzett felelősségvállalás határozza meg. Az óvónő a szakmai tudás birtokában a gyermeki személyiség ismereteivel, elhivatottsággal, pozitív példaadással tölti be domináns szerepét, amihez a dajka, feladatainak önzetlen ellátásával a pozitív példa követésével ad segítséget. A jó együttműködés alapfeltétele a kölcsönös bizalom, megértés, tisztelet, megbecsülés, türelem a gyermekek és egymás iránt.

A nevelőtestület szakmai hozzáértéssel, kellő nyitottsággal, a folyamatos megújulás igényével, a jobbitás, előrejutás szándékával látja el feladatát. Intézményünk bázis szerepet tölt be a településünk körzetében lévő óvodák között. A Hétszínvirág óvodában minden adottság biztosított tanfolyamok, továbbképzések, szakmai programok megszervezésére, lebonyolítására. Továbbá minden tagóvodánkban szívesen nyújtunk betekintést intézményünk szakmai munkájába, alkalmat és lehetőséget kínálva a szakmai tapasztalatok cseréjére, az egymástól való tanulásra.

Két szakmai munkaközösség működik az intézményben. A szakirodalom feldolgozásával, kísérletek, megfigyelések, mérések, gyakorlati bemutató foglalkozások elemzésével, értékelésével, a pedagógia és a pszichológia diszciplínáinak kutatásával segítik a nevelőtestület szakmai fejlődését, az intézményi célok megvalósulását. Nagymértékben hozzájárulnak az óvodák közötti szoros kapcsolat fenntartásához, az információáramlás biztosításához, és egymás személyes munkájának megismeréséhez, értékeléséhez.

////////////////////////////////////
Olyan alkotó légkörben dolgoznak, ahol mindenki őszintén, nyíltan beszélhet gondjairól és irigykedés nélkül vállalhatja sikereit. A nevelőtestületre jellemző a kreativitás, a közös feladatvállalás, a következetesség, a reális helyzetfelismerés, a céltudatosság, a felelősségérzet és nem utolsósorban a szakmai elhivatottság, és gyermekszeretet, ami mind között a legfontosabb programunk megvalósításához.

Ennek ismeretében tudjuk vállalni programunkat, s szívből ajánljuk minden velünk együtt gondolkodó óvónőnek.

4. Tárgyi - dologi feltételek:

Az óvodák épületei, a rendszeres felújításoknak, folyamatos karbantartásnak köszönhetően megfelelnek a korszerű elvárásoknak. A 20-25 férőhelyes csoportszobák, a hozzájuk tartozó mosdók, öltözők, kiszolgáló helyiségek praktikusak, kényelmesek, világosak. A központi óvodában tágas tornaterem áll rendelkezésre, de sajnos tagóvodáink egyikében sincs tornaszoba.

A bútorzat és a berendezési tárgyak *folyamatos cseréjéről, pótlásáról a lehetőségekhez mérten gondoskodunk.* Az óvónők ötletességének, fantáziájának köszönhetően barátságos, esztétikus, harmonikus környezetben tölthetik idejük nagy részét a gyermekek.

Minden óvodában megtalálható egy - egy beregi néphagyományőrző sarok, az óvónők, dajkanénik, és a szülők által varrt beregi keresztszemessel, a gyermekekkel közösen gyűjtött régi tárgyakkal, bútorokkal, használati eszközökkel. A folyosók textil és papírfigurákkal, mesejelenetekkel, termésekből készített képekkel vannak díszítve.

A csoportszobák is az óvónők ízlésvilágát tükrözik, de nagyon elterjedtek a vesszőből font kosarak, faliképek, a termésekből készült játékok, szárazvirág díszek, a mennyezetről függő ágacskák, és papírdíszek. Az ablaküvegre festett színes képek meleg hangulatot árasztanak, a dekorációk tükrözik az évszakok jellegzetességeit.

Az udvarokon füves és betonozott részek is vannak. Sokféle fa, bokor, virág szolgálja az egészséges, természetes környezetet, az oxigéndús levegőt.

Az óvoda javára létrehozott alapítvány támogatásával módunk nyílik az udvari játékok folyamatos bővítésére. Egyre inkább előtérbe kerülnek a tartós anyagból készült, jó minőségű többfunkciós játékok.

Minden óvodában gázfűtés van, a fényforrást energiatakarékos fénycsővek, izzók biztosítják. A vízvezetékeket, vizesblokkokat évről évre karban tartjuk. Az óvodák

////////////////////////////////////
technikai felszereltsége átlagosnak mondható, vannak televízióink, videóink, diavetítők, videó-felvevő, magnó, rádió, lemezjátszó, *projektor*, de szükség van ezek folyamatos cseréjére. Minden óvodában van telefon, a Központi óvodában számítógép, többfunkciós nyomtató és fénymásoló is.

II. Pedagógiai hitvallásunk

1. Gyermekképünk

A gyermek egyéni genetikai adottságokkal, testi, lelki szükségletekkel bíró egyedi személyiség. Fejlődését meghatározzák az érés sajátos törvényszerűségei, valamint az őt ért környezeti hatások. Gyermekközpontú, befogadó, előítéletektől mentes, szeretetteljes óvodai neveléssel biztosítjuk a személyiség kibontakozásának elősegítését.

2. Óvodaképünk

Intézményünk, mint a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye a családi nevelés kiegészítőjeként látja el feladatait.

Óvodáink szakmai múltja, a környezeti, személyi, és tárgyi adottságai, pedagógiai tevékenységrendszere garantálja a ránk bízott gyermekek legmegfelelőbb nevelését, fejlődését. Minden tagóvodánkban teljesítjük az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő - személyiségfejlesztő funkcióit, megteremtve ezzel a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételeit.

3. Pedagógiai alapelveink

- ❖ A gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a neki megfelelő gondoskodást és nevelést, és személyiségét elfogadás, tisztelet, megbecsülés, és bizalomövezze.
- ❖ Óvodás korban a játék a gyermek legegységesebb pszichikus szükséglete.
- ❖ A munkajellegű tevékenység során az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzésekor a gyermekkel meg kell éreztetni a közösségért vállalt tevékenység örömét is.
- ❖ A játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.

-
- ❖ A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása alapvető elvárás.
 - ❖ Az ismeretek megszerzése játékon, művészeteken, alkotó munkán, saját tevékenységen alapul.
 - ❖ Az anyanyelvi nevelés kiemelt szerepe a tevékenységrendszer egészében érvényesül.
 - ❖ A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek jogainak biztosítása elfogadó, fejlesztő hatású környezetben valósulhat meg olyan pedagógiai légkörben, ahol a másság felé fordulás mindenki számára természetes.
 - ❖ Olyan feltételek megteremtésére van szükség, ahol a gyermek, mint egyén megtalálja helyét a közösségben, igényévé válhat a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor egyedül is tevékenykedhet.
 - ❖ A biztonság érzésének megalapozása érdekében jól működő, következetes és rugalmas szokásrendszer kialakítására van szükség, ami alapja a további fejlődési szakasznak, az iskoláskornak, és egyben a felnőtté válás feltétele is.
 - ❖ A megfelelő életvitel, az életritmus, az egészséges életmód kialakítása és a felfokozott mozgásigény kielégítése megfelelő napirend biztosításával válik lehetővé a gyerekek számára.
 - ❖ A gyerekek környezettudatos viselkedésének megalapozása, a környezet alakítása, annak tiszteletére, védelmére való nevelés az óvodapedagógus alapvető feladata.
 - ❖ A családok nevelési szokásainak a megismerése, közelítése az óvodai nevelési szokásokhoz. a családokkal való szorosabb együttműködés meghatározó a gyermek személyiségének alakulásában.
 - ❖ Az óvoda befejezésére érhető el, hogy a gyermek iskolába kerülésekor zökkenőmentesen tudja megkezdeni tanulmányait a neki megfelelő oktatási intézményben, képességei maximáliskibontakoztatásával.

III. Célok, feladatok, szervezeti formák, időkeretek.

1. A program célja.

- A gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, tevékenységeken - elsősorban **játékon** – keresztültörténő, a tapasztalatszerzésen, érdeklődésen alapuló, az egyéni fejlődési ütemhez igazított képességfejlesztéssel.
- **Az óvodából az iskolába való átmenet elősegítése a képességek maximális kibontakoztatásával.**
- **A játék - érzelem, -erkölcs metodikai kapcsolatának érvényesítése, szokás- és normarendszer megalapozása.**
- A népszokások, néphagyományok iránti érdeklődés felkeltése tevékenységhez kötötten, az életkori sajátosságok figyelembevételével. Népi kultúra átörökítése a népművészet eszközeivel.

2. A program feladatai.

Az óvodások általános, jó közérzetének biztosítása, testi, lelki szükségleteinek kielégítése, az egészséges életmód az erkölcsi szociális érzelmek alakítása, valamint az anyanyelvi, és az értelmi fejlesztés megvalósítása, játékon keresztül.

a) Az egészséges életmód alakítása terén:

- Egészséges környezeti feltételek között a testi fejlődés biztosítása, a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése.
- A gyermekek edzése, testi képességeinek fejlesztése, egészség-megőrzési szokások kialakítása.
- A környezettudatos magatartás megalapozása

b) Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés terén:

- Derűs, oldott, minden egyes gyermeknek biztonságot nyújtó óvodai légkör, biztosítása, állandó értékrend kialakítása.
- A közösen végzett tevékenységek során az együttéléshez szükséges erkölcsi normák, tulajdonságok kifejlesztése, a tűrő és konfliktusmegoldó képességek alakítása a másság elfogadására nevelés, a befogadó pedagógiánk megerősítése, az óvoda alkalmazottainak modell értékű viselkedése által.

- A barátkozás, segítőkészség, figyelmesség, együttérzés, tolerancia képességeinek megalapozása, a szociálisan elfogadható önérvényesítő képesség alakítása.
 - A szociális képességek területén a másokkal való kommunikáció, a konszenzuskeresés, a kooperáció fejlesztése.
- c) Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés megvalósítása során:
- A mozgással, cselekvéssel összekapcsolt beszélgetésekkel az anyanyelv fejlesztése, a gyermekek kommunikációs kedvének fenntartása. Az értelmi nevelés megvalósítása mozgásba, tevékenységbe ágyazott képességfejlesztéssel, ami segítse a figyelmet, az emlékezetet, a fogalmi gondolkodás az észlelésen alapuló elemzés, általánosítás fejlődését.
 - A kreativitás kibontakoztatásának elősegítése, az intellektuális képességek alakításával.

3. Az óvoda csoportszerkezete.

Az eddigi gyakorlatunk, tapasztalataink megerősítik bennünk azt a nézetet, hogy az óvodai nevelőmunka eredményességét a csoportok szervezési formái, módjai önmagukban nem befolyásolják. Több tényező együttes jelenléte szükséges ahhoz, hogy optimális feltételeket teremtsünk a gyermekek fejlődéséhez és a csoportszerkezet megválasztása csak egy a sok közül. Fontos még többek között az óvodapedagógusok felkészültsége, empátiája, kreativitása, alkalmazkodó készsége, a csoport létszáma, a csoportszoba elrendezése, a napirend stb. A csoportszervezés óvodáinkban a helyi igényeknek, lehetőségeknek, az óvodapedagógusok attitűdjeinek és elsősorban a gyermekek érdekeinek figyelembevételével történik. Ennek megfelelően vegyes, részben osztott és osztott csoportokat egyaránt szervezünk.

- A vegyes életkorú csoportok szervezésekor igyekszünk az ideális gyermeklétszámot megtartani. A különböző korosztályok kedvező arányával biztosítjuk a kortársi kapcsolatok kialakulásának, erősödésének lehetőségét. Az egymáshoz szorosan kötődő testvérpárok, barátok, szomszédok egy csoportba kerülése is ebben a szervezeti formában oldható meg. Az új gyermekek beszoktatása, a szokásrendszer kialakítása, hagyományok átörökítése, természetes módon történik ezekben a csoportokban. Az egymáshoz való alkalmazkodáshoz, a szocializációhoz kedvező feltételeket teremt ez a csoportszervezés.

- A részben osztott csoportokban kisebb a gyermekek közötti életkorbeli különbség. A csoport szervezését egyrészt a helyi adottságok, hagyományok - mint például a két csoportos tagóvodák sajátosságai - másrészt a korcsoportjukat ismétlő gyermekeknek a megszokott környezethez és az óvónőkhöz való ragaszkodása indokolja. Ebben a szervezeti formában - hasonlóan a heterogén életkorú csoportokhoz, - problémamentesen, rugalmasan valósítható meg a fejlettség szerinti beiskolázás.
- Kedvező tapasztalataink vannak az osztott csoportról is. Ezt a szervezeti formát három esetben tartjuk célravezetőnek.
 - a) Az első esetben a harmadik életévüket a nyári és őszi hónapokban betöltő gyermekek kerülnek - lehetőleg 18 - 20 fős létszámban - egy csoportba. A csoportlétszám fokozatosan emelkedik 25 főre a későbbiek folyamán. Ezek a gyermekek általában négy évig járnak együtt óvodába. Önállóságuk, szokásrendszerük, képességeik az eltérő fejlődési ütem szerint, eltérő módon fejlődnek, de szorosabb, tartalmasabb társas kapcsolatok alakulnak ki. A tapasztalatok, ismeretek gyűjtéséhez közös programok szervezésére adódik lehetőség a hasonló érdeklődésű és életkorú gyermekekkel.
 - b) A második lehetőség a hagyományos osztott csoport, ahová 3 évig járnak a gyermekek, kivéve, ha a harmadik év végére nem érik el az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget. Ha ezeknek a gyermekeknek objektív akadályok miatt nincs módjuk a megszokott helyükön maradni, ebben az esetben szervezzük a harmadik módon a csoportot.
 - c) A több csoporttól lemaradó, utolsó évüket az óvodában töltő gyermekek kerülnek egy csoportba. Ebben az életkorban már éretté válnak a gyermekek arra, hogy hamar beilleszkedjenek az új környezetbe. Ez azonban csak akkor lehet igazán eredményes, ha az óvodapedagógus empátiával, nyitottsággal, szakmai biztonsággal, személyiségközpontú szemlélettel rendelkezik.

4. Az óvodai élet megszervezése.

A napirend tervezésénél elsősorban a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtésére kell nagy gondot fordítani. Figyelembe kell venni a gyermekek eltérő egyéni és életkori sajátosságaiból, szükségleteiből fakadó igényeit. A megfelelő életritmus, a táplálkozás, testápolás, öltözködés, mozgás, edzés, pihenés megszervezésével, az ehhez kapcsolódó szokások kialakításával biztosítjuk az

////////////////////////////////////
egészséges életmóddal kapcsolatos környezeti feltételeket. A napirendben a legtöbb időt a szabad játékra kell fordítani, amely csak indokolt esetekben, mint például – séta, öltözködés, étkezés, pihenés, szervezett tevékenységek - idejére szakadhat meg. Ezek az azonos időben végzett tevékenységek segítik a gyermekek időben való eligazodását, tájékozódását. A napirend rugalmas összeállításával kell alkalmazkodni a helyi sajátosságokhoz, igényekhez, évszakokhoz. Programunk napirendje ennek megfelelően tág időkereteket szab meg, amelyek az életkorhoz, egyéni fejlettséghez, helyi lehetőségekhez igazíthatók.

- Óvodába érkezéstől a reggeli étkezésig: szabad játék az óvodapedagógus kezdeményezése alapján foglalkozás beépítése a délelőtti életbe.
- Étkezés: / gondozási feladatok, tízórai /
- Délelőtt: Szabad játék, a csoport életéhez rugalmasan alkalmazkodva, egyéni fejlesztés a csoportszobában vagy az udvaron. Időjárástól függően levegőzés, séta, kirándulás, udvari játék.
- Étkezés: / gondozási feladatok, ebéd /
- Ebéd után: korcsoporttól függően 1-2 óra, ha lehetőség van, akkor a gyermekek életkorának és egyéni igényeinek megfelelően biztosítjuk az időt a pihenésre.
- Folyamatos ébredés, étkezés, / gondozási feladatok, uzsonna /
- Délután: időjárástól függően játék a teremben vagy az udvaron, szükség szerint egyéni fejlesztés a szülő megérkezéséig.

A gyermekek biztonságérzetéhez, aktivitásához, érdeklődéséhez, tevékenységi vágyához meg kell teremteni a derűs, szeretetteljes családi légkört a tágabb óvodában éppúgy, mint a csoportszobákban. Ez a légkör fokozza gyermek - gyermek és gyermek - felnőtt közötti szoros kapcsolat és bizalom alakulását, mélyülését. Ezek a társas kölcsönhatások hatnak a teljes személyiségfejlődésre. Az együttéléshez szükséges normák kialakítását, az összetartozás élményének megjelenését, játék, cselekvés, együtt végzett tevékenységek során gyakorolhatják a gyermekek.

Az óvodai élet a beszoktatással kezdődik, az első találkozás a beiratkozás során történik meg. Az első benyomás meghatározó lehet a gyermek és a szülő számára egyaránt, ezért erre is kellő gondot kell fordítani. A fokozatos beszoktatás jól bevált a gyakorlatban, de a szülők igényeihez, lehetőségeihez is alkalmazkodni kell. Az első pillanattól kezdve szeretettel, tisztelettel, őszinte érdeklődéssel, valós ígéretekkel, az együttműködési igény kinyilvánításával kell megnyerni a szülők és a gyermekek bizalmát.

////////////////////////////////////

A beszoktatás után kezdődik az óvodai szokásrendszer megismerésének a folyamata. Ahhoz, hogy az óvónő tisztában legyen azzal, hogy melyik gyermek milyen fejlődési stádiumban van, meg kell ismerni a gyermek anamnéziséét, otthonról hozott szokásait, testi, lelki szükségleteit, fizikai állapotát.

Az önállóság kialakítására való törekvés során fokozatosan kell előre haladni. A gyermekek az étkezéssel, táplálkozással kapcsolatosan is eltérő szokásokkal érkeznek óvodába, s ettől kezdve napi tápanyagszükségletük nagy részét az óvodában kapják meg. Fontos tehát a megfelelő mennyiségű és minőségű tápanyag biztosítása, a gyermekek egészséges fejlődésének érdekében. A testápolással kapcsolatos szokások fejlődéséhez is meg kell adni a gyermekek számára a kellő segítséget.

A réteges öltözködés fontosságáról már nem kell meggyőzni a szülőket, inkább a túlzott féltésből fakadó túlöltöztetés jellemző a jelenlegi tapasztalatok szerint.

A mozgásos játékokban akadályozza a gyermekeket a túl sok ruha. Győzzük meg a szülőket a mozgás, a szabadlevegőn való tartózkodás fontosságáról. A gyermekek egészségének megőrzése, ellenálló képességének növelése érdekében szükség van szervezett mozgásos tevékenységekre, mindennapi edzésre, az évszakoknak, időjárásnak megfelelő időben.

Az alváshoz, pihenéshez biztosítsuk a nyugodt feltételeket. A mesélés, éneklés, kedvező hatással van az aludni vágyó gyermekekre.

Az óvoda a csoportszoba berendezési tárgyai legyenek praktikusak, könnyen mozgathatóak, tisztíthatóak, esztétikusak. A csoportszobák tükrözzék az óvónők egyéni ízlését, a terem elrendezése igazodjon a csoport összetételéhez a gyermekek életkori sajátosságaihoz. Az udvarrészen célszerűen kell kihasználni a füves, árnyékos, homokos, betonozott és vízfürdőzésre alkalmas részeket.

IV. Az óvodai élettevékenységi formái.

A néphagyomány-ápolás tevékenységhez kötött formái.

1. Játék.

A tevékenység célja: A szabad játékfolyamat biztosításával a gyermekek tapasztalatszerzésén alapuló egyéni vágyainak, fantáziájának zavartalan kielégítése.

Feladatok:

- A játékhoz olyan feltételek biztosítása, ahol az óvodapedagógus jelenlétével biztosítottá válik a játékban utánozható minták követése.
- Az egyes játékfajtákhoz szükséges játékeszközök, játékszerek biztosítása fejlesztése.
- A játéktevékenységből adódó nevelési, és egyéni képességfejlesztési lehetőségek kihasználása.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.

A játék az óvodás korú gyermekek legfontosabb és legfejlesztőbb, semmi mással nem helyettesíthető alaptevékenysége. A kisgyermeket a játékra belső feszültség készíteti, amely fiziológiai, pszichológiai éréből fakad, de hatással van rá környezete is. A gyermek játéka örömforrás, ugyanakkor a valóságot tükrözi. Képet ad ismereteiről, élményeiről, mozgásigényéről, a szociális és értelmi fejlettségéről, tehát egész személyiségéről. Ennek ismeretében a játékban rejlő nevelési lehetőséget az óvónőnek tudatosan ki kell használnia. Tiszteletben kell tartani a játék önkéntességét, a játékban a gyermekek önállóságát, kezdeményezését, aktivitását. A környezetből szerzett tapasztalatok a játék tartalmát gazdagítják. A családban, az óvodában, a helyi és tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra átélik. Lehetőséget kell biztosítani a szűkebb környezetben történő tapasztalatszerzésre. A Tisza a Kraszna és a Szamos folyóknál, a helyi tavaknál séták során megfigyelhetik a horgászást, kavicsokat gyűjthetnek, homokvárat építhetnek. A vízinövények megfigyelése mellett a barkácsolásra ad lehetőséget a fűzfavessző fonása, a kavicsok, termések és a természet egyéb kincseinek összegyűjtése, játékban való felhasználása. A helyi múzeumban megismerhetik, milyen tárgyak között, hogyan éltek szüleink, nagyszüleink.

A piac, a kórház, a könyvtár, a kisebb nagyobb ABC áruházak, a vasúti és autóbuszpályaudvar megfigyelése, és a színházlátogatások olyan tapasztalatszerzésre adnak lehetőséget, amelyek gazdagítják a játék tartalmát. A játékot befolyásolják mindazok a

////////////////////////////////////
körülmények, amelyek között a játék lezajlik. Olyan feltételeket kell biztosítani, amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására. A szabad játékfolyamat alapvető feltételei a megfelelő nyugodt légkör, a megfelelő hely, idő és játékeszközök.

A nyugodt légkör a teljes óvodai élet legfontosabb feltétele. Ilyen légkörben döntheti el szabadon a gyermek, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen helyet választ, mennyi ideig tart a játék, és játékához milyen eszközt használ. A játék hangulatát fokozhatja a kellő időben adott új ötlet, bátorítás, megerősítés. Az oldott, nyugodt légkör biztosítása érdekében nagyon fontos az együttélés alapvető szabályainak, szokásainak kialakítása. A csoportban annyi szabályt vezessünk be, ami segíti a szabad játékot, a sokféle manipulációt, és fokozza a gyermekek biztonságérzetét. A túl sok szabály a gyermekben zűrzavart, feszültséget okoz, ami agresszióhoz vezethet. A megfelelő légkörben a gyermekek feszélyezettség nélkül tudnak önállóan, vagy társaikkal játszani, melyet az óvónő érzelmei gazdag magatartásával segíthet.

A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában és az udvaron egyaránt fontos.

A csoportszobában a tér elrendezését a nap folyamán a gyermekek játékától függően alakítsuk, változtassuk. Ehhez figyelembe kell venni az életkort, a csoport összetételét az egyéni igényeket. Legyenek állandó és variálható kis kuckók. A kisebbek segítségével, a nagyok már önállóan rendezzék át a csoportszobát. Biztosítani kell 1 - 2 szőnyeget az építéshez, konstruáláshoz. Legyen egy esztétikus meghitt kis mesesarok, ahol a gyerekek bábozhatnak, dramatizálhatnak. Alakítsunk ki állandó helyeket a barkácsoláshoz, ábrázoló tevékenységekhez, szerepjátékokhoz. Adjunk lehetőséget a kuckózáshoz, egyéni kis pihenőhelyek kialakításához.

Megfelelő helyet kell biztosítani a szükséges kellékeknek, séták során összegyűjtött terméseknek, növényeknek, képeknek. Az ábrázoló tevékenységekhez, barkácsoláshoz, népi játékokhoz szükséges eszközöknek állandó helye legyen. A gyermekek játéktere megnövekedik az udvaron. Itt több nagymozgásos tevékenységet folytassanak, pl. ügyességi sportjátékot. Ha az időjárás megengedi, az óvónő tegye lehetővé az udvari szerepjáték, barkácsolás kibontakozását. Segítse elő az erre alkalmas hely kialakításával, eszközök biztosításával és a megfelelő motivációval a népi játékok felelevenítését, körjátékok játszását, dramatizálást, a nyugodt, kreatív játékot.

A napirendben minél hosszabb, megszakítás nélküli időt biztosítson az óvónő a szabad játékokra. Figyeljen arra, hogy a gyermekek megfelelő időt kapjanak az udvari játéktevékenységekhez is. Kísérje figyelemmel a játékot, és törekedjen arra, hogy csak

akkor avatkozzon be ötleteivel, ha a játék felbomlóban van, vagy ha a játék eldurvul. A napi életszervezésben ne legyen sok a várakozási idő. Adjon az óvónő lehetőséget arra, hogy több napon keresztül is játszhassák ugyanazt a játékot, de kedvük szerint más tevékenységgel is foglalkozhassanak. Biztosítson a játékokhoz esztétikus, könnyen tisztítható, balesetmentes eszközöket. Motiváló és fejlesztő hatásúak is egyben a félkész, egyszerű eszközök, melyek sokféle ötlethez felhasználhatóak, és segítik az elmélyült játék kialakulását. Az eszközök kiválasztásánál szem előtt kell tartani a gyermekek életkori sajátosságait és egyéni fejlettségét, valamint a játékeszközök speciális fejlesztő hatását. A 3 - 4 éves gyermekek gyakorló játékaához szükséges eszközök fejlesztik a pszichikus funkciókat. A szerepjáték eszközei ösztönző hatással vannak a szerepvállalásra, szerepjátszásra. A tornakarikák, padok, a BODY-ROLL készlet a nagymozgások fejlesztésére alkalmasak. A különböző méretű építő-összerakó-konstruáló játékok, gyöngyök, barkácsoló és ábrázoló eszközök a szem-kéz koordináció fejlesztését segítik, de ugyanezt a célt szolgálják az udvaron a homokban használt játékeszközök, az ugrókötelek, labdák, célba dobó játékok is. A finommotorika fejlesztését szolgálják a naponta használatos eszközök, mint például a gyurma, agyag, papír, és egyéb ábrázoláshoz, barkácsoláshoz szükséges anyagok. 5 - 7 éves korban indokolt a játékokhoz szükséges eszköztár folyamatos bővítése, kiegészítése.

„ A játékban nagy jelentősége van az egyén ismeretének, a differenciált eszközök biztosításának, hogy bármely területen kiemelkedő képességű és fejletlen gyermek is megtalálja a számára legmegfelelőbb eszközt és tevékenységet, ami további fejlődését elősegíti. ”¹

/ Pintér Éva /

A játékfajták jellemzői fejlesztő hatásuk

A gyakorlójáték kiindulópontja a véletlen mozgásból, tevékenységből fakadó siker, ami újra és újra ismétlésre készíti a gyermekeket, nagy örömet és élvezetet okozva számukra. A sokszori ismétlés és gyakorlás a különböző funkciók, viselkedési formák fejlődését eredményezi. A felhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával ismerkedjenek a gyerekek a játéknak ezen a fokán. A gyakorlójáték lehet mozgásos, manipulációs, és verbális. A mozgásos gyakorlójáték során a gyermekek a játékos mozgást mindig ugyanabban a formában, ugyanolyan szabályok szerint ismételtetik, ezekhez ragaszkodnak. Ezek a játékok egy

////////////////////////////////////
meghatározott útvonalon való szaladgálásban, szőnyegről - szőnyegre való ugrálásban, játékszerek tologatásában, húzogatásában nyilvánulhatnak meg. A cselekvések ismételtetése, bizonyos mozgások begyakorlását eredményezik. A manipulációs gyakorlójáték során a gyermekek játékszereket, építőelemeket rakosgatnak valamilyen maguk, alkotta játékszabály szerint, autót húzogatnak, tépnek, öntözgetnek, firkálnak, mázolnak, agyagot gyurkálnak, kavicsot dobálgatnak.

E tevékenységek közben ismerkednek a körülöttük lévő tárgyakkal, azok tulajdonságaival, pl.: szín, forma, nagyság, szilárdság... Ezek a tevékenységek nagy jelentőségűek a gyermek szem-kéz koordinációjának fejlődésében (tépés, egymásra rakogatás, öntögetés). A verbális gyakorlójáték során egy-egy szótagot, dallamot, mondókát, vers-töredéket, dalrészletet, felnőttektől átvett szófordulatokat ritmikusan ismételtetnek. A játék szempontjából a szöveg ritmusa és a sokszor hozzákapcsolódó mozgás a lényeges, ez szerez örömet, ez készíteti a gyermeket ismétlésre.

Nagy örömet találnak a „halandzsa” szövegek kitalálásában is.

A verbális gyakorlójáték ritmusérzéküket fejleszti, és nagy jelentősége lehet a beszédgátlások megelőzésében. Gyakori jelenség az óvodás kor kezdetén a társak, felnőttek figyelése, majd ezt követően utánzása. Amit utánozhatnak a gyermekek, azt utánozzák is, legyen az felnőttektől ellesett cselekvési forma, vagy kopogtatás az asztalon.

A konstruáló építő játék jellemzője, hogy a gyermekek kockákból és más játékszerekből, különböző alkatrészekből, anyagokból összeraknak, létrehoznak valamit. Eleinte spontán építenek, de később az átgondolt, elrendezett, meghatározott céllal végzett építés dominál. Az építés, a konstruálás gyakran a szerepjátékokhoz kapcsolódik. Az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek a gyerekek, vagy fordítva, a létrehozott alkotás hatására képzelik bele magukat különböző élethelyzetekbe. Nagyon fontos az eszközök változatossága. Legyenek különböző színű, nagyságú és anyagú, kész és félkész eszközök. Az eszközök kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a csoport átlagos fejlettségét összetételét, érdeklődését, de az egyéni képességeket és érdeklődést is. A jól kiválasztott és megfelelő minőségű eszközök biztosításával tudja játék közben tudatosan fejleszteni a gyermekek képességeit. A szerepjáték a gyakorlójáték keretei között bontakozik ki, s legmagasabb formája az óvodáskor végére fejlődik ki.

A szerepjáték keretein belül széleskörű tevékenységre, beszélgetésre, kommunikálásra, az élmények újra játszására nyílik lehetőség. Ez a játékfajta tükrözi a gyerek

//////////
tapasztalatait, ismereteit, elképzeléseit és az ezekhez fűződő érzelmeit. A szerepjáték számtalan lehetőséget nyújt a nevelés szempontjából, s mint ilyen, az egész szocializációs folyamatot elősegíti. Különböző alá-fölé- mellérendeltségi kapcsolatokat jelenítenek meg a gyerekek a játékban, miközben sokféle magatartásformát sajátítanak el. Az óvónő feladata más a szerepjáték során, mint a többi játékfajtánál. Fontos, hogy megteremtse az ideális légkört az adott játékhoz - biztosítva a megfelelő időt, helyet és eszközöket, de nem szükséges, hogy részt vegyen a játékban, ő irányítson, elég, ha jelen van. Ne szakítsa meg a játékot egy helytelen magatartás miatt, ne figyelmeztesse a gyereket a helyes kiejtésre. Ezek korrigálására lesz még lehetőség egy másik szituációban, amikor is megmutathatja, mi a helyes magatartás. Ha a játék során nézeteltérések, konfliktusok adódnak, az óvónő akkor is csak szükség esetén avatkozzon be. Engedjen tág teret a gyerek konfliktustűrő, konfliktusmegoldó képességének. A szerepjáték a gyerek egész személyiségének a fejlődésére nagy hatással van, különös tekintettel a szociális magatartásra. A gyerek a felnőtt utánzásából ismeri meg és sajátítja el az erkölcsi értékeket, a társadalmi együttélés szabályait. Gyakorolhatják a társakkal való együttműködést, megtanulnak lemondani egy általuk kedvelt szerepről, s hajlandóak jelentéktelennek tűnő szerepek eljátszására is. Szervezőképességük fejlődik a játék megszervezésével, a szerepek szétosztásával. A játék témájához kapcsolódó magatartás megkívánja az alkalmazkodó, illetve az empátiás készséget, az elgondolások módosítását, s ennek során fejlődik a gyermek önuralma, szabálytudata, kommunikációs készsége, akarata, erkölcsi érzéke. A szerepjáték során, szinte minden eddig szerzett ismeretük felszínre kerül, s ezeket újakkal bővítik. Pl.: matematikai ismereteik, környezetismereti tudásuk, stb. Lehetőségünk van arra, hogy a peremhelyzetben lévő gyerekeket is bekapcsoljuk a játékba, melynek során megszűnhet a peremhelyzete, valamint kihasználva a lehetőséget felzárkóztathatjuk a hátrányos helyzetű gyerekeket. A szerepjáték során a speciális fejlesztési lehetőségek széles köre kínálkozik számunkra, aszerint, hogy éppen milyen témájú, milyen tartalmú játékot játszanak a gyerekek. Legtöbb esetben a verbális fejlesztésre van lehetőségünk, hisz minden játéknál beszélnek a gyerekek, különböző kifejezéseket, mondatfajtákat használnak. Lehetőséget nyújt a játék a pozitív családkép kialakulására, esztétikai érzékük fejlesztésére, vagy pl. illemszabályok megismerésére és betartására. A játék gyakorlása során fejlődhetnek a nagymozgások, valamint a finommotorika.

A szabályjáték jellemzője, hogy meghatározott szabályokhoz kell alkalmazkodnia a gyerekeknek. Ezek betartását önként vállalja, s ez határozza meg a játék örömet. A szabály

////////////////////////////////////
betartása vagy megszegése különböző érzelmeket vált ki a résztvevőkből, s ennek megfelelően alakul a gyerekek magatartása, egymáshoz, illetve a csoporthoz való viszonya. Megismerhetik és gyakorolhatják a szociális magatartás és az önfegyelem elemeit, megkönnyítve ezzel a szocializáció útját. Nagy jelentőségű a szabályjáték az óvodás korú gyermekek érzelmi nevelésében. Jó, ha sok ilyen játékot tudnak, s minél több lehetőségük van ezek játszására. Az óvónő ügyeljen arra, hogy a szabályok betartása megfelelő nehézségű legyen az adott korcsoport számára. Ha túl könnyű a szabály, akkor nem elég érdekes a játék, ha túl nehéz, akkor nem vállalják a gyerekek, hisz nem jelent örömet számukra.

A játék során alakulnak, megerősödnek a gyerekek közötti társas kapcsolatok. Érzelmeket tanulnak, fejlődik az egymáshoz való alkalmazkodás és a konfliktustűrő, konfliktusmegoldó képességük. Ráirányul figyelmük az egymás segítésére, a csapatszellem, az összetartozás érzésének erősítésére. Erősödik szabálytudatuk. Lehetőség nyílik a különböző téren szerzett ismeretek gyakorlására, a megfigyelés, gondolkodás fejlesztésére.

A mozgásos szabályjátékok a nagymozgások és a finommotorika fejlesztését segítik, mint pl.: - szem - kéz koordináció, szem - kézláb koordináció, térforma alakítás.

Az értelemfejlesztő szabályjátékok a gyermek megfigyelő képességén és gondolkodásán alapulnak. Fejlődik logikus gondolkodásuk, érzékelésük. Lehetőség nyílik a matematikai ismereteik bővítésére, gyakorlására. Különbözőségeket, azonosságokat hozhatnak létre, érzékelik a rész-egész összefüggéseit. Tág lehetőség nyílik a verbális fejlesztésre, pl.: szókincsbővítés, szinonim vagy ellentétes szavak megismerése.

Az óvodáskorúak barkácsolása a konstrukciós játék segítségével alakul ki. A barkácsolás egyrészt játékeszköz-készítés, másrészt motiváció újabb játékhoz. Szorosan kapcsolódik a szerepjátékhoz, mivel az ott megelevenített élethelyzetekhez számos eszközre van szükség. Ezeket az eszközöket a gyermekek készítik el az óvónővel együtt.

A barkácsolás mindig a játék igényéből fakad és kötetlen formában valósítható meg. Nagyon sok eszközre és anyagra van szükség, ezért fontos a folyamatos gyűjtőmunka, az eszközök megfelelő elhelyezése, a megfelelő méretű szerszámok biztosítása és használatuk elsajátítása, amit az óvónővel gyakorolhat a gyermek. A megfelelő hely a biztonságos zavartalan tevékenységhez nélkülözhetetlen. A barkácsolás elsősorban az óvónő által készített kellékek felhasználásával történjen. A tevékenység menetét folyamatos magyarázat kísérje, később a gyermekek aktívan kapcsolódjanak be a

////////////////////////////////////
játékok javításába, bábok, kellékek, ajándékok stb. készítésébe. Egy-egy játékhelyzet motiválja őket a sajátkezü egyszerű eszköz készítésére. Az óvónő segítse elő, hogy a barkácsolás a szerepjáték és bábozás természetes eszköze legyen. A létrehozott kellékeket, eszközöket használják is fel a játékban. A barkácsolás nagyon változatos tevékenységet biztosít a gyermekek számára, pl. vágás, ragasztás, tépés, hajtogatás, festés, varrás, szövés, fonás, szögelés, fűrészelés. E változatos tevékenységek közben a gyermekek széleskörű ismeretre tesznek szert. Megismerkednek az anyagok tulajdonságaival (pl. puha, kemény, rugalmas stb.) matematikai fogalmakkal (kicsi - nagy, rövid - hosszú, egyenes - görbe stb.) változatos technikákkal, munkaformákkal. Fejlődik a szem - kéz koordináció és a finommotorika, a tapintásos észlelés, az alaklátás.

Fejlődik képzeletük, fantáziájuk, kreativitásuk, szépérzékük, manuális tevékenységük. Alakul társas kapcsolatuk, ráéreznek a munka örömére.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Egy - egy játékhelyzetben a gyermekek saját játékszükségletük kielégítésére egyszerű eszközöket készítenek.
- Alkotásaikat önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre.
- A barkácsolással létrehozott eszközöket a szerepjáték természetes alkotórészeként használják.
- Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz, elfogadják egymás ötleteit.
- Tapasztalataik birtokában önállóan kezdeményeznek szerepjátékot, vállalják a szerepeket.
- Szívesen játsszák a nagyobb ügyességet és szellemi erőfeszítést igénylő szabályjátékokat.

2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.

A tevékenység célja:

A sokféle tevékenységhez kötött, az egyéni fejlődési ütemhez igazított képességfejlesztés megvalósítása, természetes élethelyzetekben, kötetlen és kötött szervezeti keretek között, az óvodai élet egészében.

Feladatok:

- A tanuláshoz szükséges feltételek megteremtése, cselekvési helyzetek, tevékenységi lehetőségek, eszközök biztosításával.
- A tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, képességek fejlesztése.

- ////////////////////////////////////
- Az értelmi nevelés megvalósítása a mozgásba, tevékenységbe ágyazott játékos fejlesztés lehetőségeinek kihasználásával. / figyelem, emlékezet, fogalmi gondolkodás, észlelésen alapuló elemzés, általánosítás /
 - A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának egyéni érdeklődésének kielégítése.

Játék és tanulás

A tanulás óvodás korban elsősorban játékos cselekvésben megy végbe. Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolása. Az óvodáskorúak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, az utánzásnak, ami fokozza az óvónő felelősségét, hisz minden megnyilvánulásunk minta a gyermek számára. A gyermek nemcsak magát a tevékenységet utánozza, hanem az óvónő tevékenységhez való viszonyát is. A tanulásnak fontos eleme a beszéd. A valóságos kommunikációs helyzetet - beszélgetés, kérdezés, spontán közlés - elősegítik a gondolkodás fejlődését, a tanulás eredményességét. A gyerekek a cselekvéses műveleteket, az összefüggéseket a beszéd szintjén képesek megérteni és kifejezni. A szóbeli kifejezés a gondolkodás és a beszéd tudatossá válásának, az értelmi képességek fejlesztésének fontos eszköze.

A tanulás közben végzett sokféle tevékenység lehetőséget ad az érdeklődés felkeltésére, a tapasztalatszerzésre, a cselekvés örömeinek átélésére, az alkotásra, az emberi és a tárgyi környezet szépségének felfedezésére. A gyerek sokféle módon jelzi a felnőtteknek, mi érdekli őt, mire figyel, miben van - vagy nincs szüksége segítségre. Így az együttműködésük annál differenciáltabb, személyesebb lehet, minél inkább képesek megérteni egymást. A játék-mint a 3 - 7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége, - nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. Az életre nevelés a játékból indul ki, és a játék segítségével teljesebbé válhat. Ezért minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítunk a gyermeknek az elmélyült játékra. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. A játék

és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A tevékenységi vágy, ösztönöz a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre, miközben a gyermek minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. A tanulás csupán része a nevelési folyamat egészének. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3 - 7 éves korú gyermekek fejlődése szempontjából. A gyerek a világot komplex módon érzékeli és éli meg. Azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodás korban szereznek, hatással lesznek az iskolai tanuláshoz való viszonyokra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki bennük a tanulóval kapcsolatban. Hiszen már kialakulnak annak csirái, hogy később örömmel tanulnak-e. Képesek lesznek e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakítását kezdjük el óvodás korban. Azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyenek részt ebben a folyamatban, ne csupán külső motiváció, (jutalom) hatására. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát, és bátorságot adnak az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátoralanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát, és alatta marad saját teljesítőképességének. Fontos, hogy az óvónő a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez igazodó tanulási kereteket és formákat biztosítson. A tanulás - mint folyamat - a gyermek egész napi óvodai életében nyomon követhető. Fontos az óvodás gyermek tanulásában az ismeretek, jártasságok, készségek tudatos elsajátítása, egyéni fejlődési ütemének megfelelően.

Az óvodapedagógus által irányított tapasztalatszerzés, megfigyelés.

A megfigyelés módjai:

- Foglalkozás formájában szervezett tervszerűen irányított megfigyelés
- Természetes alkalmakhoz, helyzetekhez - séta, öltözködés udvari élet stb. - kapcsolódó tervszerűen irányított megfigyelés.
- Váratlanul adódó, előre nem látott alkalmakon rögtönzött megfigyelés.
- A gyermekek egyéni spontán megfigyelései.

Az egyes témakörök feldolgozásának megtervezésekor elmélyülten elemezze az óvónő, hogy mit tud foglalkozás keretében, megfigyeltetni, és mit a természetes helyzetekben, a mindennapi cselekvés közben. A különböző megfigyelések kölcsönösen hatnak egymásra, kiegészítik egymást. A természetes alkalmakat, helyzeteket és váratlanul

adódó helyi lehetőségeket egyaránt kell használni. A tervszerűen irányított megfigyelés főleg természetes környezetben zajlik. Az irányított megfigyeléskor az óvónő kérdésekkel irányítja a gyerek figyelmét valamely jelenségre, ezzel ösztönözve őket arra, hogy minél többet beszéljenek. Az óvónő szemléltető eljárása, bemutatása akkor lesz eredményes, ha a gyerekek sokoldalúan érzékelve, tapasztalva, cselekvően fedezik fel a valóságot. Ne csak lássanak valamit, hanem a megfigyelt dolog tulajdonságától függően, lehetőség szerint fogják azt kézbe, tapintsák, érzékeljék közvetlenül azokat. Megfigyeléskor is szükség van a gyerek motiválására. Akkor figyelnek oda valamire, ha a megszokottól eltérő, ha új tárul fel előttük, vagy ha cselekvően vehetnek részt a felfedezésben. Ha egyik motiváció sincs jelen a megfigyelés unalmassá, fárasztóvá, hatástalanná válik.

Az irányított megfigyelésre az óvónőnek tudatosan kell készülnie. Végig kell gondolni, mit ismernek már a gyerekek mindennapi tapasztalataik következtében. Meg kell határozni, hogy mik azok a gyerek előtt még rejtett ismeretek, összefüggések, amelyek érdekelhetik őket, és amelyekre célszerű a figyelmüket irányítani. Meg kell tervezni a szemléltetés módját, a kérdéseket, és azt hogy mire nyújt lehetőséget, milyen érzékelést, cselekvést kínál a megfigyelésre szánt jelenség. Végül azt is meg kell tervezni, hogy magyarázattal, elbeszéléssel szükséges-e kiegészíteni a bemutatást. A különböző szemléltető képek, filmek sok információt nyújtanak, kiegészítik a gyermekek tapasztalatait, rögzítik az ismeretet, lehetőséget adnak a beszédfejlesztésre. Valaminek a megfigyelésére, óvónő általi szemléltetésre az ismeretszerzés sokaságában van szükség, amit követnie kell az ismeretek alkalmazásának. Az ismeret szerzése és az ismeret alkalmazása a gyermek megismerő tevékenységében állandóan összefonódik, régi megfigyeléseit, ismereteit mozgósítva szerzi az újat. Az óvónő a gyerekek kérdéseire, megjegyzéseire építve vezesse a tapasztalat - és ismeretszerzés folyamatát. A foglalkozások szabad légköre a gyermeki megnyilatkozások lehetősége biztosíték arra, hogy megismerhesse a gyerekek érzelmi életét, gondolkodásának, nyelvi fejlettségének szintjét. Az óvodában a gyermekek elsősorban nem ismereteket szereznek, hanem sokoldalú tapasztalatokat. Ezek a tapasztalatok konkrét, élményszerű tevékenységek során épülnek képzetekké, amelyek alapul szolgálnak a későbbi ismeretszerzéshez.

- Elő kell segíteni az egyes gyermekek és a csoport egyéni és együttes élményeinek, tapasztalatainak felszínre jutását.
- A tanulási folyamatot és az ismeretszerzést a megismerés és tudásvágy kielégítésére kell alapozni.

-
- A tanulási folyamatban a gyermeknek önálló, tevékeny, felfedező szerepet kell kapnia, ami során a sikeres próbálkozások, tévedések, erőfeszítések, által jut el a sikerélményhez, a tudás öröméhez, s ez lehetővé teszi tapasztalatainak tudatosítását, és egyre pontosabb képzeleteinek kialakítását.

Ne csak azt tekintjük fő feladatunknak, hogy különböző konkrét ismereteket közvetítsünk, hanem biztosítsunk lehetőséget számukra a tapasztalatok megszerzéséhez az önálló gondolkodáshoz, s ami a legfontosabb: a kitaláltam, rájöttem én is, tudom örömeivel való megismerkedéshez.

Ehhez biztosítani kell a feltételeket:

- A gyermekek tevékenység közben maguk lássák meg a problémákat.
- Maguk keressék az összefüggéseket.
- Maguk igyekezzenek cselekvéssel, próbálgatással megoldani a feladatot.

Fontos, hogy a gyermekekben kérdések merüljenek fel, problémák fogalmazódjanak meg, kérdéseket tegyenek fel, és a problémákat maguk is igyekezzenek megoldani. Ha valami sikerült, ha valamire rájönnek, örömuiket juttassák kifejezésre. A feladatok, problémák megoldásának ne csak az általunk előre elképzelt egyetlen megoldását fogadjuk el, tartsuk helyesnek, hanem vegyük figyelembe a gyermek önálló feladatmegoldó képességét és az önálló feladatmegoldáshoz biztosítsuk a feltételeket.

Ezek a következők:

- Maximális mértékben támaszkodnunk kell a gyermekben lévő önállósulási tendenciákra, teret kell engednünk a gyermek legkülönbözőbb elképzeltései megvalósításának, melyek szerinte a probléma megoldásához vezetnek.
- Olyan feladatokat kell szerkesztenünk, amelyek a gyermeket problémahelyzet elé állítják.
- A feladat adása, illetve a probléma megláttatása közvetlen módon - minden esetben aktivizáló jellegű legyen.
- Állandó megerősítésekkel gondoskodnunk kell arról, hogy a gyermek a problémák sorozatát kitartóan, pozitív indítékokból igyekezzék megoldani.
- A feladatok sora és tartalma — a fokozatosság elvének érvényesítése alapján biztosítsa gyermeki ismeretek, illetve tapasztalatok körének állandó bővülését, hogy az egyre magasabb rendű problémákat is a kívánt önállósággal, s biztonsággal igyekezzenek megoldani.
- Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságainak megfelelően úgy szerkesszük a gyermekek által megoldandó feladatokat, hogy az egyúttal erőfeszítésre is

késztesse őket, így egyre inkább eleget tehetünk a feladattudat kialakítása követelményeinek is.

- Lehetővé kell tenni, hogy egy-egy gyermek egy-egy feladat megoldására visszatérhessen.
- A feladatok megszerkesztésében tekintettel kell lennünk arra, hogy a gyermekcsoport tagjai különböző fejlettségi fokon állnak, s mindannyiuk számára differenciáltan nyíljenek lehetőségek az optimális nehézségi fokú feladat megoldására.

Így érhetjük el, hogy minden gyerek a neki megfelelő fokon érdeklődéssel végezze feladatát.

A mikrocsoportos tanulás

A gyermekek öntevékenyen vesznek részt a tanulásban, a folyamatos, egymásra épülő, ismétlődő tapasztalatszerzés eredményeként lépésről lépésre felfedezik az oksági viszonyokat, az összefüggéseket, képesek azonosságok, különbözőségek meglátására, általánosításra, konkretizálásra és adott, vagy választott szempont szerinti osztályozásra. Mivel egyszerre kevés gyermek vesz részt a szervezett tanulásban, (6 - 8 fő) az óvónő minden gyermek tevékenységét külön-külön figyelemmel tudja kíséni, ki tudja küszöbölni a sikertelenséget, kudarcot. Fontosnak tartjuk a pozitív viszony kialakítását a megismeréshez, a tanuláshoz. Ehhez az szükséges, hogy az óvónő pontosan tudja, hogy az adott gyermeknek milyen szintű feladatot adhat ahhoz, hogy erőfeszítések árán sikerélményhez jusson, vagyis a tevékenység elvégzésének eredményeként képességei fejlődjenek. Az óvónő mindig a feladat megoldására ösztönöz, kitartásra, újabb próbálkozásra buzdít, értékelésével erősíti a gyermekekben a reális önbizalmat, ami fokozza biztonságérzetüket, és stabilitást eredményez. A tanulás időtartama nem behatárolt, a gyermekek érdeklődésétől függ. Ebben a folyamatban a gyermek az óvónő által tervezett játékokon, játékos feladatokon keresztül szerzi meg, gyakorolja, alkalmazza ismereteit. A játék öröme, a siker érzése újra és újra tevékenységre ösztönöz. Ebből a felismerésből következik, hogy az óvodás korban a pedagógiai értelmezésű tanulást a gyermek számára játékokon keresztül kell szervezni, a mikrocsoportos tanulási formában is, mert a játékos feladatok teszik vonzóvá a tanulást a gyermek számára. Ezek a játékok a képességfejlesztés eszközei, melyek együttesen magukban hordozzák a játék és a tanulás pozitívumait. Arra törekszünk, hogy a szenzoros és motoros rendszerek fejlődési és összerendezési folyamatát - alakítás, egész - rész összefüggésének helyes felismerése, formaészlelés (forma, méret, felület,

////////////////////////////////////
nagyság) motoros fejlődés (szem - kéz – koordináció) finommotorika fejlődése -
játékainkon keresztül segítsük, hiszen ez alapfeltétele a magasabb rendű megismerési
folyamatoknak, a sikeres iskolai tanuláshoz. Játékaink a gondolkodási műveletek
gyakoroltatását, - emlékezet beszéd, figyelem - fejlesztését is szolgálják.

Hetirend:

Az óvodapedagógus által irányított megfigyeléshez, tapasztalatszerzéshez tudatosan
tervezett és szervezett hetirendre van szükség, melyet az óvodapedagógusok csoportjuk
adottságaihoz igazítva készítenek el. A hetirendnek tartalmaznia kell az
óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulási formákat
(kötelező vagy kötetlen) és a tevékenységeket.

A mozgás minden korosztály számára kötelező formában kerül megszervezésre. Minden
tevékenység szervezésekor fontos, hogy elegendő időt fordítson az óvónő a
tapasztalatszerzésre, az élményfeldolgozásra.

3. Munka jellegű tevékenységek

(jeles napokhoz kötődő munkák)

A tevékenység célja:

A munka jellegű játékos tevékenységek során a gyermeki személyiség fejlesztésének
sokoldalú elősegítése.

Feladatok:

- Tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával a munkavégzéshez szükséges
készségek, képességek, jártasságok, tulajdonságok (mint például kitartás,
feladattudat, önállóság, a munkához való pozitív érzelmi viszony, aktivitás)
alakítása.
- A munkavégzésre motiváló, játékos szituációs lehetőségek, családi atmoszférát
nyújtó körülmények megteremtése.
- A munkavégzéshez szükséges elegendő és megfelelő méretű, a gyermekek
számára biztonságos, könnyen elérhető munkaeszköz biztosítása.
- A hagyományőrző tevékenységek gyakorlásán keresztül a munka jellegű
tevékenységek megszerettetése, az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.

A munka jellegű tevékenységek helye a nevelési folyamatban

A munkajellegű játékos tevékenység az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat,
amely a gyermekeknek az egész napi tevékenységét áthatja. Megismerkednek az őket

////////////////////////////////////
körülvevő tárgyi világgal, megtanulják a munkaeszközök célszerű használatát, az őket körülvevő szűkebb, tágabb környezetükben megtanulnak eligazodni. Mozgásos, tapintásos, vizuális információkat szereznek a világról.

A közösen végzett munka is a gyermekközösség fejlődésének jelentős segítője a játék mellett. A csoportos tevékenység a közösségi nevelésnek nagyon hatásos formája. A közös munkatevékenységben - mint pl. a játékelrakás, a naposi feladatok végzése, a barkácsolás, - az együttműködésnek jelentős szerepe van. Az együttdolgozás öröme a társas kapcsolatok további fejlődését jelzi.

Különösen nagy szerepe van a munkának az erkölcsi nevelésben. A munka összekovácsozza a gyermekeket, és elősegíti egymás kölcsönös segítésére való nevelésüket.

A munka jellegű tevékenység során gyakran kerül szembe a gyermek külső és belső nehézségekkel. A motívumok harcában erős akaratra, kitartásra van szükség. Ebben az esetben a siker és kudarc emlékképei meghatározóak. Ezért fontos, hogy az óvónő olyan erkölcsi cselekvéseket végeztesen, ami sikerélménnyel párosul. A kitartásra nevelést nem lehet csak szavakkal tudatosítani, vagy érzelmekkel befolyásolni, mert a legnagyobb hangsúly a gyakoroltatáson van. Az eredmény érdekében elengedhetetlen a célkitűzés. A munka jellegű tevékenység a nevelési folyamat egészét áthatja, aktív, kezdeményező, alkotó, értéket előállító személyiség kialakítását célozza. Mint minden tevékenység, a munka is tükrözi a gyermek életkori sajátosságait és egyéni tulajdonságait, a megismeréshez tartozó lelki jelenségeket, a figyelem fejlettségét, az egyéni különbségeket. Ahhoz, hogy a munka, mint nevelőeszköz betöltse rendeltetését, a gyermekek számára olyan környezetet kell teremtenünk, illetve környezetét úgy kell felszerelnünk, hogy kedvet ébresszen benne a munkára, és lehetőséget adjon számára az életkorának megfelelő munkavégzésre.

Az önkiszolgálás eszközei:

Az önálló testápolás alapfeltétele az óvodai mosdóhelyiségek felszerelése. A gyermekek által elérhető magasságban felszerelt, jelekkel ellátott rekeszes falipolc, könnyen hozzáférhető fésűtartó, szappantartó, körömkefe, kisméretű törölköző, fogmosó pohár, WC. papírtartó.

Az étkezés önállóságához: nélkülözhetetlenek a gyermekek által könnyen kezelhető eszközök. Kenyérkosár, színes terítők, szalvéták, tálcák, levesestál, vizeskancsó, merőkanál, bögre, mély-, lapos-, kistányér.

////////////////////////////////////
Az önálló öltözködéshez: biztosítani kell a gyermekeknek felsőruházatuk elérhetőségét és rendben tartási lehetőségét az öltözőben. Legyen megfelelő távolságra felszerelt fogas, jellel ellátott ruhazsák, rekesz, ruhakefe, cipőkefe.

A környezet rendjének megőrzéséhez könnyen kezelhető takarító, kisméretű kefeseprű, személtlapát, porrongy, padlótörlő ruha.

A közösségért végzett munka eszközei:

A naposság nagyrészt ugyanazokat a munkaeszközöket igényli, mint az önkiszolgálás. Naposnként szükség van naposi kötényekre.

A kerti munka és az élősarok gondozása a következő munkaeszközöket igényli: locsoló, kisméretű kannák, nyírfa seprűk, kétfüles vesszőkosarak, udvari személtlapátok, hólapátok, virágcserepek, ládák, élősarok állvány, kisméretű kapa, gereblye.

A munka jellegű tevékenységek szokás és szabályrendszerének kialakítása

Önkiszolgálás

Az óvodába lépő gyermeket külső és belső szükségletek készítetik cselekvésre. Kezdetben a kisgyermek csak önmagát tudja kiszolgálni. Ez igen sokrétű, és az évek folyamán egyre bővülő tevékenység. Mivel a gyermekek nem azonos készségekkel érkeznek az óvodába, első feladatunk felmérni melyik gyermek milyen szinten képes az önkiszolgálásra. Elegendő időt, megfelelő lehetőségeket kell biztosítanunk a gyakorlásra. A kevésbé jártas gyerekeknek több segítséget kell adnunk, hogy sikeresen megoldják a rájuk bízott feladatokat.

Testápolás:

A 3 - 4 éves gyermekekkel meg kell ismertetnünk a legalapvetőbb higiénés szokásokat. Étkezések előtt, után, WC használat, és a különböző tevékenységek után mindig kezet kell mosni. Az óvónő példamutatása, segítség adása mellett gyakorolják a tisztálkodási eszközök helyes használatát. Tükör előtt gyakorolják a fésülködést. Próbálkozzanak a WC. papír, papírsebkendő használatával. Ügyelnünk kell arra, hogy segítségadásunkkal ne végezzük el a feladatot helyettük, mert szükségük van a sok gyakorlásra. Csak így érhetjük el, hogy 6 - 7 éves korukra igényükké válik az önálló, precíz, pontos feladatvégzés.

Öltözködés:

Meg kell ismertetnünk a gyermekekkel az öltözködés helyes sorrendjét. Szokják meg, hogy először mindig a lábbelit vegyék fel, és utoljára a sapkát és a sálát, mert így

////////////////////////////////////
célszerű. Segítségünkkel gyakorolják a gombolást, cipőfűzést, masni kötést, ruhadarabjaik hajtogatását stb. Tevékenységeiket kísérik figyelemmel, adjunk tanácsot, dicsérik meg őket, mert ha sikerélményben van részük, nagyobb kedvvel végzik munkájukat.

Étkezés:

Szokják meg a gyermekek, hogy a tisztálkodási teendők elvégzése után folyamatosan induljanak a csoportszobába, ahol a már kikészített terítéküket vigyék a helyükre, és rendezzék el az asztalukon. A feladat elvégzéséhez meg kell tanítanunk őket az eszközök helyes fogásmódjára, hogy biztonsággal közlekedjenek a csoportszobában. Tanulják meg, hogy a nem kívánt ételt hagyják a tányérjukban. Az evőeszközt és a szalvétát megfelelő gyakorlás után használják helyesen, rendeltetésének megfelelően. 4 - 5 éves korban ismertessük meg a gyerekeket a biztonságos folyadéköntéssel, a kanál, villa helyes fogásmódjával. 6 - 7 éves korban tanulják meg a kés használatát, szedjenek merőkanállal önállóan.

A feladatok végzése közben mindig figyelmeztessük őket környezetük rendjére:

- a tisztálkodási eszközöket tegyék a helyére.
- a leesett törölközőket vegyék fel és akasszák a jeléhez
- a ruhájukat segítséggel vagy önállóan hajtogassák össze és tegyék a helyére, cipőiket igazítsák meg
- étkezések alkalmával is törekedjenek a csoportszoba rendjére
- ne szórják le az ételt, ne boruljon ki a folyadék.

Naposi munka:

4 - 5 éves korban célszerű bevezetni. Első és nagyon fontos feladatunk, hogy megismertessük, milyen elvárásnak feleljen meg egy napos.

Az önként jelentkező gyermekkel együtt végezzük el a feladatot. Segítsünk az asztal leterítésében, a terítékek esztétikus elrendezésében. Étkezések után az asztal leszedésében. Ha kialakultak a megfelelő készségek, végezzék önállóan a munkát, és fokozatosan bővítsük a feladataikat, pl. a szalvéta hajtogatása, kancsó asztalra helyezése, morzsa összesepése. 5 - 6 éves korban segítsenek környezetük rendben tartásában, foglalkozási eszközök kiosztásában, összeszedésében, stb. Minden csoportban legyen megkülönböztető jel, kötény, szalag a naposok számára. Olyan rendszer szerint kerüljenek sorra a naposok, hogy már előző nap tudják ki, következik. Vigyáznunk kell arra, hogy a naposokat ne terheljük túl a megbízatásokkal, inkább válasszunk különböző felelősöket a feladatok elvégzésére.

////////////////////////////////////

Segítés az óvónőknek, más felnőtteknek:

A csoportszobát szükséges néha átrendezni. Ilyenkor beszéljük meg a gyermekekkel az előttünk álló feladatot és kérjük segítségüket. A nagyobbak készíthetnek díszeket, szedhetnek virágot, segítenek a székek, asztalok elrendezésében. Önálló feladatmegoldásra szokathatjuk őket, ha apróbb megbízásokat adunk számukra: pl. kérj egy tollat a másik csoportból. A nagyobbakat megbízhatjuk állandó feladattal is: vegyék észre, ha a kisebbek segítségre szorulnak, és figyelmeztetés nélkül segítsenek nekik.

A feladatok kiosztásánál mindig figyelembe kell venni a gyermekek egyéni fejlettségét és az életkori sajátosságokat.

Növénygondozás, élősarok kialakítása:

Minden csoportszobában célszerű az élősarok kialakítása. 3 - 4 éves korban még az óvónő végezze a magvak csíráztatását, növények hajtását. A gyermekek kísérik figyelemmel a növekedést és jelezzék, ha nincs elég víz az edényekben. A nagyobb gyermekek már vegyenek részt a gyűjtőmunkában, hozzanak otthonról magvakat, ágakat, zöldségeket. Az óvónővel együtt készítsék el a növekedési folyamathoz szükséges eszközöket tálak, vatta, víz stb., és napról napra ápolják növényeiket. Ősszel gyümölcsök, zöldség elhelyezése legyen a feladat.

Kerti munka:

4 - 5 éves kortól minden évszakban végezzenek kerti munkát a gyermekek. Ősszel ismerkedjenek meg az eszközök használatával, vegyenek részt a lehullott levelek eltakarításában. Egymás között osszák fel a munkát aszerint, hogy ki milyen szerszámmal szeretne dolgozni. Munka közben tanulják meg, hogy az eszközökkel balesetet okozhatnak, ha nem figyelnek társaikra. Télen figyeljenek arra, mikor kell eltakarítani a havat, gyakorolják a szerszámok használatát. Tavasszal segítsenek a virágoskert kitarításában, virágok ültetésében, gondozásában. Tanulják meg, hogy a kertben nem akkor dolgozik az ember, ha kedve van, hanem ha szükség van rá: pl. locsolás, gyomlálás, kapálás.

Nyáron segítsenek az udvar rendben tartásában, szükség szerint vegyenek részt a pancsolás, napfürdőzés előkészületeiben, pl. hozzák ki a plédeket, törölközőket, játékokat, ill. segítsenek azok visszapakolásában.

Állatgondozás:

Nehéz az egészségügyi követelmények betartása, ezért minden óvónő saját elképzelése szerint dönthet, hogy tartanak-e a csoportban kisállatot és milyet. Télen azonban célszerű madáretetőket elhelyezni az óvoda udvarán, ahol a gyermekek nemcsak

////////////////////////////////////
figyelemmel kísérhetik az etetőhöz érkező madarakat, hanem gondoskodhatnak is az élelmükről. Nagyobb gyerekek közül felelősöket választhatunk, akik szólnak, ha fogytán az eleség. A többiek feladata gondoskodni magvakról.

A környezet gondozása:

A felnőtt szerepe nagyon fontos, hiszen példaként szolgál a gyermek előtt. Szokassuk hozzá őket, hogy cél nélkül ne tépjék le a virágokat, a fák ágait. Vegyék észre az eldobott papírzsebkendőt, csokis papírt, és dobják a kukába. Ha kell, dolgozzunk végig a gyermekekkel együtt, mozzanatról, mozzanatra, kísérjük mindig figyelemmel tevékenységüket, de hagyjuk próbálkozni is őket. Arra kell szoktatunk őket, hogy mérjék fel mire képesek, jelezzék, ha nem boldogulnak. Fogalmazzák meg, miben várják a segítségüket.

A tevékenység várható jellemzői az óvodáskor végére:

A tisztálkodási eszközöket önállóan használják, ügyelnek a mosdó rendjére.

- A testápolási teendőket önállóan végzik.
- Étkezéskor önállóan öntenek folyadékot a kancsóból, önállóan szednek a levesestálból. Ismerik az étkezéshez szükséges eszközök rendeltetésszerű használatát.
- Önállóan tudnak öltözködni, cipőt kötni, ruhadarabjaikat összehajtva a jelükkel ellátott kosarukba rakják.
- Vigyáznak a csoportszoba rendjére, esztétikumára. Elrakják maguk után a játékot, segítenek a játékpalcok rendben tartásában. Segítenek az ágyazásnál, a csoportszoba söprésénél.
- Örömmel, szívesen vállalnak el egyéni megbízásokat, s igyekeznek azt egyéni képességeiknek megfelelő szinten elvégezni.
- Önállóan és igényesen végzik a naposi munkát.
- Folyamatosan gondozzák az élősarok növényeit, illetve állatait. Érzik munkájuk felelősségét, szükségességét.
- Szívesen segítenek egymásnak és a felnőtteknek, szeretnek örömet szerezni másoknak.

Munka jellegű tevékenységek a hagyományörzés folyamatában

Ősz:

Szeptember 23. Világtakarítási nap.

- ❖ Séta, kirándulás közben hulladék gyűjtése, elszállítása.
- ❖ Levelek, kőzetek, termések, tollak, fakérgék gyűjtése, szétválogatása,

////////////////////////////////////
csoportosítása.

- ❖ Virágmagok gyűjtése, tisztítása, szárítása, elraktározása.
- ❖ Gyékény, nád, kukoricaszár gyűjtése barkácsoláshoz.
- ❖ Diótörés, dióhéjból katicabogár, teknősbéka, stb. készítése.
- ❖ Napraforgó tányérjából talicska készítése.
- ❖ Az őszi gyümölcsök betakarítása: alma, szőlőszüret, dióverés, lekvárfőzés.
- ❖ A konyhakertben megtermelt zöldségfélék folyamatos betakarítása, felhasználása, vitaminsaláta készítése.
- ❖ Az óvodakertbe kiültetett növények téliesítése.

Tél:

- ❖ Egy téli munkafolyamatban segítség, szövés, kukoricahántás, morzsolás, kosárfonás.
- ❖ Madáretetők készítése, kihelyezése, a folyamatos madáretetés, madárkalács készítése.
- ❖ Rongybaba, csuhébaba készítése.
- ❖ Örökzöldből Adventi koszorú készítése, illetve asztali díszek készítése természetes anyagokból.
- ❖ Karácsonyfadíszek készítése szalmából, lisztgyurmából, mézeskalácsból.
- ❖ Maskarák, jelmezek készítése FARSANGRA kócból, papírból, termésekből.

Tavas:

- ❖ Madáretetők begyűjtése, a madarak természetes élelemszerző életmódjának visszaállítása.
- ❖ Veteményeskertek, ágyások kialakítása, gereblyezés, dugványozás, veteményezés.
A télre betakart növények kibontása.
- ❖ Az ősze begyűjtött magvak elvetése, jelölése rajzos formában.
- ❖ Ládában kikelt magvak palántázása, öntözése.
- ❖ Termesztett tavaszi virágokból virágkoszorú fonása.
- ❖ Húsvéti írókázás: hagymahéjjal, tojásfestés, díszítés levélnyomattal.
- ❖ Március 22-én Víz világnapjának és Április 22-én a Föld napjának megünneplése szemétszedéssel, tavaszi nagytakarítással az udvaron, óvoda környékén.
- ❖ Május 10-én Madarak, fák, napjának megünneplése, az ősze elültetett fa gondozása.

Nyár:

- ❖ A zöldséges és virágoskert folyamatos gondozása: gyomtalanítás, locsolás.
- ❖ A felszedett zöldségfélék helyére újabbak vetése.
- ❖ Gyümölcszedés egy-egy családnál.
- ❖ Június 5-én a Környezetvédelmi Világnap megünneplése.
- ❖ Figyelemfelhívás a megfelelő időpontban történő locsolásra, kapálásra.
- ❖ Vitamintál, saláta készítése.
- ❖ Madáritató készítése kövekkel és növényekkel.
- ❖ Határjárás: nyári munkálatok a földeken, búza és napraforgótáblák megfigyelése.

4. A külső világ tevékeny megismerése

(jeles napok, népszokások)

"A természet hatalmas, az ember parányi. Ezért aztán az ember léte attól függ, milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel..."²

(Dr.Szent-Györgyi Albert)

A tevékenység célja:

Az óvodás gyermek közvetlen és tágabb környezetének felfedezése során pozitív érzelmi viszony kialakítása a természeti, tárgyi, emberi világ értékei iránt. A gyermekekben alapozódnak a környezettermészeti, tárgyi kultúrájának, értékeinek, hagyományainak védelméhez, megóvásához szükséges készségek, képességek.

A külső világból matematikai tapasztalatok, ismeretek tér-sík, mennyiségi, formai kiterjedésbeli összefüggések felfedezése, megtapasztalása, a környezetben való biztos eligazodás segítése.

Feladat:

- Folyamatos megfigyelések, élményszerző játék során gyűjtsenek minél több tapasztalatot a természeti jelenségekről, annak változásairól, formai, mennyiségi viszonyairól.
- Életkoruknak megfelelő ismereteket szerezzenek a szülőföldről az itt élő emberekről, a helyi hagyományokról, tárgyi kultúránk értékeiről, tanulják meg ennek szeretetét, védelmet.

-
- A külső világból matematikai tapasztalatok, ismeretek tér-sík, mennyiségi, formai kiterjedésbeli összefüggések felfedezése, megtapasztalása, a környezetben való biztos eligazodás segítése.
 - A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése az elemi ok-okozati összefüggések megláttatása, felismertetése probléma helyzetek megoldása, a logikus gondolkodás megalapozása.

A tevékenység az óvodai nevelés folyamatában:

A kisgyermek szűkebb és tágabb természeti – emberi - tárgyi környezetének megismerése során olyan tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, amelyek hozzásegítik az őt körülvevő miliőben történő biztos eligazodáshoz. A családi nevelésnek meghatározó szerepe van ebben a folyamatban, és az óvodába lépéssel kitágulnak a továbbfejlődés lehetőségei. Az új óvodai környezetben fontos, hogy az első benyomások érzelmileg pozitívan hassanak a gyermekre és a családra is. Ennek következtében hamar kialakul a gyermek biztonságérzete, kíváncsivá, érdeklődővé, befogadóvá válik. Erre építve az óvodai nevelésben megteremtjük a gazdag tevékenységrendszerbe, természetes élethelyzetekbe ágyazott tapasztalatszerzés lehetőségeit. A gyermek a környezetéből szerzett ismereteit játékában felhasználja, átéli, folyamatosan gyakorolja, egyéb tevékenységeiben alkalmazza. A közvetlen élményeken, megtapasztalásokon alapuló tevékenység biztosítja a környezettudatos magatartásformálás megalapozását, alakítását. A környező világ megismertetése lehetőséget ad a nemzeti kultúra értékeinek közvetítésére, a hazaszeretetre nevelésre, a magyarságtudat, a népi hagyományokhoz való kötődés kialakítására. A tevékenység folyamatában matematikai tartalmú tapasztalatok birtokába is jut, melyeket tevékenységeiben alkalmaz.

A külső világ tevékenység témakörei:

- Óvodások lettünk
- Iskolások leszünk
- Színek
- Évszakok
- Napszakok
- A felnőttek és a gyermek munkája
- Óvodánk környéke
- A beregi táj megismerése
- Család
- Testünk
- Közlekedés
- Állatok

////////////////////////////////////

A matematikai tartalom témakörei:

- Tő- és sorszámnevek, számképek.
- Több, kevesebb, ugyanannyi, semmi (0=nulla) fogalma, halmazok.
- Testek tulajdonságai.
- Szimmetria
- Mérések
- Tér- és síkbeli arányok, tájékozódás.

A külső világ tevékenység tartalmi elemei:

Teljes saját név a családtagok, szülők, testvérek neve, foglalkozása, a lakcím megnevezése.

Az orvos gyógyító szerepe.

Az óvoda közvetlen környékének megismerése, a környezetükben levő néhány intézmény (iskola, bölcsőde, rendőrség, posta, múzeum, orvosi rendelő) rendeltetése.

A környezet színeinek, sötét és világos változatainak, árnyalatainak felismerése, megnevezése.

A testrészek megnevezése az emberi test felépítésének megfelelően.

Saját testük tisztaságára való igény kialakítása.

Napszakok felismerése, megnevezése.

Az évszakok közötti különbségek felismerése, az évszakok jellegzetességeinek megnevezése.

A növény fejlődésének megismerése, annak ismerete, hogy a fa, a bokor, virág, fű a zöldségfélék, növények.

A növények fejlődése és az időjárás között összefüggés felfedezése, a növényekkel kapcsolatos munkák megnevezése (szántás, vetés, aratás, szüret).

A megismert állatok csoportosítsa élőhelyük szerint. A házi szárnyasok, házi állatok összehasonlítása a vadon élő állattal, külső jegyeik alapján.

Az elemi közlekedési szabályok megismerése, betartása.

Különböző közlekedési eszközök felismerése, megnevezése: hajó, vonat, repülőgép, különböző gépjárművek.

Annak megnevezése, hogy vízen, szárazföldön vagy a levegőben közlekednek, és hogy a közlekedési eszközök az emberek munkájaként készülnek és közlekednek.

////////////////////////////////////

A matematikai tevékenység tartalmi elemei:

Néhány megnevezett tulajdonság szerint tárgyak, személyek, képek szétválogatása, sorba rendezése. Meg nem nevezett tulajdonságok szerint a válogatás folytatása, sorba rendezés kiegészítése, saját szempontú válogatás, sorba rendezés elvégzése. Összehasonlításaik szóban történő kifejezése, és mások megállapításának megítélése.

Hosszúságok, halmazok összemérése.

10-12 ig, a számok nevének, sorrendjének felismerése. Különféle elemekből külféle elrendezéssel, bontással több, kevesebb, ugyanannyi előállítás.

Síkbéli alakzatok azonosítása külféle helyzetekben. Külféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbéli alakzatok szétválogatása, tulajdonságuk felismerése, megnevezése.

Eltérő alakú tárgyak, építmények, megkülönböztetése, egyszerű elemekből ugyanolyan építmény előállítása.

Adott irányok követése, térbeli mozgások megismerése, az alá, fölé, elé, mögé, mellé szavak megértése, alkalmazása.

Felvetett vagy felismert problémák megoldása.

A halmazokkal kapcsolatos összehasonlítást kifejező szavak alkalmazása (pl. hosszabb, rövidebb, legrövidebb, több, kevesebb)

Tükörhasználat tapasztalatra és élményszerzésre építve.

Az irányok értése, követése, a helyeket kifejező névutók használata (alá, fölé, közé, alatt, fölött, között).

A fejlődés jellemzői óvodáskor végén:

- A gyermekek tudják születési helyüket, idejüket, pontos lakcímüket, testvéreik, szüleik nevét, foglalkozását, munkahelyét, ismerik óvodájuk nevét.
- Jól tájékozódnak óvodájuk közvetlen környezetében, ismerik a város intézményeit, jellegzetes épületeit, üzleteit, természeti adottságait.
- Felismerik és megnevezik az évszakokat, azok jellegzetességeit, a közöttünk levő különbségeket, érzékelik szépségüket.
- Felismerik a növények fejlődése és az időjárás közötti összefüggéseket, megnevezik környezetük növényeit, ismerik a növénygondozás és természetvédelem hasznát, szükségességét.

- Ismernek háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat, halakat, ismerik gondozásukat, védelmüket.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig.
- Összehasonlítják a mennyiségeket, szín, forma, nagyság, számosság szerint.
- Megkülönböztetik a téri irányokat, értik és használják a névutókat.
- Érthetően, kifejezően beszélnek, a cselekvő - szemléletes és a képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSÉNEK TARTALMI KIDOLGOZÁSA

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér, mennyiség, formai relációk észrevetetése.
<p>4.1. Óvodások lettünk a) A báb vendégségbe jön. b) „Varázs kalap”, Ki a gazdája? c) „Ismerjük meg egymást”, labdajáték.</p>	<p>Ismerkedés az óvónőkkel, dajka nénikkel, társaikkal. Ismerkedés a csoportszobával és az óvodai játékokkal. Bemutatkozás, köszönés, jelük megismerése. Ismerkedés a jelekkel, nevekkal játékos gyakorlás. Labdagurítás, - akinek odagurul a labda, nevét, jelét megmondja.</p>	<p>Mennyiségi viszonyok érzékeltetése: kiseb – nagyobb, több – kevesebb Téri tájékozódás gyakorlása a játékok között, melyiknek hol van a helye. Fent – lent, kint – bent</p>
<p>4.2. Iskolások leszünk</p>	<p>Látogatás az iskolában, figyeljék meg a tanító néni és az iskolás gyermekek tevékenységeit a tanítás alatt. Ismerkedjenek meg egy iskolás gyermek táskájának tartalmával. Figyeljék meg, hogyan ülnek, jelentkeznek, felelnek az iskolások. Tudjanak felsorolni néhány iskolások által használt eszközt.</p>	<p>Mennyiségek, térbeli kiterjedések Összemérésének gyakorlása. magasabb – alacsonyabb, hosszabb – rövidebb, vékonyabb – vastagabb Párosítás gyakorlása. Tőszámnevek, sorszámnevek gyakorlása 10 – 12 – ig.</p>
<p>4.3. Színek Tárgyak, dolgok, játékok, eszközök megnevezése színek szerint.</p>	<p>A gyermekek érdeklődésének felkeltése a színek szépsége iránt. Ismert alapszínek felismerése, megnevezése, rögzítése. Az alapszínek sötétebb, világosabb árnyalatainak felismerése, megnevezése, megtanulása. Keressünk a csoportszobában a felmutatott tárgyhoz hasonló színű tárgyakat. (rózsaszín, citromsárga, sötétbarna stb.) Gyermekversek, gyermekdalok, mondókák felsorolása, elmondása, eléneklése, amelyekben színek is szerepelnek. Figyeljék meg milyen színek, színárnyalatok fordulnak elő?</p>	<p>Szabad alkotások: gyöngyből, fonalakból, termésekből. Különböző színvariációk fűzése, válogatása. (nyaklánc, karkötő, gyűrű stb.) hosszabb – rövidebb, vékonyabb – vastagabb Mennyiségek összemérése, megszámlálása 10 – 12 – es számkörben. Föld – Téma 6 Nyaklánc</p>
Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetetése.
<p>4.4. Évszakok a) Ősz</p>	<p>Az őszi természet szépsége és a hozzákapcsolódó természeti jelenségek megfigyelése, (köd, szél, eső stb.) séta, kirándulás alkalmával (pl. Kraszna partra). Őszi, nyári természet, időjárás összehasonlítása. Őszi évszak, gazdagsága, szépsége (pl. sokszínű falevelek). Gyönyörködés a színekben. A természetben végbemenő változások megfigyelése.</p>	<p>Téri relációk: magasabb – alacsonyabb fa közeli – távoli fa vékonyabb – vastagabb ág hosszabb – rövidebb út</p>

	<p>Az őszi időjárás hatása az emberre. Figyeljék meg az időjárás változásait. Hogyan védekezzünk a hideg ellen (fűtés, öltözködés). Az időjárás és az öltözködés összefüggésének felfedeztetése. Rövidülnek a nappalok. Öltözködéssel, időjárással kapcsolatos szókincs gyarapítása (avar, rozsdabarna, borús stb.).</p>	<p>Tárgyak összehasonlítása egy – egy kiemelt tulajdonság szerint. Levegő – Téma 7 Mag, mag, búzamag Gesztenyeguriga</p>
	<p>Az őszi időjárás változásai, hatása állatra, növényre. A költöző madarak útra kelésének megfigyelése (fecskek gyülekezése, gólyafészek elhagyása). Fákon, bokrokon, virágokon történő változás megfigyelése. Jellemző külső jegyek megállapítása (pl. lehullanak a levelek, kopaszak a fák). Őszi termés, gyűjtés (levél, gesztenye, makk, csipkebogyó, szárazvirág stb.).</p>	<p>Mennyiségek összehasonlítása. A begyűjtött termések összehasonlítása forma szerint. Csoportosítás külső jegyek szerint (szín, forma, nagyság). Tapasztalatok geometriából, szabadalkotások termékekből.</p>
	<p>Természetvédelem: madarak, állatok, növények óvása.</p>	
	<p>Őszi piac gazdagságának megfigyelése. Őszi munkák, az ember munkája, betakarítás. Közös kirándulás egy munkafolyamat megfigyelése (pl. almaszedés, szőlőszüret, szilvaszedés – lekvár-főzés, kukoricatörés). Tűz - Téma 1 Szüreteljünk „gyümölcsaszalás” Tűz – Téma 7 Reggel süt a pék süt a pék. „Az ember és a tűz”</p>	<p>Becsléssel súlyok megállapítása, méréssel bizonyítás. Tapasztalatok geometriából, gyümölcsök formája (szőlőszem formájának összehasonlítása más gyümölccsel). Levegő – Téma 2 Érlelődő gyümölcsök, befőzés Tűz – Téma 2 Érlelő tűz, tóklámpás</p>
	<p>Témakör bezárása rendszerezéssel. Nyári – őszi évszak összehasonlítása. Évszak album készítése. Tűz – Téma 4 Tűzet viszek, tűzoltók akcióban</p>	

////////////////////////////////////

A témakörhöz kapcsolódó népszokások, jeles napok: Ősz.

Szeptember – Őszelő – Szent Mihály hava

- ❖ Almaszedés.
- ❖ Szilva szüret – lekvár főzés.
- ❖ Szeptember 29. Mihály nap.
- ❖ Szőlő szüret.
- ❖ Állatvásár.
- ❖ Útra kelnek a költöző madarak.

Október – Őszhó – Mindszent hava

- ❖ Állatok behajtása.
 - ❖ A betakarítás, szántás befejezése.
 - ❖ Szőlő szüret, kukorica (-hántás) –törés.
 - ❖ Dió szüret.
- Őszi lombhullás.

November – Őszutó – Szent András hava

- ❖ Népi hiedelmek az időjárással kapcsolatban.
- ❖ Szüret vége – vidám szüreti szokások, szüreti bál.
- ❖ Betakarítás vége.
- ❖ Játékok készítése őszi termésekből.
- ❖ Szövés, fonás, tilolás időszaka.
- ❖ Tollfosztás.

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetése.
b) Tél	<p>Figyeljék meg a téli természet. Hasonlítsák össze az ősziével.</p> <p>A tél jellemző jegyei (dér, fagy, zúzmara, jégvirág, hó, fagyos föld, hideg, a víz jéggé válik, meleg hatására elolvad). Csodáltassuk meg a hófehér táj, havas fák, havas táj szépségét.</p> <p>Víz – Téma 2</p> <p>Téli csapadékfajták</p>	<p>Különféle formába készített jégtáblák összehasonlítása (szín, alak stb.).</p>
	<p>A téli időjárás hatására az emberekre.</p> <p>Alkalmazkodásuk a hideghez (téli ruhák, csizma, kesztyű, fűtés stb.).</p> <p>A téli időjárás jellemzői (hideg, zord, csípős hideg).</p>	<p>Hó gömbölyítés különféle méretekben. Hó vár, hóember, jégkunyhó építése közben nagyság szerinti elrendezés.</p> <p>Víz – Téma 2</p> <p>Hógolyó</p>
	<p>Téli élmények: szánkózás, hógolyózás, hóember építés, madáretetés.</p> <p>Mikulás, Karácsony.</p> <p>Víz – Téma 4</p> <p>Téli örömök, Családtagok téli sportolása.</p> <p>Mikulás, Karácsony.</p> <p>Tűz – Téma 8</p> <p>Köszöntelek Karácsony, „A családi tűzhely”</p>	<p>Ki csúszik messzebbre a szánkóval?</p> <p>Víz – Téma 4</p> <p>Téli sportok</p>
	<p>A tél hatása az állatokra, növényekre.</p> <p>Madáretető kihelyezése, rendszeres feltöltése.</p> <p>Ismerjék meg az odajáró madarakat.</p> <p>Az állatok lábnyomainak megfigyelése a hóban. Kopasz fák, bokrok ágainak megfigyelése. A természet sarokban ágak hajtatása, magvak ültetése, azok gondozása. Figyeljék növekedésüket.</p>	<p>Mennyiségi viszonyok felismerése.</p> <p>Madarak megszámlálása.</p> <p>Összehasonlítás:</p> <p>kiseb – nagyobb, hosszabb – rövidebb</p> <p>lábnyomok a hóban.</p> <p>Víz – Téma 3</p> <p>Nyomkövetés</p>
	<p>A téli piacot hasonlítsuk össze az ősziével, kevesebb zöltség – több száraz termék.</p>	<p>Miből láthatunk legtöbbet egy – egy árunál?</p> <p>Miben, hol helyezik el az árukat (polcon, kosárban, asztalon, asztal alatt)?</p> <p>Formája, mennyiségi összehasonlítása.</p>
	<p>Témakör lezárása rendszerezéssel.</p> <p>Őszi - téli évszak összehasonlítása.</p> <p>Évszak album készítése.</p>	

////////////////////////////////////

A témakörhöz kapcsolódó népszokások, jeles napok: Tél.

December – Télelő – Karácsony hava

- ❖ A természet nyugalomba vonul.
- ❖ December 6. – Miklós nap.
- ❖ December 13. Luca nap, lucázási népszokás.
- ❖ December 26. István, János napi köszöntés.
- ❖ Regölés, Karácsony megünneplése – természet megújulása.
- ❖ December 31. Szilveszter. Disznóvágás.
- ❖ A madarak házak közelébe jönnek – a madáretetőt felkeresik.

Január – Télhó – Boldogasszony hava

- ❖ Január 1. újév napja – újévi köszöntő.
- ❖ Január 6. – Vízkereszt – napjától kezdődik a farsang.
- ❖ Január Húshagyóig – farsang.
- ❖ A leghidegebb hónap.
- ❖ Pál napja, a medve megfordul a barlangjában.

Február – Télutó – Bőjtelő hava.

- ❖ Február 2. Gyertyaszentelő – a medve kijön a barlangjából.
- ❖ Február 3. Szent Balázs napja – időjósítás.
- ❖ Zsuzsanna, Jégtörő Mátyás – a tavasz előhírnöke.
- ❖ Fák metszése.

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetetése.
c) Tavasz	A természet újraéledésének megfigyelése séták során, kirándulások közben (kékebb az ég, rügyező fák, bokrok, előbújó növények, állatok).	Tájékozódás térben, irányok helyes használata.
	Hasonlítsák össze a tavasz színeit a téli természetével. A tiszta környezet szépsége.	Madarak magasan – alacsonyan repülnek.
	A tavasszal nyíló virágok megfigyelése (színe, illata, hóvirág, ibolya, gólyahír stb.) A lepkék, bogarak, madarak megfigyelése. A zajló folyó megfigyelése (hangja, színe). A költöző madarak visszatérésének, fészekrakásának, költésének megfigyelése.	Virágok formái. Összehasonlítása egy – egy kiemelt tulajdonság szerint. Föld – Téma 4 Virágjáték
	Keressék az összefüggést az időjárás és az emberek tevékenysége között. Tavaszi munkák szükségessége (szántás, vetés, veteményezés, palántázás). Tűz – téma 2 Érlelő tűz. „A növények és a tűz” Föld – téma 3 Tavasz – tavaszi munka	Ágyások formái, méretei. Különféle növények magasságának összehasonlítása. Föld – Téma 3 Kertész leszek
	A tavaszi piac színei, virágok illatai, palánták üde zöld színei. A tiszta szép környezet szépsége – természetvédelem. Föld – téma 4 Növények, növényvédelem Föld – téma 5 Föld napja	A palánták kisebbek – nagyobbak a magvak összehasonlítása. kisebb – nagyobb több – kevesebb gömbölyű – hegyes
	Hagyományörzés: Húsvét, tojásfestés, díszítő motívumok szépsége.	Számlálás a tojások elrendezése különféle szempontok szerint. Föld – Téma 1 Komatálat hoztam Föld – Téma 2 Hímes tojások Föld – Téma 7 Szent György nap Föld – Téma 5 Szelektív hulladék gyűjtés
	Témakör lezárása rendszerezéssel. Téli - tavaszi évszak összehasonlítása. Évszak album készítése.	

////////////////////////////////////

A témakörhöz kapcsolódó népszokások, jeles napok: Tavasz.

Március – Tavaszelő hava – Böjt hava.

- ❖ Farsang vasárnap – Farsangfarka – Farsangtemetés.
- ❖ Március 12. – Gergely járás.
- ❖ Március 15. - Nemzeti ünnep.
- ❖ Március 18. Sándor nap – Tavasz várás.
- ❖ Böjt húsvét előtt.
- ❖ Költöző madarak visszatérése: gólya, hónap végén.
- ❖ Hóvirág, ibolya megjelenése, duzzadó rügyek, tavasz hírnökei.

Április – Tavasz hó – Szent György hava.

- ❖ Tavaszi örömnep.
- ❖ Április 24. – György nap – állatok kihajtása.
- ❖ Virág vasárnap, Kiszehajtás, Villózás (zöldellő faággal)
- ❖ Húsvét.
- ❖ Komálás.
- ❖ Kukorica-, kendervetés.
- ❖ Nagypéntek.

Május – Tavaszutó – Pünkösöd hava.

- ❖ Majális.
- ❖ Május 1. – májusfa állítás – újjászületés.
- ❖ Anyák napja.
- ❖ Fagyosszentek.
- ❖ Pünkösöd, virágoznak a fák, gyűjtenek a méhek. Költenek a madarak, virágzik a gyöngyvirág.

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetetése.
d) Nyár	<p>A természet változásainak megbeszélése. Az időjárás változásainak megfigyelése. A nyári időjárás jellemzői (kánikula, vihar, zivatar, szivárvány stb.) Levegő – Téma 4 Szellők szárnyán, nyári természet Levegő – Téma 6 Színvarázs, Szivárványhíd</p>	<p>Úrtartalom mérések, homokozás, pancsolás közben. Levegő - Téma 4 Szellők szárnyán. Sárkányok a szélben</p>
	Az időjárás hatása az öltözködésre.	Térbeli relációk gyakorlása játék közben.
	<p>Kirándulások, séták alkalmával természet és vadon nőtt virágok megfigyelése. Virágok színgazdagsága, pillangók megfigyelése (színük, mozgásuk). Zöldség, gyümölcs szedés (pl. cseresznye szedés). Levegő - Téma 5 Bogárkák és rovarok. Pillangó lesen Levegő – Téma 3 Repülj madár. Költöző madarak Zöldség, gyümölcsszedés (pl. cseresznyeszedés). Levegő – Téma 2 Érelődő gyümölcsök: nyáron termett Levegő – Téma 7 Mag, mag, búzamazag. Magtár</p>	<p>Növények növekedési üteme, magasságuk, súlyuk összehasonlítása.</p>
	Kirándulás, strandolás, fürdőzés.	Tájékozódás térben, időben.
	<p>Témakör lezárása rendszerezéssel. Tavaszi - nyári évszak összehasonlítása. Évszak album készítése.</p>	

////////////////////////////////////
A témakörhöz kapcsolódó népszokások, jeles napok: Nyár.

Június – Nyárelő – Szent István hava

- ❖ Gyereknapi nap.
- ❖ Június 24. – Szent Iván napja – fény az élet a szerelem ünnepe.
- ❖ Június 29. – Péter-Pál napja – Aratás kezdete.

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetése.
<p>4.5. Napszakok „Mikor történik?”</p>	<p>Napszakokhoz kapcsolódó tevékenységek megnevezése, cselekvések eljátszása. A (báb) felkel, fogat mos, eszik, lefekszik stb. Napszakok neveinek tudatosítása, beszélgetés – összehasonlítás. Milyen tevékenységeket végeznek a felnőttek és a gyermekek egy – egy napszakban. Ki tudná elmesélni egy napját reggeltől – estig? Levegő – Téma 8 Mesék szárnyán. Az idő múlása Levegő – Téma 1 Nap, Hold, csillagok. Barangolás a Tejúton.</p>	<p>Tárgyak, személyek összehasonlítása egy – egy kiemelt, megnevezett tulajdonság szerint: szín – alak, puha – kemény Párosítás: csésze – csészealj fogmosó pohár – fogkefe Sorba rendezés adott tárgyak tulajdonságuk, számosságuk szerint. Levegő – Téma 1 Nap, hold, csillagok. Csillagok, csillagok</p>
<p>4.6. A felnőttek és gyermekek munkája</p>		
<p>Ellátogattunk a Postahivatalba.</p>	<p>Figyeljék meg a Postahivatalban dolgozók munkáját. Vásárolunk közösen egy képeslapot, jó kívánságainkat írjuk rá, és elküldjük annak az óvodásnak, aki már hosszabb ideje beteg. Szókincsbővítés (bélyeg, pecsét, levelezőlap, postaláda stb.).</p>	<p>Tájékozódás a térben. Irányok, névutók értése, értelmes használata.</p>
<p>Látogatás a Hajóállomásra.</p>	<p>Helyszíni megfigyelés. Milyen a munkája a hajón dolgozó felnőtteknek? Milyen eszközökkel dolgoznak? Miért van erre szükség? Hogyan hívják a hajón dolgozó felnőtteket (kapitány, matróz)?</p>	

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetetése.
4.7. Óvodánk környéke.	Figyeljék meg, tudatosodjék bennük, milyen utcán jönnek reggelenként az óvodába. Milyen fontosabb intézmények üzletek mellet haladunk el, miről ismered meg? (kirakat, embléma, felírat) Terepasztal készítés, az óvoda és környékének felvázolása (barkácsolás dobozból, papírból). Élményszerző séták, megfigyelések során szerezzenek tapasztalatokat a biztonságos eligazodásban. Ismerjék környezetüket. Ismerjék meg az óvoda utcáját, az ott található nevezetesebb épületekkel, hivatalokkal, intézményekkel.	Tájékozódás a térben. jobbra – balra, közel – távol, előttem – mögöttem, magas – alacsony. Dominó játék. Építés dominóval. Összkép alapján ismerjék fel a számértékeket. Meddig tudsz elszámolni? Matematikai erőpróba 10 – 12-es számkörben. Mennyiségi szemlélet fejlesztése.
Látogatás a -Városi Könyvtárba. -Beregi Múzeumba. -Fafaragó Galériába.	Ráirányítjuk a gyermekek figyelmét a szűkebb lakóhelyünk, őseink régiségeire, használati eszközeire, annak megismerésére, megbecsülésére. Beregi kézimunkák, minták megismerése (makkos, tulipános, gránátalmás stb.)	Mai és régi mesterségek mennyiségi és formai jellemzői. Arcok felismerése: elöl – alul, felül – oldal nézetből.
4.8. A beregi táj megismerése.	Séták, megfigyelések, elbeszélések során ismerjék meg szűkebb lakóhelyünk a „Bereg” növény és állatvilágát. Tudják megnevezni a folyók neveit, amik átölelik településünket. Séták során megismerhetik a folyópartok fáit (fűzket, jegenyét, tölgyeket, hársfákat, nyárfákat). Megfigyelhetik a „Tiszavirágot” – a kérészt, a hínárt, a békalencsét, nádat, gyékényt. Megtanulhatják a folyókból fogható halak nevét (harcsa, amur, ponty, kárász). A töltéseken gyűjthetnek kökényt, galagonyát, csipkebogyót, sóskát, fekete bodzát. Szedhetnek virágokat (ibolyát, réti boglárkát, vadrózsát, gyermeklánc füvet, gólyahírt, vörös árvacsalánt stb.). Megfigyelhetik a szitakötőt, a sáskát, a lepkét, a szöcskét, az éti csigát, a földigilisztát, a vakondok túrásait, a fürgé gyíkot, a levelibékát. „Madárlesen” megfigyelhetik a gólyát, a fecskét, a pacsirtát, a gerléket, a sárga és fekete rigókat, a bubosbankát, a harkályt. Víz – Téma 1 A víz napja	Számlálás gyakorlása. Halmaz képzés, szétválogatás, becslés. Föld – Téma 8 Kövek, kavicsok

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetése.
Család <u>1. A család tagjai</u>	A családhoz tartozó személyek felsorolása. A családjuk neve. A családjuk legfiatalabb, legöregebb tagjának megnevezése.	Mennyiségek felismerése, megnevezése, megszámlálása, leszámolása. / 10 – 12-ig gyakorolják / Térbeli kiterjedések összemérése: magasabb – alacsonyabb Tűz – Téma 8 Köszöntelek Karácsony, Az otthon melege
<u>2. A család otthona</u>	A család otthona, ahol együtt élnek. Lakásuk címe. Berendezési tárgyak a helyiségek jellegétől függően. A családtagok életmódja. Ki, mivel tölti a szabadidejét otthon? A gyermek, otthoni munkája.	Mennyiségek felismerése megnevezése, megszámlálása, leszámolása. Tájékozódás a térben, a síkban ábrázolt világban, irányok, névutók értése, értelmes használata.
<u>3. Látogatás a szülő munkahelyén</u>	Ismerjék, mondják meg szüleik foglalkozását, munkahelyét. A munkahely megismertetése, hasznának tudatosítása. / pl. a Tiszán vízirendőr, hajós, halász / Föld – Téma 7 Családtagok foglalkozása	Tájékozódás a térben, a síkban ábrázolt világban, irányok, névutók értése, értelmes használata az eddig leírtak alapján.
<u>4. Család - rendszerező</u>	Tudják megnevezni családjuk tagjait, lakóhelyüket, szüleik munkáját, feladatait.	

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetése.
Testünk <u>1. Testrészeink</u>	Általánosítás – minden élőlénynek van teste. Nevezd meg a testrészeket és funkciójukat.	Tárgyak, személyek összehasonlítása egy – egy kiemelt megnevezett tulajdonság szerint / szín, alak, puha, kemény, magasabb, alacsonyabb. Irányított összehasonlítás: hosszabb – rövidebb, kisebb – nagyobb, több – kevesebb Mennyiségek összemérése: magasabb – alacsonyabb, hosszabb – rövidebb, vastagság - nagyság
<u>2. Érzékszerveink:</u> szem, fül, orr, nyelv, bőr / kéz /	Közvetlen látás, hallás, szaglás, tapintás útján az érzékszervek funkciójának megismerése / szituációs játék /	
<u>3. Az orvos gyógyító munkája</u>	A gyógyítás és a fájdalom közötti összefüggés megértése. A gyermekek élményeinek meghallgatása. Megbeszéljük, hogy az orvostól nem kell félni. A gyógyszert az utasításnak megfelelően kell szedni.	
<u>4. A testünk - rendszerező</u>	A testrészek és a velük való cselekvésről gyűjtött ismeretek elmondása. Érzékszervek védelme, ápolása, funkciója.	Tevékenységek tükörrel, közeledés, távolodás, hajlások.

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetetése.
Közlekedés 1. Gyalogos közlekedés / közvetlen környezet, helyszíni foglalkozás /	A gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása. Haladás az úttesten. Szabályok tudatosítása, rögzítése. Ismerkedés a közlekedési lámpák jelzéseivel.	Mennyiségi viszonyok felismerése, megnevezése, megszámlálása, leszámolása. / 10 – 12-ig gyakorolják /
2. Séta a vasútállomásra / közvetlen környezet, helyszíni foglalkozás /	Személyszállító vonatok, teherszállító vagonok megfigyeltetése. A közlekedés irányítása, a vonaton dolgozó emberek munkája.	Tárgyak, személyek összehasonlítása egy – egy kiemelt megnevezett tulajdonság szerint szín, alak, puha, kemény, magasabb, alacsonyabb. Irányított összehasonlítás: hosszabb – rövidebb kisebb – nagyobb, több - kevesebb
3. Utazás autóbusszal / helyszíni foglalkozás /	Az autóbusz vezető munkájának megfigyelése. A helyes viselkedési forma kialakítása.	Tapasztalatok geometriából. Alaki viszonyok felismerése.
4. Vízi, légi közlekedési eszközök / benti feldolgozás /	Ismerkedjenek vízi, légi, szárazföldi közlekedési eszközökkel a „Közlekedés világa” c. kártyákról. Felismerés, összehasonlítás. Hasonlóság, különbözőség megfogalmazása. Víz – Téma 7 Vízi közlekedési eszközök	Ítéloképesség fejlesztése, mennyiségek felismerésével, megnevezésével, megszámlálás, leszámolással. / 10 – 12-ig gyakorolják / Tárgyak, személyek összehasonlítása egy – egy kiemelt megnevezett tulajdonság szerint szín, alak, puha, kemény, magasabb, alacsonyabb.
5. Közlekedés – rendszerező / csoportszobában feldolgozás /	Képhalmazból rendszerezzék a vízi, légi, szárazföldi közlekedési eszközöket. Csoportosítsák a személy és teherszállító járműveket. Közlekedési mátrix. Föld – Téma 8 Közlekedés, környezetvédelem	Irányított összehasonlítás: Hosszabb – rövidebb, Kisebb – nagyobb, Több – kevesebb Az eddig leírtak alapján.

Témakörök	A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma	Matematikai tartalom az ismeretszerzés lehetőségei. Tér mennyiség, formai relációk észrevetése.
<p>Állatok 1. Háziszárnyasok / tyúk, kakas, liba, kacsa, pulyka /</p>	<p>Háziszárnyasok fogalmának kialakítása, jellemző tulajdonságaik. A háziszárnyasok gondozása és használata.</p>	<p>Mennyiségi viszonyok felismerése, megnevezése, megszámlálása, leszámolása. / 10 – 12-ig gyakorolják /</p>
<p>2. Háziállatok / kutya, macska, sertés, ló, szarvasmarha, kecske, bárány /</p>	<p>Jellemző tulajdonságaik megfigyeltetése. Életkörülményeik, gondozásuk. Hasonlóság, különbözőség felfedeztetése. Hasznosságuk.</p>	<p>Tárgyak, személyek összehasonlítása egy – egy kiemelt megnevezett tulajdonság szerint / szín, alak, puha, kemény, magasabb, alacsonyabb.</p>
<p>3. Vadon élő állatok Kirándulás Nyíregyházára a Vadasparkba.</p>	<p>Ismerkedés az erdő állataival. A vörös róka, az őz, a gímszarvas, vaddisznó megfigyeltetése. Testalkatuk, szőrük, mozgásuk, táplálkozásuk. / agancs, pata /</p>	<p>Irányított összehasonlítás: hosszabb – rövidebb, kisebb – nagyobb, több – kevesebb</p>
<p>4. Vadállatok / oroszlán, tigris, zsiráf, zebra, víziló, majom, elefánt /</p>	<p>Ismerkedés a vadállatokkal. DIA pozitíven és képeskönyvön keresztül. Tűz – Téma 3 Melegedő „Az állatok és a tűz” Víz – Téma 3 Állatok védelme – Vizek állatai Víz – Téma 5 Vízimadarak védelme Víz – Téma 6 Halak, vízimadarak védelme</p>	<p>Tájékozódás a térben, a síkban ábrázolt világban, irányok, névutók értése, értelmes használata. Víz – Téma 6 Állatok Víz – Téma 5 Nagy ho-ho horgász Víz – Téma 7 Nádas</p>
<p>5. Házi és vadon élő állatok – rendszerező foglalkozás</p>	<p>Környezetük felsorolása, életmódjuk összehasonlítása. Csoportosítás, képhalmazból rendszerezés. Állat mátrix.</p>	<p>Az eddig leírt feladatok alkalmazása</p>

5. Verselés, mesélés

(népmesék, közmondások, néphagyományok)

A tevékenység célja:

A gyermekek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének elősegítése, irodalmi érdeklődésük felkeltése. A helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.

Feladat:

- Az érzelmi biztonság megadása, érzelmi-érzéki élmények nyújtása, az ehhez szükséges megfelelő feltételek és igényes anyag kiválasztás biztosításával.
- A bábjátékkal, az átélt élmények, tapasztalatok felelevenítése, az esetleges szorongások, félelmek feloldása, a világ szépségének megláttatása.
- A beszédészlelés, beszédértés fejlesztése anyanyelvi fejlesztő játékokkal.
- A kommunikációs képesség fejlesztése mimetikus és szituációs játékokkal.
- A népszokások átörökítésével az összetartozás érzésének erősítése, élethelyzetek viselkedésformák megismertetése.
- A néphagyományokhoz kapcsolódó népmesék, közmondások, rigmusok, csúfolók, találós kérdések felelevenítése az életkori sajátosságok figyelembevételével.

Az érzelmi biztonság megadása, érzelmi – érzéki élmények nyújtása, az ehhez szükséges megfelelő feltételek és igényes anyag kiválasztás biztosításával.

Az óvodáskorú gyerek életkorának megfelelő irodalmi műfajok a vers és a mese. A játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek, érzéki - érzelmi élményeket adnak a gyermeknek. Az irodalmi művek szókészlete, a szójelentés megértése, a mesék fordulatai, ösztönzik a gyermeket a szóbeli kifejezésre. A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait és egyben feloldást, és megoldást kínál. Régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít. A népi eredetű mesének erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket tükröz. A jó és az igaz győz, a gonosszal és a hazuggal szemben. A mese és versmondás lényeges elemeit testbeszéd tekintettartás, verbális emlékezet - az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát. A jó mesélő felnőtt önmagát adja. A mese és vershallgatásnak nagyobb szerepe van, mint a verstanításnak, és a gyerekek meséltetésének.

Ha megtanítjuk a verset, azt a játék kedvéért tesszük, amihez a mondóka és a jó gyermekvers többnyire kísérő szöveg.

Feladatunk az ismétlések, az új mese, a versmondás és vershallgatás váltakozásának, gyakoriságának a megtervezése, a gyermekcsoport napirendjében. A mese megkezdése előtt megteremtjük a kellő hangulatot, ismétlődő szokásokkal (mesesarok, gyertyagyújtás). A mai szülők sok esetben már alig mesélnek. Sietősen, félig odafigyelve felolvasnak, többnyire inkább a televízió, videó elé ültetik kicsinyeiket. A gyermekek nem jutnak igazi meséhez. Az óvodapedagógus feladata, hogy visszaadja a gyerekeknek a mesehallgatás és mondókázás - verses együttjátás örömeit. Azt nyújtjuk, ami sok mai család neveléséből hiányzik. Fontos, hogy életkoruknak megfelelő verset, mesét válasszunk. A mesék cselekménye követhető legyen, ne keltsen félelmet, hanem megnyugvást, a kisgyermeknek a világról alkotott éppen kialakuló véleményét kedvezően befolyásolja, segítse elő. Az irodalom közege a nyelv. Lényeges, hogy csak nyelviileg tiszta és értékes mesét, verset halljanak a gyerekek.

Kiscsoportban az irodalmi nevelés a mondóka játékokkal kezdődik. A testrészekről szóló homlok - összekocantó, orr-összedörzsölő, csiklandozó, csipkedő, tapsoltató, hangutánzó, hintáztató lovagoltató, altató, kedveskedő, vigasztaló, rajzoláshoz való kedveskedő játékokkal. Ezek némelyike már ismerős a gyermek számára, az összebarátkozás, az egyéni bánásmód kitűnő eszközei.

A későbbiekben mondókáink már az évszakokról, esőről, hóról, napról, állatokról szólnak. Népi gyermekverseinkhez természetes mozdulatok, játékok kapcsolódnak, tanításukkor a játék elsődleges, a szöveg annak tartozéka. A kicsik egyéb verseit is igyekszünk alkalomhoz, helyzethez kapcsolni, mozgással kísérni. Az év folyamán 8 - 10 mondókát, verset mondogatunk, ugyanennyi elhangzik még meghallgatásra is. A mesék sorát az egyszerű mondókamesékkel, halmozó és láncmesékkel, nyúlfarknyi rögtönzött történetekkel kezdjük. Egyszerű állatmeséket mondunk, amelyben a hangsúly, a cselekményen van. Az ember módján viselkedő állatok cselekedetei érthetőek a gyermek számára, tulajdonságaik elkülöníthetőek. Új mesére 10 - 12 alkalommal kerül sor. Állandó mesemondó helyet alakítsunk ki a csoportszobában. Népmesék, népi gyermekversek, mondókák kerülnek feldolgozásra nagyobb számban, de választunk magyar íróink, költőink meséiből, verseiből is. A gyermekek kedvük szerint bármikor nézegethetnek képeskönyvet. Kiscsoportban tárgyképeskönyvek, mondókás, verses lapozgatók majd a folyamatos történetet tartalmazó képeskönyvek kerülnek a gyermekek könyvespolcára. A középső csoportos gyermekek

számára olyan verseket választunk, amelyek alkalmat adnak, egy - egy élmény, jelenség hangzásbeli és képi sűrítéséhez. Évszakokról, az időjárásról, a környezetről szólnak verseink. Népi mondókákat vonultatunk fel az állatok hangjának utánzására, üdvözlésükre, bosszantásukra. Helyet kapnak a tréfás versek, névcsúfolók és találós kérdések is. Gyakran, rövid ideig mondogatunk egy - egy, verset, kihasználva a természetesen adódó alkalmakat. 8 - 10 mondókát illetve verset tanulunk, de több elhangzik meghallgatásra is. Középső csoportban érnek meg a gyermekek arra, hogy képzeletükben a mesék kerek egészet alkotnak. Év elején az egyszerű állatmesékkal kezdünk, később sorra kerülnek a rövidebb ismétlésekkel, refrénekekkel tagolt verses mesék és a rövidebb, egyszerűbb szerkezetű tündérmesék. Új elemként jelentkezik a tündérmesékben, a csoda, mely segít áthidalni a vágyak és valóságos korlátok közötti távolságot. Középső csoportban igyekszünk hozzászoktatni a gyermekeket a mesehallgatás természetes csendjéhez. Az együttlét intimitását hangsúlyozó szokásokat alakítunk ki ennek érdekében: gyertyát gyújtunk, csengőt csendítünk meg, vagy puha meseszőnyegre ülünk. 12 - 14 alkalommal mondogunk új mesét, valamint ismétljük az előző évben elhangzottakat. A mesék legnagyobb része népmese, kisebb része magyar írók meséi, történetei.

Nagycsoportra a gyermekek megszeretik a verset és a mesét, kialakítottuk a meséléssel, verseléssel kapcsolatos viselkedési szabályokat. Változatos hangzású kiszámolókat alkalmazunk a nagycsoportban. Vannak köztük halandzsák és olyanok is, amelyekben értelmes mondatok, kifejezések vannak. Helyet kapnak a találós kérdések, mulattató mondókák, tréfás beugratók, felelgetők is a népköltészet anyagából. Költőink legszebb gyermekeknek írott versei kerülnek előtérbe, melyek már hosszabbak, témakörük kiszélesedett. 15 - 20 verset mondogatunk az év során. Nagycsoportban kerülnek sorra a magyar népmesekincs legszebb darabjai. A hosszabb, bonyolultabb szerkezetű tündérmeséket ez a korosztály tudja gondolataival követni. Állatmeséink már tréfát, cselet, furfangot tartalmaznak. A tündérmesék fő vonzereje e korosztály számára a küzdelem, az üldözés, a nagy veszély, és csodás megmenekülés mindezek által a tündérmese bátorít és nevel. Arra tanítja a gyermeket, hogy csak az boldogul, aki megtanul szembeszállni az akadályokkal. Nagycsoportban sor kerül még néhány kiváló író meséjére, elbeszélésére, melyekben hasonló korú gyermekek szerepelnek. Jó, ha a nagycsoportosok felismerik, hogy ott, ahol sokan vagyunk együtt, érdemes, és szükséges egymáshoz alkalmazkodni. A mesét csak csendben érdemes hallgatni. A mesék kiválasztásánál nagycsoportban tekintettel kell lennünk a lányok

és a fiúk kissé eltérő igényeire is. A mesét nagycsoportban is sokszor ismételjük. A nagyok nézegethetik meséskönyveinket. Közben megszokják, hogy a könyvvel vigyázva, óvatosan bánunk.

A bábjátékkal az átélt élmények, tapasztalatok felelevenítése, az esetleges félelmek, szorongások feloldása, a világ szépségének megláttatása.

A bábjáték olyan művészeti ág, amely jellegzetes formanyelvén szól a gyermekekhez, ezért fokozott figyelmet igényel a játék tartalmi és formai megjelenítése: a beszéd, ének, a bábok megformálása, mozgatása és az előadott mesék, jelenetek tartalma. A bábozás színvonalát a gyermekek fejlettsége és az életkori sajátosságai határozzák meg. Ezek figyelembe vételével sikerül eljuttatni őket a kezdeti bábozgatástól, az őszinte, kezdeményező gyermeki bábjátékig. A kiscsoportban folyó bábjáték valójában az óvónő és a gyermek közös tevékenysége, amely hasonlóan a többi kiscsoportos játékhoz/kezdetben nagyon egyszerű, az óvónő és a gyermek kapcsolatának kialakításában azonban döntő jelentőségű lehet. A báb segítségével bensőséges hangulatú családi légkört tud az óvónő teremteni, amelyben a kicsi gyerek jól érzi magát, és a bábu közvetítette érzelmi megnyilvánulások, megfelelnek a hároméves gyermek szeretet igényének. A szeretetteljes légkör természetesen báb nélkül is kialakítható, de a báb megkönnyíti és meggyorsíthatja a folyamatot. Helyes, ha a bábbal való találkozást, az első bábos élményt, az életkori sajátosságokat figyelembe véve, egyetlen vidám képű kisméretű bábbal nyújtja az óvónő. Az óvónő jelenléte s a gyermek személyes kapcsolata a bábbal, ami hozzá szól, neki énekel, s amit a szeme láttára húznak kézre, felkelti az érdeklődését, és élvezetessé teszi számára a játékot. Az óvónő a gyermekek között járva vegye elő a kedvelt bábót, olykor két bábót is mozgatva játssza a rövid jeleneteket, meséket, amelyekben aktív közreműködőként bekapcsolódnak a gyerekek is. A megismerés után a gyermek, mint élő fogadja el a bábót, de ugyanakkor azt is tudja, hogy nem igazi a cica, maci, nyuszi stb. A bábjáték így válik a gyermek első színházi élményévé. A kisgyermek bábjátékának elindítója az óvónő élményt nyújtó játéka. Ennek utánzásában, kezdetben a mozgás az uralkodó tevékenység. A gyermek örül, hogy valamit megfoghat, rázhat, szorongathat, fontos számára a funkció öröme. A célnak legjobban megfelelő a síkbáb, a fakanál, és csutka báb mivel ezt tudják legjobban mozgatni. Ezek segítségével a kicsik is megkísérlik az általuk ismert mondókák, versek bábbal való elmondását, amelyek vonzereje a bennük lüktető ritmusban rejlik, a báboknak pedig az a feladata, hogy segítsék a gyermekeket a ritmus örömének

felfedezésében. Amikor a gyerekek már jól ismerik a bábót, több mesét hallottak és népi játékokat is ismernek, sor kerülhet azok bábozására, dramatizálására.

Az eddig rögtönzött alkalmi játékokkal szemben ez már gondos felkészülést, a megfelelő miliő és a szükséges kellékek előkészítését kívánja meg. Több azonos kellékre van szükség, hogy többen is lehessenek ugyanazok, hiszen a gyerekek egymástól is kedvet kapnak és gyakran játszik, bábozik egyszerre egymás mellett akár több gyerek is anélkül, hogy bármiféle összefüggés lenne közöttük. A kicsik bábozó dramatizáló játéka kimerül egy-egy szerep kiválasztásában, az öltözködésben, egy jellemző mozzanat egyéni eljátszásában, a bábuk mozgatásában, hangjuk utánzásában. A bábozás fejlődését jelzi, amikor a gyermekek folyamatosan felfedezik a bábokat a polcon, egyet-egyet levesznek maguknak és próbálkoznak a bábozással, bár még bábmozgásuk bizonytalan és hangjuk kicsit félénk. A báb alakjában a gyermek szólal meg, köszönget, kapcsolatot keres és várja a válaszokat. Míg a kezdeti bábozásban a báb rázogatóját csak saját öröme tette, addig a köszöngetés már figyelmének a társak felé irányulását jelzi. Az anyanyelv fejlődésében is nagy lépést jelent a báb színpadi megszólalás, a saját beszédre való figyelés. A legtöbben maguktól is kedvet kapnak a játékhoz, de ha mégis akad elhúzódó gyermek, az óvónőtől kapott bábna, az sem tud ellenállni és megszólal a paraván mögött. Nagyon fontos az óvónő reagálása, mert további ösztönzést adhat a gyermekek megnyilvánulásaihoz, és döntő hatású lehet a gyermek és környezete kapcsolatában. Különös gonddal segítse és hívja fel a figyelmüket a bábokra azoknak, akik maguktól nem kezdeményezők, teremtsen olyan helyzetet, ahol tovább vihetik a felkínált cselekvést. A bábjáték a középső csoportban is megmarad az irodalmi élménynyújtás a bensőséges kapcsolatteremtés, a családi légkör kialakítása, és a nevelési feladatok megoldását segítő pedagógiai ráhatások eszközének.

A gyermekek fejlődésében, és a környezetükhöz fűződő viszonyukban végbemenő változásokat tevékenységeikben, de főleg játékaiban így bábjátékaiban is nyomon követhetjük. A gyermekek eleinte a kiscsoportban elkezdett játékot folytatják, Újabb és újabb bábok és báb fajták bővítésével ébren lehet tartani érdeklődésüket és továbbfejleszteni játék kedvüket. Kezdetben az óvónőtől látott játékot utánozzák, megragadja őket a versek mesék eljátszásának lehetősége. Persze még csak rövid mozzanatokat utánoznak, rövid szövegeket mondogatnak, és egyszerre még többen akarnak saját bábjukkal mozogni. De lassan kezd két gyermek összehangolódni, és idővel takarásban is játszani. A kezdeti másolás után, a gyerekek bábozásában egyre több egyéni, önálló gondolat ötlet szövődik a játékaiba,

meséikbe, amikor a gyerek magához alakítja az eseményeket, a környezetében tapasztaltakat. Itt a mindennapok eseményeiről van szó, ez azonban a gyerekek számára nagyon fontos, mert életének történéseit jelenítik meg. Az új versek és mesék megismerésével a bábjátékuk színesedik, tartalmilag mélyül és a bábok technikája változatosabb lesz. A bábok már nem csak bemutatkoznak és köszöngetnek, hanem egymással beszélgetnek, együtt játszanak. A játékot néző gyermek már nem csak a bábót látja, hanem mögötte észreveszi annak mozgatóját, ezért a mese színhelye áttevődik a paraván mögé. A mesék életre-keltésében a középsősök szereplési vágyának nagyon megfelel a dramatizáló játék. Ez nem a cselekmény végigjátszását jelenti, hanem a szereplők kiválasztását, felöltözését és a szerepnek megfelelő viselkedést. Más szerepjáttékkal keveredve egymást kölcsönösen gazdagítják. A mese új játéktémát adhat, de a begyakorolt szerepjáttékból is sok mindent átvesznek, és másfajta emlékeket és érzelmeket is kijátszhatnak benne. Ez az igazi érdekessége és ezért nem lehet csak a mesét eljátszani, és mereven ragaszkodni annak a menetéhez. A gyermekek játékkedvét rendkívül fokozza az a lehetőség, ha a bábokat és díszleteket maguk készíthetik el. Ahhoz, hogy a gyermekek munkához kezdjenek, fel kell kelteni érdeklődésüket, és be kell mutatni a lehetőséget, elkészíteni a csoport előtt néhány bábót. Így kapnak kedvet és ösztönzést a bábkészítéshez, a munkából a gyerekekre csak azt bízunk, ami nem haladja túl képességeiket.

Anyanyelvi nevelésükben a báb érdekes és változatos lehetőségeket jelent a szép beszéd és a hangok kiejtésének megtanításában, gyakorlásában, másrészt a csoporton belüli hibák kiszűrésére. A bábjátékkal történő gyakorlás jelentőségét növeli az a tény, mely szerint a hangok tiszta kiejtése az írástanulás alapja. A tudatosan és tervszerűen végzett beszédfejlesztő játékok, a báb segítségével folytatott mesélés, beszélgetés fokozatosan a gyermekek élő beszédét is átformálja, s ez kihat későbbi életükre. Nagycsoportban jelentős a gyermekek játékanak minőségi változása. Megnö az esztétikai élmények iránti fogékonyságuk, értékelik a szép bábót, a kifejező szerepalakítást, a szép éneklést, a hangszerkíséretet, igénylik a hosszabb lélegzetű, csodás elemekkel bővelkedő mesejátékot. A nagycsoportos gyerekeknek a mese önmagában is az egyik legnagyobb élvezetet jelenti, bábozáshoz, dramatizáláshoz kapcsolva ebben az életkorban pedig a legértelmesebb elfoglaltságok egyike lehet. Kezdetben az óvónő játékát utánozzák, de gyakran meglepő megfigyeléssel most már a kifejező mozdulatok ragadják meg őket, az hogy a bábok kifejezik érzelmeiket, érzéseiket. Játékukban az előző években hallott kedvenc mesék, versek elevenednek meg és már képesek ezeket

folyamatosan végigjátszani, használni a mesei fordulatokat, kifejezéseket kifejezően színezní a dialógusokat. Legalkalmasabbak kezdetben az olyan mesék, amelyekben ismétlődő motívumok vannak. Majd a hosszabb lélegzetű mesék, népmesék is megjelennek és az érdekes újszerű feladatokat jelent bábozás, dramatizálás során. A gyerekeknek ebben az esetben is fontos, hogy megfelelő eszközöket, kellékeket, bábokat biztosítsunk, hogy ezeket is kedvük szerint eljátszhassák. Meg kell engedni, hogy a gyerekek a hősök sorsát alakítsák, hiszen a mesevariáns létrehozása a gyermekek gazdagodó képzeletét igazolja. Bábozás, dramatizálás során élvezik a szereplést, a társaik és a felnőttek elismerését, a mesejátékok eljátszása mellett már képesek maguk is kitalálni történeteket. A bábjáték már nem csak öröm és élményforrás számukra, hanem olyan tevékenység, amelyben aktívan önmaga is képes élményeit formálni és újra használják az egész teret, összehangolják a szövegmondást, és jó tempóban játszanak együtt kis gyakorlás után. A játék és átélés öröme mellett átélik azt is, hogy valami szép és már nem elégíti ki őket, a játék mozgásos funkcionális öröme, már nem csak a tevékenység köti le őket, hanem élvezik valamilyen kitűzött cél elérését. A kitűzött célok folyamatosan lekötik őket, s képesek közösen együttműködni, bábokat, díszleteket készíteni az óvónő kezdeményezésével irányításával. A bábkészítő tevékenységek során találkoznak a gyerekek a szín élményével, megismerik és alkalmazzák a színek mesei hagyományokból eredő, emberi tulajdonságokat jelző szimbólumrendszerét. A saját készítésű bábok színeivel a gyerek sokszor önmagáról, érzelmi kötődéseiről vall. A bábjátékban nagyon jó lehetőség adódik népművészetünk szín és forma világának cselekvésen át történő megismertetésére és megszerettetésére. Örömteli feladatot jelent nagycsoportban, pl. a tányér, korsó, szőttes tervezése díszítése a már megismert motívumok alapján, amelyet felhasználnak a paraván díszítésére, ahol gyönyörködhetnek szépségében. A népművészettel való korai találkozás élménye így magába foglalja a bábszínpadí népmese hangulatát és a népi motívumok különös forma és színvilágát.

A beszédészlelés, beszédértés fejlesztése anyanyelvi fejlesztő játékokkal

A beszédmegértés és a beszéd alapfeltétele a magán és mássalhangzók pontos hallása és tiszta képzése. Beszédészlelésről akkor beszélünk, amikor a jelentésnek még nincs szerepe a beszéd-felismerési folyamatban, pl. a gyermek olyan szót hall, amelynek jelentését még nem ismeri. Ismert szavak, szókapcsolatok, mondatok és mondatok összességének a helyes felismerése és értelmezése a beszédmegértés. Hároméves korra a gyermekek beszéde alapfokon kialakult, de jelentősek az egyes gyerekeknél az egyéni különbségek. A

////////////////////////////////////

gyermeknek már van szókincse. A fogalmak jelentésértartalma 3 - 5 éves korban még összefügg a tárgyakkal, cselekvésekkel. 5 - 6 éves korban már képes arra, hogy a megismert szavakat, kifejezéseket az új beszédhelyzetekben is alkalmazza.

A beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztéséhez többféle módszer ismert. 4 éves kortól csoportosan is alkalmazható, és egyénileg is, ügyelve a gyerek reakcióira, fáradékonyságára, érdeklődésére. Pl.:

1. Szemtől szembe beszélgetés

A gyereknek módja legyen arcunkat figyelni. Ügyeljünk a szép tiszta kiejtésre.

2. Mesemegbeszélés

Meséljünk a gyermeknek, figyeljük meg megértette-e az elhangzottakat, (reakciói – kérdései)

3. Szógyűjtés

A legkülönbözőbb feladatok jelölhetők meg, versenyszerűen is.

4. Szómagyarázat.

Ritkábban használatos szavak jelentése.

5. Szólánc

Ketten és többen is játszhatják, fel kell sorolni az összes szót.

6. Szótagoltatás

Szótagolva beszéljünk. Szavakat, majd mondatokat.

7. A nyelvi időérzék fejlesztése

Két-három hangból álló hangsorok, amelyekben rövid és hosszú magán és mássalhangzók szerepelnek.

8. Irányismeret fejlesztése

Folyamatosan fejlesszük a jobb és bal irány felismerésének és használatának biztonságát.

A mondatalkotást is fokozatosan sajátítja el! A csoportos beszélgetésben alakul ki a beszédfegyelem. A gyerekek gyakorolják a társra figyelést, a társához való alkalmazkodást. A beszédviselkedés formái, a tekintet, a mimika, a gesztusok a fej és testtartás, a távolság, vagyis a metakommunikatív elemek is kölcsönösen jelzik az egymás iránti érzelmeket. Módosítják is a beszéd jelentését, befolyásolják hatását. Ezek az elemek személyiségjellemzőket, és tanult viselkedési formákat hordoznak.

A verbális és metakommunikációs közlésünknek összhangban kell lennie, hogy a gyermek számára elfogadható legyen mondanivalónk. Az életkori sajátosságukból adódóan elsősorban

a metakommunikációra figyelnek, csak később, a gondolkodás fejlődésével alakul ki figyelmük a verbális közlésekre.

Kommunikációs játékok:

- Amerikából jöttem - ismert játék 5 éves kortól
- Farkasszem játék - meghatározott cselekmény végzése közben
- Mi hiányzik? - mese vagy vers lényeges részletét mozgással végzik
- Tükörjátékok - két gyermek egymással szemben
- Milyen állat vagyok? - állat hangjának utánzása, mozgással együtt.

A kommunikációs képesség fejlesztésében nagy segítség az együttjátás, a játék. A jókedvű játékszituációkban újabb és újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik szókincsük, fokozódik beszédkedvük.

- Hangutánzó gyakorlatok metakommunikációs gyakorlatokkal
- Természet hangjai, zajok, zörejek
- Auditív ritmus - Táviratos játék, mondott, kopogott ritmus megnevezése
- Auditív zártság - Szó felismerése hiányos hangzókból
- Megadott hangcsoporttal szavak keresése.
- Szavakban megadott hang felismerése, jelzése mozgással.

A kommunikációs képesség fejlesztése mimetikus és szituációs játékokkal

A mimetikus játékok:

A kommunikációs fejlődéshez jó motivációs alapot nyújtanak a mimetikus játékok. Beszédfejlődést szolgáló előnyük, hogy nem valóságos szerepvizonyok között zajlik, hanem kitalált helyzetekben, melyek a játék szabályai szerint mindig verbális és nem verbális kommunikációhoz kötöttek. Óvodai életünkben e játékok segítik a kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás kialakulását, a csoporttal és egymással. A kezdeti gátlásosság után a gyerekek egyre kreatívabbá válnak, és mozdulataikban, mimikájukban megfigyelhető lesz ki mit ragadott meg legjobban egy - egy élményt nyújtó játék, séta, kirándulás stb. során. A mimetikus játékok közösségformáló jelentősége igen nagy, hiszen együtt találnak ki megjelenítési eseményeket, együtt beszélnek és tervezik meg ezek eljátszásának lehetőségeit. Ezek a játékok nemcsak a közvetlen környezetükről megfigyelt ismereteket, hanem más úton szerzett információkat is kifejezik. A játékokat játszhatjuk úgy, hogy feladatként azt adjuk:

- Jelenítsetek meg mozdulatokkal állatokat, növényeket, embereket.

- ////////////////////////////////////
- Változz azzá, ami szeretnél lenni!
 - Játssz el, kivel találkoztál, mit hallottál, miről álmotál, hol jártál.
 - Elmegyünk az erdőbe, boltba.
 - Meglátogattuk a nagyszülőket, barátokat.

A situációs játék az óvónő és gyerek, valamint a gyerekek közötti közvetlen jó kapcsolatra épülő tevékenység, amely bármely játékos helyzetben kialakítható bármely témához kapcsolható. Lényege az óvónő részéről a céltudatosság ugyanakkor alkalmazkodó beszélgető magatartás, a gyerekek részéről pedig kötetlen játékos helyzet és hangulat, amelyben együtt tevékenykednek. A csoportos játékhelyzetben a témához szükséges szavakat, fordulatokat, magatartásmintákat felhasználva lehetőség van a témához kapcsolódó új ismeretek nyújtására, bővítésére, a szokások viselkedési formák kialakítására. Ebben a helyzetben a gyerekeknek lehetősége van arra, hogy korábbi tapasztalataikat felhasználva szabadon megnyilatkozzanak, hogy változatos szituációkban beszélgessenek. A beszélgetés mindig más - más irányt vehet, függően a beszéd tárgyától a résztvevőknek a témával, kapcsolatos ismereteitől és közlési szándékától. A különböző szerepkörökben azonosulnak a legkülönbözőbb helyzetekkel és karakterekkel, így szükség van a kontaktusteremtés eszközeinek a megkeresésére, a karakterek megformálására, - hangban, beszédben, mozgásban egyaránt. Egy adott témakörben számtalan ilyen játékot játszhatunk az óvónők leleményességétől, ötletességétől és a gyermekek fejlettségétől függően.

A népszokások átörökítésével az összetartozás érzésének erősítése, élethelyzetek viselkedésformák megismertetése

A közösség tagjainak egymáshoz való viszonyát a közösségi viselkedési módot, a család rendjét, erkölcsét, illemét mindig a szokások szabták meg. Elsősorban az évenként ismétlődő ünnepek, szertartások, események azok, amelyekre gondolni kell, amikor népszokásokról beszélünk. Az ünnepnapokat éppen úgy, mint a hétköznapokat, a közösségi életforma jellemzi. Az ünnepek, a szokások keretet adnak a munkának. Az alkalmak állandó ismétlése, a mindennapi étellel járó események visszatérése a hagyományaikat gyakorló közösséget más eszközzel el nem érhető egységbe foglalja. A népi kultúra ápolása megalapozza a természetes műveltséget, sajátos színt ad, életérzést formál, melyhez a ma és a holnap nagyszerűen kapcsolható. Olyan élményekhez kell juttatni a gyermekeket, amelyek az éntudat formálása

////////////////////////////////////

mellett a magyarságtudat alapozását is szolgálják.

A néphagyomány sokrétű, gazdag és színes anyagával való foglalkozás során a gyermekek ismerjék meg a népi kultúrát. A népszokásokkal, néphagyományokkal kapcsolatos ismeretek segítsék a népies dalok, mondókák, versek, mesék befogadását, a zenei képességek és a vizuális kifejezőképesség fejlődését. A feldolgozott népszokásokkal érezzük meg az összetartozás melegségét (Pl.: karácsonyi ünnepekre való készülődés) a közös vidámság örömét (Pl.: Farsang). Érezzük meg, hogy az ünnepek és a hétköznapok elkülönülnek egymástól, vonjuk be a népszokások felelevenítésébe, az ünnepi készülődésbe a szülőket is. Óvodai nevelésünk folyamatába a népi kultúra azon elemeit építjük be, melyek igazodnak a gyermekek életkori, fejlődési sajátosságaihoz, és gazdagítják mindennapi életüket. Irodalmi gyűjteményünket az évszakok, ezen belül a népszokások köré csoportosítjuk. Célunk a választási lehetőségek bővítése, az óvónők munkájának segítése. Olyan irodalmi műveket ajánlunk, amelyek kapcsolhatók (témájuk, hangulatuk, formai jellemzőik alapján) a zenei hagyományokhoz, a manuális tevékenységekhez és a természeti jelenségekhez, valamint egyes népszokásokhoz. Egy - egy nevelési terület ajánlásainak komplex alkalmazásával tovább mélyíthetjük, gazdagíthatjuk az óvodás korú gyermekek személyiségvonásait. A vers és meseanyagot nem kötjük életkorhoz, mivel több vegyes csoport működik óvodáinkban. Az óvodai nevelőmunkában fontos követelmény a népszokások ébrentartása a gyermekirodalom sajátos eszközeivel is.

A fejlődés eredménye óvodáskor végére

- A gyermekek érdeklődéssel hallgatnak verset, mesét.
- Képesek a látott hallott mesék folyamatos eljátszására, bábozására, dramatizálására. Játékuk során használják a mesei kifejezéseket.
- Szívesen beszélgetnek társaikkal és a felnőttekkel egyaránt, kialakul beszédfigyelmük
- Érthetően és összefüggően beszélnek játék és egyéb élményeikről, tapasztalataikról, eseményeket ábrázoló képekről, beszédükben használják meglévő szókincsüket
- Képesek érzelmeik kifejezésére.
- Szeretik és megbecsülik a könyveket, tudják azt, hogy életükben ezek fontos szerepet töltenek be.

6. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

(népi éneklő játékok)

A tevékenység célja:

A zenei érdeklődés felkeltése, a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság formálása, a zenei anyanyelv kialakulásának elősegítése.

Feladat:

- Képességfejlesztés az igényesen kiválasztott énekes játékok, dalok, mondókák alkalmazásával.
- Kreativitás, improvizáció fejlesztése.
- Értékmegőrzés, hagyományápolás, énekes gyermekjátékok, rigmusok, mondókák felelevenítésével, évszakokhoz, ünnepekhez kötötten.

A tevékenység tartalma:

*"Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés."*³

(Kodály Zoltán)

A zene egy nép kultúrájának sajátos része. Az óvodai ének - zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Programunk a Kodály Zoltán és Forrai Katalin által teremtett hagyományokra építi a zenei nevelést. A Kodály alkotta módszer, folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az óvodában elkezdett ének - zenei nevelőmunka segíti elő a zene iránti érzékenység, fogékonyság kialakulását. Ebben az életkorban a zene hatása életre szóló. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének. A gyermekkel való ismerkedés során, a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadásában is segítséget nyújt az éneklés.

3 – 4 éves korban a kötetlen énekelgetési forma felel meg az életkori sajátosságoknak. A kétszemélyes játékok, utánzó mozgások segítik a szeretet kapcsolat és a biztonságérzet

////////////////////////////////////

kialakulását. A zenei anyagból olyan játékokat kell válogatni, amelyek alkalmasak erre a feladatra.

Ide tartoznak:

- Az ölbeli játékok.
- Arc - kéz - ujj - lovagoltató játékok
- Tapsoltatók, tenyérsimogatók
- Láblógatók
- Cirógatók, csiklandozók
- Állathívogatók
- Naphívogatók, esővárók
- Altatók, hintáztatók, sétáltatók
- Játékra hívogatók

A játékokhoz kapcsolódó ismétlő mozdulatok az egyenletes lüktetés begyakorlását teszik lehetővé. Az egyszemélyes játékhelyzetekből alakul ki a gyermekek éneklési kedve. A zenei képességeket, és alapfogalmakat játék közben ismertetjük meg a gyermekekkel. Ebben az életkorban csak 4 - 5 hangból álló énekes játékokat válogassunk, kb. 10 - 15 dalt, és 6 - 8 mondókát tanítsunk. A gyermekek tegyenek különbséget halk és hangos között beszéden, mondókán, éneken keresztül. Figyeljék meg környezetük hangjait, különböztessenek meg egymástól élesen eltérő zörejeket, hangszereket. Az óvónő csalogató éneke motiválja a gyermekeket a szervezett foglalkozásokon való részvételre. Megfelelő légkörrel biztosítsa a zenehallgatáshoz az érzelmi motiváltságot.

4 - 5 éves korban erősödik a közös játék, közös éneklés iránti igény. Megjelennek a gyermekek érdeklődéséből fakadó spontán ötletek, szívesen találnak ki játékhelyzeteket. Az énekes játékok köre kiegészül egyszerű körjátékokkal, visszafordulás, páros körbejárás, csiga, kígyóvonal sort alakító játékokkal 4 - 5 mondókát, és 12 - 15 énekes játékot tanítsunk, melyek 4 -8 motívumból állnak. Bővülnek a zenei képességfejlesztés lehetőségei. Az egyenletes lüktetés, járással, tapssal történő kifejezése mellett megjelenik a dalok, mondókák ritmusának kiemelése, és sor kerül a ritmuseszközök használatára is (dob, csörgő). A halk - hangos megkülönböztetése történjen beszéd, taps során, váltakozva is. Különböztessék meg egymástól a magas és mély hangokat, és érzékeltessék a dallamvonalat térben is. Ismerjenek fel jól ismert dalokat szöveg nélkül, dúdolásról vagy hangszerről. A tiszta éneklés érdekében jelenjen meg egyre gyakrabban az önálló éneklés.

5 - 7 éves korban válasszunk több szereplős, bonyolultabb mozgású, változatos térformájú, sor fogyó-gyarapodó, hidas-kapus játékformájú gyermekjátékokat, amelyek a gyermek néptánc elemeit tartalmazzák. Jelenjenek meg az alakoskodó, huncutkodó tréfás játékok is. Ebben az életkorban már önállóan kezdeményeznek közös játékot. Örülnek a változatos formájú énekes játékoknak, amelyek próbára teszik ügyességüket, alkotóképességüket. 4 - 7 új mondóka mellett tanítsunk 15 - 18 új énekes játékot, és helyet kap 3 - 4 műdal is. A képességfejlesztés fokozatos fejlesztésének köszönhetően érvényre jutnak a nehezebb feladatok is. Meg kell különböztetniük az egyenletes lüktetést és a dalok, mondókák ritmusát. A ritmuseszközök használata kiegészül a cintányérral, háromszöggel, ritmusbottal. Sor kerül a megismert zenei fogalom párok összekapcsolására (pl. halk - hangos, gyors - lassú,) és árnyaltabb használatára (halkabb, hangosabb, gyorsabb – lassabb) Az ismert dallamokat fel kell ismerniük kezdő, vagy belső motívumról. Új feladatként jelenik meg a dallambújtatás, amit változatos játékos formában gyakoroljanak. Ebben az életkorban érhető el, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal lehetőleg tisztán énekeljenek, ennek érdekében szükség van a gyakori egyéni éneklésre. Az 5 - 7 éves gyermekek a vegyes életkorú csoportokban legyenek "anyáskodóak", játszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel. Osztott és osztatlan csoportban is a legfontosabb az egyénre szóló fejlesztés. A hasonló életkor nem jelent azonos fejlettséget, azonos feladatokat. A zenei hallás és ritmusérzék fejlesztés feladatait úgy kell terveznünk, hogy mindig pontosan tükrözze kit, milyen területen kell fejleszteni. A képességfejlesztés fokozatait addig gyakoroltassuk, játszunk, amíg a gyermek tökéletesen nem tudja azt, ami tőle várható. Csak utána léphetünk tovább a következő szintre és időnként vissza is kell térnünk, időt hagyva az érési folyamatra. Az óvónő teremtsen lehetőséget a gyermek zenei önkifejezőmódjának gyakorlására. Az egyszemélyes játékhelyzetben fejlődik ki a gyermek éneklési improvizációs kedve. A tanult mondókák, dalok gyakorlása mellett segítenünk kell az egyéni improvizációs megnyilvánulásokat: szövegben, dallamban, ritmikus mozgásban. Az improvizációk támogatásával történhet a zenei kreativitás fejlesztése. A zenehallgatás anyaga az óvónő igényes válogatását tükrözze. Az anyagot népdalok és műdalok alkotják élő előadásmódban. Jelenjenek meg a zenei anyagban a rokon és más népek dalai, a magyar komponált műzene és a klasszikus műzene is.

„A gyermekek iránti felelősség önvizsgálatra kötelez!”⁴

(Törzsök Béla)

A zenei nevelés megkívánja, hogy az óvónő szeressen, és tisztán tudjon énekelni. A mindennapos éneklés az óvónő belső igényéből fakadjon. Zenei műveltsége, a zenéhez való viszonya és zenei aktivitása meghatározza a gyermek zenei műveltségi szintjét.

A tevékenység szervezeti formái:

A tevékenység szervezése kötetlen és kötött formában egyaránt történhet. A szervezeti forma megválasztását a csoport életkor szerinti összetétele, létszáma, zenei érdeklődése, a zenei anyag sajátosságai, az óvónő egyénisége határozza meg. A zenei képességfejlesztést célszerű mikrocsoportos szervezeti formában megvalósítani. A kis, középső, illetve vegyes életkorú csoportokban a kötetlenség domináljon, de nagycsoportban létjogosultsága van a kötött jellegű szervezeti formának is, mint például a nagyobb odafigyelést igénylő, bonyolultabb, komplikáltabb mozgású gyermekjátékok tanítása, vagy az ünnepekre való készülődés eseteiben. Fontos, hogy a tevékenységben való részvétel minden esetben önkéntes érdeklődésen alapuljon. A zenei tevékenységnek nincs meghatározott időpontja, időtartama. A nap bármely szakában, a gyermek hangulatának, kezdeményezésének és az óvónők kezdeményezésének megfelelően alakul. A zenei élményt igyekezzünk többféle tevékenységhez kapcsolni a mindennapok során. A zenei nevelésnek az óvodai élet egészét át kell hatnia.

Gyermektánc

Az óvodában a felnőttek táncát jelentheti, amely élményt nyújtó a gyermekek számára. A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák kényszer nélkül fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, "mozgását". Előkészítik a későbbi néptánc tanulást. Népi gyermekjátékdalaink őrzik néptáncaink gyökereit. A gyerekek önként vehessenek részt az óvónő táncában, ha akarják, utánozzák, de táncolhassanak saját koreográfiájuk szerint is. A tánc a mozgásfejlesztés egyik eszköze. Legfontosabb, hogy a gyerekek szeressék meg a zenét, a zenére képesek legyenek önfeledten mozogni, érzelmeiket kifejezni. A tánc hatására ügyesebbek, hajlékonyabbak, rugalmasabbak lesznek, javul testtartásuk, egész mozgásuk esztétikusabbá válik.

Hagyományápolás, énekes gyermekjátékok, ritmusok, mondókák felelevenítésével.

////////////////////////////////////

A magyar népi mondókák, gyermekjátékok sajátos játéknyelvükkel segítik a népies kifejezések megismerését. Ritmikájuk, muzsikájuk, művészi hatásuk a gyermekek zenei ízlésvilágának formálását szolgálják, és érzelmi többletet nyújtanak. Az ünnepi alkalmakhoz, közös munkákhoz, együttlétekhez kötődően, örömet és bánatot egyaránt énekléssel, zenéléssel fejezték ki a múltban az emberek. Feladatunknak tekintjük a szűkebb környezetünk kultúrájának megismertetését, hagyományainak ápolását, a múlt értékeinek átörökítését, életben tartását. Programunkban az ünnepkörökhöz, jeles napokhoz, évszakokhoz kapcsolódó és a Beregi vidékre jellemző hagyományok, népszokások dalainak, játékaiknak, mondókáinak felelevenítésére vállalkozunk.

A fejlődés eredménye óvodáskor végén

- Tisztán énekelnek, örömmel játszanak énekes játékokat.
- Az egyenletes lüktetést és a dalritmust cselekvéssel kifejezik.
- Érzik a tempót, ütemet és hangszeren is érzékeltetik.
- Felismerik és megkülönböztetik:
 - ✓ A természet hangjait
 - ✓ Emberi, állati hangokat
 - ✓ Hangszerek hangjait
 - ✓ Környezetük zörejeit
- Képesek dallam és ritmusmotívum visszaadására.
- A halk - hangos, magas - mély, gyors - lassú, fogalom párokat megkülönböztetik és reprodukálják dallamban és ritmusban.
- Improvizációs készséggel, kreativitással rendelkeznek.
- Tudnak egyszerű táncos mozgásokat helyes testtartással előadni.
- Élvezettel, figyelmesen hallgatnak zenét.

7. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

(népi kézműves mesterségek)

A tevékenység célja:

A képi, plasztikai kifejezőképesség fejlesztése, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagítása, a képi gondolkodás és az esztétikai érzékenység alakítása.

Feladatok:

- Az alkotó, alakító tevékenységhez szükséges feltételek megteremtése.
- A rajzolás, festés, mintázás, építés, kézimunka, műalkotásokkal való ismerkedés lehetőségeinek biztosítása, az életkori sajátosságokhoz és az egyéni fejlettséghez igazodva.
- A tér, forma, szín - és képi gondolkodás fejlesztése változatos eszközökkel és technikai eljárásokkal.

Az alkotó, alakító tevékenységhez szükséges feltételek megteremtése:

Az óvodai vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület, amely magába foglalja a látásnevelést, képalakítást, a plasztikai munkákat, az építést, a környezetalakítást és a műalkotásokkal való találkozásokat, sokoldalú megfigyelésekre, élményekre alapozva. Mindez a gyermeki személyiségfejlesztést szolgálja – összhangban és szoros kölcsönhatásban a többi nevelési területtel. A szép látványra - mely lehet természeti jelenség, művészeti alkotás, vagy egyéb esztétikum - a gyermek önkéntelenül is felfigyel, rácsodálkozik. Élményt nyújtó megfigyelési alkalmak szervezésével az óvónő jelentősen gazdagíthatja a gyermek megfigyelőképességét, s ezzel aktivizálja a látórendszerét és gyarapítja a képzet - és fogalomkincsét. A gyermek által felfedezett szép, érdekes látvány, vagy örömteli alkotó-alakító tevékenység, olykor egy-egy újabb eszköz, vagy anyag is felkelti érdeklődését, mely tartóssá válva intenzív képességfejlődést eredményezhet. A gondolkodás fejlesztését szolgálják az esztétikai ítéletek megfogalmazásai, azok szóbeli kifejezései, a formai, aránybeli összefüggések felismerése és megértése. Ismert tény, hogy a problémamegoldó képesség semmilyen más tevékenység által sem fejleszthető olyan hatékonyan, mint az alkotó-alakító cselekvés útján. Ez akkor is érvényes, ha a gyermek kísérletezik az anyaggal, téved és javít, elront, és újra kezd. Az óvodás korú gyermek viselkedésének legfőbb meghatározói, az érzelmek is mindig kísérői a gyermek látási és alkotó tevékenységbeli megnyilatkozásainak, következésképpen a vizuális nevelés ezekre is hatást gyakorol. Az esztétikai érzelmekkel együtt jelennek meg esetenként az erkölcsi érzelmek is. Pl. a szépen, célszerűen elrendezett udvarrész vagy kert éppen annyira forrása a jónak is, mint a szépnek. A különböző vizuális tapasztalatok sorában meg kell említenünk a negatív tartalmakat hordozó esztétikai minőségek látványát - mint a rút, a diszharmonikus - ezek elutasítást, a nem tetszés érzését váltják ki a gyermekben, segítve őt a differenciált megítélés az ízlés formálásában. Az alkotó

aktivitás velejárója az örömmel végzett tevékenységnek – így a gyermek aktivitásának fejlesztésében ez igen komoly szerepet tölt be. Ha mindez sok mozgással, cselekvéssel, a különböző észlelő funkciók együttműködésével (látás – hallás – tapintás – ízlelés – szaglás) párosul, akkor a kisgyermek valóban megismeri környezetét, sokrétű tapasztalatot szerez a körülötte lévő tárgyakról, dolgokról, azok viszonyáról, térbeli elrendeződéséről. Majd - szinte törvényszerűen - újraalkotja, megjeleníti, ábrázolja valamilyen úton - módon a látottakat. Fontos, hogy az óvónő alkotó fantáziával, kellő rugalmassággal legyen képes irányítani a gyermek alkotó alakító tevékenységét. Legyen képes beleélni magát a gyermek adott helyzetébe – pl. alkotás közbeni lelkiállapotába - tehát rendelkezzen megfelelő empátiás készséggel. A gyermek sokféle technikai kifejezési formával történő megismertetése érdekében legyen tájékozott a képző, ipari - és népművészeti alkotások, technikák és kifejezőmódok világában. A gyermeki ötletekre történő reagálás során legyen nyitott kreatív, érzékeny, és türelmes. Tartsa tiszteletben a gyermekek önmegvalósító törekvéseit, vágyait elképzeléseit. Fontos, hogy várjuk ki először mit alakít magától. Ne gondoljuk ki előre, mit kell tudnia a gyerekeknek. Abban segítsünk, hogy az általa létrehozott alkotást minél részletesebbé, minél tökéletesebbé fejleszthesse - s ez által neki okozzon minél több örömet. Ha így történik, akkor máskor is szívesen ül majd le, hiszen sikerélménye volt, így többet gyakorol, gyorsabban fejlődik. Ezen kívül természetesen továbbra is adunk kell témákat. Ennek célja, hogy változatosabbá tegyük ábrázoló tevékenységét, észrevetessük vele, hogy körülötte minden megjeleníthető, ábrázolható. E nélkül témaválasztása könnyen beszűkül, megtapad annál, amit már tud, ami jól megy, amivel könnyen ér el sikereket, s azon túl, hogy nem fejlődik tovább (erre mondjuk azt, hogy megmerevedett sémákat használ). Előbb utóbb ő maga is unni kezdi, amit csinál. A változatos téma a változatos érdekes, egymással kombinálható technikák örömtelivé, izgatóvá teszik ezt a folyamatot. Hagyjuk először önállóan próbálkozni - hátha magától is rájön, mi hogyan használható, illetve furcsamódon egész eredeti használati módokat tudnak kitalálni-, de azután feltétlenül, mutassuk meg (mégpedig egyenként, minden gyermeknek külön-külön), hogyan kezelje az eszközöket, mi mindent lehet vele kialakítani, s csak akkor hagyjuk egyedül vele, amikor már biztonsággal kezeli azokat. Eközben ügyesedik keze, pontosabbá válnak finommozgásai. Célszerű szinte minden technikát kiscsoportban, firkakorszak idején elsajátíttatni a gyermekkel. - Először csak ismerkedés, próbálkozás szinten - hiszen így egyrészt érdekes, változatos, örömteli lesz a tevékenysége, gyakorlati fejlődési lehetőségei végtelenek, hiszen nem unja meg mindig

ugyanazt a lehetőséget az új eszköz, önmagában is figyelemfelkeltő, hát még az újfajta tevékenység) másrészt kilépve a firkakorszakból a technika kezelése így már nem vonja el figyelmét, azt egészében az alkotásra fordíthatja. Az alkotó, alakító tevékenység egyik legalapvetőbb követelménye, hogy a gyermekek kényelmes, nyugodt körülmények közt tevékenykedhessenek. Ehhez szükség van a gyermekek testméreteinek megfelelő asztalokra, székekre, - csoportszobában és az óvoda udvaron egyaránt. A csoportszobában történő elhelyezésük során azt kell szem előtt tartanunk, hogy lehetőleg természetes fény érje az asztalok felületét, a szabadban pedig könnyen mozgatható asztalok elhelyezése célszerű. Fontos, hogy a székek formája igazodjon a gyermeki test felépítéséhez, hogy ne károsodjon a gyermek váz és izomrendszere. A gyermekek óvodai életében naponta tapasztalhatjuk, hogy játékidőben, szabad időben a maguk kedvtelésére szívesen választják a vizuális kifejezőeszközökkel való tevékenységet: rajzolnak papírra, táblára, aszfaltra, lesimított földfelületre. Mintáznak agyagot, lisztgyurmát, viaszt, textilből készítenek babaruhát, takarót, szőnyeget, s papírt hajtogatnak, termésekből és egyéb növényi anyagokból játék eszközöket, bábokat készítenek. Az óvónő tegye lehetővé a gyermekek számára, hogy szabadon választhassanak ezekből a tevékenységekből, és könnyen elérhető helyen biztosítsa az ezekhez szükséges eszközöket. A teljes önállósággal elkezdett tevékenységet hagyják szabadon kibontakozni. A szükségszerű beavatkozás semmiképp ne legyen tapintatlan, tolakodó. Ha a gyermek segítséget igényel, azt természetesen kapja meg! A csoportszobában és az udvaron egyaránt jó, ha elhelyeznek egy hosszabb falitáblát, melyre színes táblakrétaival rajzolhatnak a gyermekek. A tábla színe lehetőleg ne fekete, hanem inkább zöld vagy szürke legyen, (a fekete és a fehér erőteljes kontraszthatásának elkerülése érdekében). Felfüggesztését a gyermekek testmagasságához kell igazítani. Az építés tevékenységeihez megfelelő szőnyeget, többféle építőkockát, dobozokat, nagyobb textildarabokat, hullámpapírt és egyéb szükséges kellékeket kell biztosítani az adott játéksituációnak megfelelően. A homok alakításához a homokozó lehetőleg tágas legyen, s a széle legyen alkalmas kisebb térformák, építmények elhelyezésére. Méreteinél fogva pedig tegye lehetővé több gyermek, alakító tevékenységét akkor is, ha egymástól függetlenül szeretnek építeni, alakítani. A homok rendszeres gondozással mindig legyen nedves, összetapadó, mert csak így tartja meg formáját. Az óvoda udvar betonozott, aszfaltozott része alkalmas krétaival vagy téglá, - illetve puhább kődarabban történő rajzolása - ezt a lehetőséget is ki kell használni. A szülők által

gyűjtött textil, fonalhulladékok, termékek, természetes anyagok gazdagítják a gyermekek alkotó tevékenységének eszköztárát.

Az ábrázoló tevékenységek tartalma:

Az óvodába belépő 3 - 4 éves gyermek olyan környezetbe kerül, ami állandó vizuális hatást gyakorol rá (az óvoda berendezése, a bútorok elrendezése, az élő növények, képeskönyvek, iparművészeti tárgyak, játékszerek stb.). Sokoldalú látási - tapintási tapasztalatokat szerez, aminek hatását tetszéssel - nem tetszéssel, gyönyörködéssel vagy elutasítással, csodálkozással, érdeklődéssel fejezi ki. Ahogy a kisgyermek látása fejlődik, tapasztalatai gyarapodnak az őt körülvevő világról, úgy alakul ki benne a visszatükröztetés az ábrázolás vágya is. Napról-napra fokozatosan, használat közben ismerik meg az ábrázolás eszközeit, anyagait. Ezek a vizuális élmények, tapasztalások, megfigyelések, rácsodálkozások ösztönzik a gyermeket arra, hogy manipulációs jellegű cselekvését ismétlje újra és újra, vagyis firkáljon.

Rajzolás

Ebben a korban a „firka” képi beszéd, kifejező eszközei, a pont, a vonal, a kör, a folt, a szín, a ritmus. Eleinte a firka „semmit sem ábrázol”, majd később utólag megnevezik a „rajzot” aszerint, hogy milyen alak mintázatát látják meg benne. Ebből a felismerésből indul ki a „valamit rajzolás” szándéka, előre elgondolása, majd később elképzelése. A gyermek rajztevékenységét boldogan ismétli, különféle variációkat produkál, egyre inkább alkot. Rajzai többet tartalmaznak, mint amennyit ábrázolnak, ami nincs a papíron, azt elbeszéli, „elmeséli” társainak és az óvónőnek. Lehetővé kell tenni, hogy a rajzeszközöket és azok színeit is tetszés szerint kiválaszthassa. Rajzolhasson zsírkrétával, színes ceruzával, színes krétával papírra, rajzlapra, járdára, táblára homokba pálcával. stb. Az eszközök, anyagok biztonságos, készségszintű alkalmazásának birtokában fejlődik vizuális kifejezése és megjelennek a „fej láb” emberi alakok. A gyermek az ábrázolásban még nem analizál, a részek egymáshoz való viszonyát még nem képes átgondolni. Munka közben még egy-egy adott részletre való koncentráció tölti el, és beszédéhez hasonlóan építi fel sémákból, amit tud, és közölni akar a világról. A valóság tükröződése elsősorban érzelmi alapokon nyugszik.

A további fejlődést 4 - 7 éves kor körül az jelzi, hogy az észlelés differenciáltabbá válik, a képzetek is fejlődnek, pontosabbak lesznek, a megfigyelés rendszeressé válása pedig ráirányítja a gyermekek figyelmét a dolgok reális megragadására. Az emberalakok, a

környezet, a tárgyak rajzolása egyre részletesebb, kifejezőbb megjelenítésük átfogóbb, képszerűbb. Kialakul minden gyereknek a sajátos fejlődési tempója, amihez kellő időt adva elérjük, hogy vizuális felfogása, kifejezőmódja, szubjektív színhasználata, a maga törvényeit követve fejlődjék, gazdagodjék. Rajzolhassanak tetszés szerinti formákkal, színekkel emlékezet, elképzelés alapján, önállóan, ábrázolhassanak meséket, történeteket különféle technikákkal és anyagokkal.

Formaábrázolásuk változatossá válik, képesek hangsúlyozni egyedi, megkülönböztető jegyeket. Szívesen ábrázolják élményeiket, bánatukat, álmaikat, vágyaikat.

Óvodáskor vége felé emberábrázolásukban apró részletek is megjelennek a valósághű ábrázolás érdekében, és próbálkoznak egyszerűbb mozgások kifejezésére is.

Festés:

A festés jellegzetességei szinte elválaszthatatlanok a gyermekek színekhez való viszonyától. A szín felhívó jellegű, az érdeklődés iránta már óvodába lépéskor jelentkezik. Már a beszoktatás időszakában aktivitásra ösztönzi a kis óvodásokat. A 3 - 4 éves gyermekek először ujjukkal ismerkednek az anyaggal, megtapintják, próbálgatnak foltot, vonalat hagyni vele. A csöpögtetés, a vonalvezetés által felfedezik, a színek varázsát, hogy összekeverhetők és új árnyalatok jönnek létre. Kezdetben a szín nem kapcsolódik szorosan a tartalomhoz, ezért egy kiscsoportos nem is válogat festésnél tudatosan a színek között. Később 5 - 6 évesen már pontosan megállapítja egyes tárgyak színét, de mégsem igyekszik a valóságnak megfelelően alkalmazni. Ez leginkább a nagycsoport végére kialakuló igény. A nagyobb gyermekekre jellemző az is, hogy színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket.

A festés közben meglátják, hogy a sötétebb színekkel festett kép komorabb, borúsabb, míg a világosabb színek használata vidámságot sugároz. A középső-nagycsoportos korú gyermekek szívesen mélyülnek el a festékek felhasználásával kísérletezett vizuális játékokban, ahol hatékonyan gazdagíthatjuk a gyermekek képzeletét, figyelmét, emlékezetét rendező-komponáló képességüket valamint formai és színeképzetüket.

Mintázás:

A mintázás a forma megértésének a rajzolásnál és a festésnél egyszerűbb útja. Az óvodába lépő gyermek legkedveltebb tevékenysége a homokozás, ami a vizuális megismerés szempontjából igen fontos tevékenység. Tapintás útján szerez tapasztalatokat az anyag

tulajdonságairól, nedves állapotban formálható, kavics, pálca, kéz stb. nyomot hagy benne. Majd a következő lépés az agyag, gyurma, lisztgyurma formálhatóságának próbálgatása. Az anyagokkal való ismerkedés közben megtapasztalják a különböző munkafogásokat, technikákat, gömbölyítés, lapítás, simítás, elvevés, hozzáadás, sodrás stb. már emberi, állati alakokat tudnak formázni és egyre tudatosabb lesz a valóság és a munkájuk összefüggése. Alkotásaikban kiemelik a jellemző tulajdonságokat, megkülönböztető jegyeket. Megtanulnak több részformából egészet létrehozni, vagy egy tömbből mélyítéssel kivájással, belelátva formát alakítani. Az 5 - 7 évesek agyagkompozíciókat is képesek alkotni előre elgondolva, megtervezve, míg a 3 - 4 évesek jó játékként élnek meg a különböző tárgyak, anyagok, termékek stb. lenyomatát agyagba. Óvodáskor végére kitapasztalják azt is, hogy miként tudják díszítésre is használni. A mintázás bonyolultabb, fejlettebb változatát, a gipszöntést az iskolába menő gyerekek szívesen kipróbálják, amelyet még kifestéssel is kombinálnak.

Építés:

Az óvodás gyermek egyik kedvenc tevékenysége az építőjáték. Már a beszoktatás ideje alatt megtanulnak a gyerekek alacsonyabb - magasabb tornyokat, házakat létrehozni. Tudnak köztük tájékozódni. Megértik a "kerítésen" belül, kívül, mellett kifejezéseket. Tudják azt, ha valami fent vagy lent van. később már maguk is használják, alkalmazzák ezeket a kifejezéseket. A környezetük tárgyainak térbeli helyét képesek saját testükhöz viszonyítani. Építgetés közben folyamatosan bővülő statikai tapasztalatokra tesznek szert, az egymásra rakott elemek egyensúlyi viszonyai, stabilitás, labilitás, alátámasztás stb. próbálgatják a távolságok felbecsülését. Az 5 - 7 évesek már képesek bonyolultabb építményeket előre megtervezni és felépíteni. Összekapcsolnak térrészleteket átjárókkal, alagutakkal, utakkal. Az építmények létrehozásánál figyelnek a külső megjelenítésre, szimmetriát, ritmust képeznek színnel, formával.

Kézimunka:

A gyermekek 4 - 5 éves korukban érnek oda, hogy kezdi őket foglalkoztatni a különböző anyagok megtapasztalása közben, hogy "miből mit lehet csinálni?". A környezetükben megtalálható könnyen megmunkálható anyagokból, elsősorban papírból kezd formákat alakítani, tépni, vágni, hajtogatni, ragasztani. Közben szerkezeti összefüggéseket figyel, színeket válogat, a részleteket viszonyítja egymáshoz, alárendeli az egésznek. Az alkotás sikere érdekében figyeli meg a valóságot, a cél fokozza az érdeklődést. Kezd kialakulni a

gyermekben a "valami alkotás" igénye. El tud tervezni, és el tud készíteni egyszerű kellékeket játékhoz, meséhez apró ajándéktárgyakat barkácsol. Közös munkával, összedolgozva közös alkotást tudnak létrehozni, pl. dobozokból, színes papírkivágásokból. Az iskolába készülő gyermekeknél jellemző munka közben a kitartás, az összehasonlítás, az esetleges sikertelenség egyszerűbb okaira rá tud mutatni, hibáját korrigálni tudja. A jól sikerült munkában érzi a lényeges jegyeket és azt szóban is meg tudja határozni. Meg tudja ítélni alkalmas-e arra, amire készült. A 6-7 évesek már az addig megismert technikai eljárásokat önállóan is alkalmazzák. Az anyagokkal való barkácsolás után a használt szerszámokat / olló, tű, ragasztó, hurkapálca stb. / önállóan, tisztán a helyére teszik. Megtanulják, hogy ezekkel óvatosan kell bánni, vigyázni kell maguk és társaik testi épségére. Barkácsolás, kézimunkázás közben sokféle, különböző viselkedésű anyaggal találkoznak a gyerekek, iskolába lépésig megismerik azok megmunkálhatóságát, felhasználási lehetőségeit és technikai tapasztalatokat szereznek. Megismerik a különböző papírfajtákat, textiltípusokat, természetes anyagokat, mesterséges műanyagokat stb. Önállóan díszítenek tárgyakat, kis irányítással képesek az anyagszerűsége törekvés szabályait betartani. A díszítés igénye végigkíséri a gyermek ábrázoló alkotó munkáját, amit megfigyeléssel a környezetéből merít, hiszen tapasztalja, hogy körülötte minden díszített, vagy színekkel, vagy formákkal. Rájön, hogy a színek-formák szebbé, hangulatosabbá teszik a körülöttünk levő tárgyakat. Alkotó munkáikban középső-nagycsoportban örömmel díszítenek, minden megismert technikával.

Műalkotásokkal való ismerkedés

A műalkotások a gyermekek egész személyiségére hatnak. Már a 3 - 4 évesek is felfigyelnek a séták alkalmával egy – egy szoborra, szoborcsoportra, megállnak előtte megfigyelik, érdeklődnek felőle. A következő lépés a műalkotások megismertetésében a tárlatok, múzeumok látogatása. A gyermekek gyönyörködnek, rácsodálkoznak egy - egy festményre népművészeti - iparművészeti alkotásra. Az élmény gondolatokat ébreszt bennük, megindul a gondolkodásuk, képzeletük. Az 5 - 7 éves gyermekek már összefüggéseket tárnak fel, amit beszédükkel ki is fejeznek (*képpolvasás*). A kép világával szemben állást foglalnak: szimpátia, ellenszenv, azonosulás a kép szereplőivel, érzelmi reakciók. A műalkotások nézegetése közben szerzett élmények, ha megfelelő érzelmek kísérik, a gyermek ábrázolási témáiban is megjelennek, ösztönzően hatnak.

////////////////////////////////////

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Formaábrázolásuk változatossá válik, képesek hangsúlyozni egyedi, megkülönböztető jegyeket.
- Szívesen ábrázolják élményeiket, bánatukat, álmaikat, vágyaikat.
- Emberábrázolásukban apró részletek is megjelennek.
- Próbálkoznak egyszerűbb mozgások kifejezésére is.
- Szívesen festenek, színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket, igyekeznek a valóságnak megfelelően alkalmazni
- Képesek előre elgondolt, megtervezett kompozíciókat mintázni.
- Képesek bonyolultabb építményeket előre megtervezni és felépíteni.
- Az építmények létrehozásánál figyelnek a külső megjelenítésre, szimmetriát, ritmust képeznek színnel, formával.
- Önállóan díszítenek tárgyakat, kis irányítással képesek az anyagszerúségre törekvés szabályait betartani.
- A műalkotások nézegetése közben szerzett élmények, megjelennek a gyermek ábrázolási témáiban.

8. Mozgás

(ügyességi népi játékok)

A tevékenység célja:

Az egészséges testi fejlődés biztosítása, a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése és mozgásának fejlesztése. A testi képességek és a mozgáskultúra fejlesztésének az egészség megóvásának segítése.

Feladat:

- A testi képességek fejlesztéséhez, és a természetes mozgáskedv megőrzéséhez szükséges feltételek megteremtése.
- A járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás során a természetes mozgás, valamint a mozgáskoordináció fejlesztése.
- Az alapvető kondicionális képességek: az erő, az ügyesség, a gyorsaság, az állóképesség fejlesztése.

A gyermekek testi képessége, mozgáskészsége óvodába lépéskor.

A gyermekszületés a szülők egyik legnagyobb öröme. Napról - napra figyelik, nyomon követik fejlődését. Nagy szenzáció, ha megfordul, ha nyúl tárgyak után, ha felül, ha feláll, ha járni kezd. A járás után azonban már nem tulajdonítanak elég nagy jelentőséget a mozgásnak. Óvodába lépéskor több gyermeknél is tapasztaljuk, hogy fizikailag gyengék, az alapvető testi képességek hiányosak, szervezetük ellenállóképessége a betegségekkel szemben minimális, és a 3 - 5 évesek emiatt sokat hiányoznak. Vagy túlóltözöttek, vagy alulóltözöttek, mozgásos játékot alig ismernek. A gyermekek nagy százalékának, kialakulóban lévő lúdtalpa, hanyag, rossz tartása van. A szülők gyakran nem ismerik fel a mozgás fontosságát ebben a korban, s ez nincs összefüggésben iskolázottságukkal, anyagi körülményeikkel. Általánosan tapasztalat, hogy túlságosan féltik, óvják gyermekeiket, kevés ideig tartózkodnak velük a szabadban, friss levegőn.

Az óvodapedagógus feladatai

Az egészséges fejlődéshez rendkívül sok mozgásra van szükség, melynek feltétele az egészséges és erős mozgató szervrendszer és az immunrendszer fejlesztése. E célok elérése érdekében az óvodapedagógusnak a következő alapfeladatokat kell megvalósítania:

- ✓ Segíteni kell a gyerekek egészségi állapotának javítását, helyreállítását.
- ✓ Fokozni kell edzettségüket, teljesítőképességüket.
- ✓ Fel kell kelteni igényüket az egészségi állapotuknak megfelelő testmozgás és sportolás iránt.
- ✓ Hozzá kell járulni a sport, a mozgás megkedveltetéséhez és tudatosan alakítani ezzel kapcsolatos szokásaikat.
- ✓ Fejleszteni kell a gyerekek általános mozgásműveltségét.
- ✓

Az óvodapedagógus számára a prevenció szempontjából fontos az óvodába kerülő gyermek testi fejlettségének felmérése, a rendellenességek, elváltozások felismerése, mérlegelése. Mindez nagy segítséget nyújthat a gyakorlatanyag és a játékgyűjtemény összeállításához.

Mozgásfejlesztés spontán adódó helyzetekben

Az óvodába kerülő gyerekek szeretnek ugrándozni, futkározni, csúszni - mászni, egyszóval mozogni. Feladatunk, hogy megőrizzük, ha szükséges felkeltsük ezt a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá. A gyerek tevékeny részvételét a mozgásban, a figyelem és érdeklődés felkeltésével és ébrentartásával biztosíthatjuk. A gyermek óriási mozgásigényéből fakadó érdeklődését használhatjuk ki a spontán adódó játékok kialakulásakor. Úgy kell szervezni a napirendünket, hogy a mozgásos tevékenységekhez mindennap megfelelő helyet, időt és eszközt biztosítsunk. A csoportszobában a hely hiánya miatt korlátozottak vagyunk a mozgásban, de átgondolt szervezéssel, a berendezések ésszerű elrendezésével lehetőséget tudunk biztosítani a mozgáshoz minden korosztály számára. 3 - 4 éves korban, a természetes mozgásfejlődést kell segíteni, a kúszáshoz, csúszáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítani. 4 - 5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem - kéz, szem - láb koordináció és egyensúlyérzék fejlesztése. Lehetőséget és eszközt kell biztosítani ugróiskola játszására, különböző célba dobó játékok szervezésére, ugrókötelezésre, kuglizásra, labdagyakorlatokra, stb. 5 - 7 éves korban a finommotorika fejlesztésére kell nagy hangsúlyt fordítani. A játékokban nagyon sok lehetőség van ennek spontán fejlesztésére. A játék a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma. A mozgásos játékok leginkább a gyermek testi és szellemi fejlődését segítik elő. Erősítik a gyermek vérkeringési és légző rendszerét. A pozitív érzelemmel, kellemes hangulatban vezetett mozgásos játékok növelik a fejlődési ingereket, különösen akkor, ha a játékok a szabadban folynak. A mozgásos játékokban fejlődik a gyermek izomzata, csontozata, ízületei, vagyis mozgásszervi és idegrendszere. Növekszik figyelme, emlékezőképessége, gondolkodása, ötletessége, leleményessége, vagyis a játékban megnyilvánul alkotóereje. A mozgásos játékok módot adnak elsősorban az alapmozgások gyakorlására és már kialakított mozgásmódok alkalmazására. Ez viszont azt jelenti, hogy a testnevelési foglalkozások játéka nemcsak a mozgások kombinációira és variációira adnak alkalmat, hanem újabb megfigyelésekre, ítéletalkotásokra, az értelem sokoldalú foglalkoztatására is.

A tudatosan tervezett és szervezett képességfejlesztés megvalósítása.

A foglalkozásokon biztosítjuk annak lehetőségét, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat. A differenciált feladatok adásával segítjük elő, hogy minden gyerek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb

mozgásos feladatot. Figyelünk arra, hogy a feladat ne legyen se túl könnyű, se túl nehéz, mert a túl könnyű nem készíti erőfeszítésre, a túl nehéz viszont kudarcélményt okoz. Gyakran használunk a testnevelés foglalkozásokon, mindennapos testneveléseken különböző kéziszerket. Ezekkel változatosabbá, érdekesebbé tesszük a mozgást. Legnagyobb hatása a labdának van: hatékonyabb fejlődést tudunk vele elérni, és a gyerekek is nagyon szeretnek vele mozogni, játszani. A nyugodt kényelmes tornához szükséges még a portalánított, fertőtlenített, terem, szellőztetett helyiség, vagy csendes udvarrész megfelelő számú, tiszta eszköz, s kényelmes öltözék. Akár a teremben, akár a szabadban végezzük a tervezett, szervezett mozgást, mindig figyelniük kell a következőkre: körültekintő szervezés, játékos hangvétel, kevés várakozási idő, rövid, érthető utasítások, a foglalkozás pergő üteme. Az örömmel végzett gyakorlatok és játékok elősegítik a gyerekek helyes testtartásának, szép mozgásának kialakulását, s megkedvelik a szabad levegőn történő testmozgást. Az óvodáskorban a testnevelés fontos szerepet játszik az egészség megővésében, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, fejleszti az alkalmazkodás képességét, s egyben fejleszti a gyermek személyiségét.

A képességfejlesztés lehetőségei: állóképesség téri tájékozódó képesség, erő, gyorsaság, ügyesség, ritmus és egyensúlyozó képesség, gyors reagáló képesség, differenciális mozgásérzékelés, koordinációs képesség fejlesztése.

A nevelési lehetőségek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, pozitív érzelmi viszonyulás, énkép, önkontroll, kitartás, bátorság, egészséges versenyszellem szabálytudat, önuralom, esztétikai ízlésformálás akarat, kudarcűrő képesség, segítségnyújtás, felelősségtudat, küzdőszellem kialakítása és fejlesztése.

A foglalkozások anyagai:

1. Futások:

- közepes iramú futás
- belegyorsuló futás
- gyorsfutás
- futás tempóváltoztatással
- futás irányváltoztatással
- futás, kéziszerke hordásával

-
2. Kúszás, csúszás, mászás, függés különböző testhelyzetekben, változatos eszközökkel.
 3. Ugrások távolra és magasba.
 4. Dobások különböző technikákkal, eszközökkel.
 5. Talajgyakorlatok:
 - Gurulás a test hossz tengelye körül
 - Gurulóátfordulás előre, hátra
 - Tarkóállás előkészítő gyakorlata
 6. Támaszgyakorlatok:
 - Zsugorkanyarulati ugrás
 - A kézállás előgyakorlata.

A foglalkozások felépítése életkor-specifikusan, a tudatosság, a fokozatosság, és a játékoság elvének érvényesítésével történik.

A mozgásfejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- A gyerekek örömmel, önszántukból vesznek részt a kötelező és a spontán mozgásokban.
- Erős, ügyes, gyors, rugalmas helyes testtartású, harmonikus mozgású gyerekekké fejlődnek.
- Játékban kitartóak, önzetlenül küzdő, szabályt betartó játékosok lesznek.
- Megismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Egészségesebbé, a betegségekkel szemben ellenállóbbá válnak.

A mindennapos testnevelés

Az óvodáskorú gyermekek mozgásigényének kielégítését szolgálják a mindennapos testnevelések, melyekre délelőtt és délután kerül sor. Lehetőleg a szabadban, azonos időben szervezzük, megfelelő öltözékben. A csoportszobában fontos feltétel a szellőztetés és a megfelelő hely biztosítása. Ideje 7 - 10 perc legyen. Előkészíthetjük vele a kötelező foglalkozás anyagát. A mindennapos testnevelést célszerű lábtornával kezdeni, melyekkel megelőzhetjük a lábstatikai rendellenességek kialakulását, illetve a már meg lévőket korrigálhatjuk. Az alap és előkészítő gyakorlatok a lábfej és a lábszár bemelegítését szolgálják, a lábboltozatok kialakításában, megtartásában résztvevő izmokat dolgoztatják,

erősítik. A lazító gyakorlatok közbeiktatása fontos ahhoz, hogy a talpizmok hosszabb ideig képesek legyenek dolgozni. Az alap és előkészítő gyakorlatok megtanítása után következhetnek a szerrel végzett lábjátékok. Ekkor a talpizmok már finomabb, differenciáltabb mozgásra képesek. Megkülönböztetünk könnyű, illetve nehéz szereket.

Könnyű szerek:

- papírszalvéta,
- krepp-papír,
- kendő,
- golyó,
- kavics,
- termések, / pl. makk, dió stb. /

Nehéz szerek:

- zsírkréta,
- ceruza,
- babzsák,
- labda,
- kötél,
- karika,
- színes számrúd,
- ritmusbot.

A szer nélkül végzett gyakorlatok, főleg nagycsoportosoknak ajánlottak.

A hát, a has a csípő körüli izmok együttes intenzív foglalkoztatása érhető el e feladatokkal, de közben nem szabad megfeledkeznünk a lazításról, a játékoságról sem. A mindennapos testnevelés középpontjában a mozgásos játék álljon. A szerrel végzett gyakorlatok közül nagyon sok alkalmas egyéni vagy csoportos versenyzésre, melyekkel nemcsak a láb izmait fejlesztjük, hanem a versenyszellemet is. A járó gyakorlatokat a mindennapos testnevelés befejezéseként alkalmazhatjuk. Ezekkel a gyakorlatokkal mód nyílik arra, hogy a láb izmait ismételten átmozgassuk. A helyes testtartás kialakulását, a tartáshibák keletkezésének megakadályozását segíti elő a tartásjavító torna, melyet a mindennapos testnevelés keretében is alkalmazhatunk. A tartáshibák és gerincelváltozások megelőzését nem bonyolult tornagyakorlatokkal kell kezdenünk, hanem néhány alapvető élet és mozgásfunkció helyes formájának gyakorlásával: - a helyes légzés, ülés, állás elsajátításával.

////////////////////////////////////

A helyes légzés:

A légző gyakorlatokat mindig szájon át történő kilégzéssel kezdjük. A belégzés orron keresztül történik.

A helyes ülés:

Könnyedén kell támasztani a hátat a támlának. Ülés közben a láb a talajon nyugszik. A gyermekeknek a széken ülve sem szabad hozzászokniuk a passzív tartáshoz.

A helyes állás:

A törzs nem dől hátrafelé, a gyermeknek a lábán érzékeltetni kell a változó nyomást. A tartásjavító tornát bemelegítéssel kezdjük. Ezután következhetnek a nyújtó, erősítő és lazító tartásjavító gyakorlatok.

V. Az óvoda kapcsolatai.

Intézményünk tartalmas, eredményes, együttműködésen alapuló kapcsolat kiépítésére és fenntartására törekszik azokkal az intézményekkel, amelyek meghatározó módon befolyásolják a gyermek óvodáskor előtti, alatti és utáni életét.

A családdal, a bölcsődével, a közoktatási, közművelődési intézményekkel a közoktatás irányítással foglalkozó szolgáltató szervezetekkel, valamint a cigány nemzetiségi önkormányzattal való kapcsolattartás tartalmát, módját és formáját, a gyermek érdeke, fejlődése, életkori sajátosságai szabják meg. (A kapcsolattartás rendjét az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata tartalmazza.)

1. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

Az óvoda és a család egymást segítő és egymást kiegészítő kapcsolata nélkülözhetetlen feltétele a gyermek harmonikus fejlődésének. Az együttműködés kölcsönös bizalomra és tiszteletre épül. Az óvónő megalapozott szakmai tudásával, míg a szülő gyermeke szokásainak, igényeinek, szükségleteinek ismeretével szolgálja a gyermek fejlődését. Mindez erősíti a közös felelősségvállalást a konstruktív kapcsolat alakítását. Az óvoda feladata a kapcsolattartás és együttműködés módjainak, formainak a kezdeményezése, megszervezése, ápolása.

A kapcsolattartás módja, formái: A mindennapi találkozás, a napi tapasztalatcsere biztosítja az óvoda és a család között a folyamatos információáramlást. A családlátogatások során óvodába járás előtt és alatt egyaránt lehetőség adódik a gyermek személyiségének mélyebb megismerésére, ami pozitív hatással lehet a további együttműködésre. A szülői értekezletek nyílt napok a szülő részére biztosítják azt a lehetőséget, hogy behatóbban ismerkedjenek az óvoda céljaival, feladataival, folyamatos nevelőmunkájával. A közös rendezvények szervezése szorosabbá teszi az óvoda és a család közötti kapcsolatot. A szervezéssel járó oldott légkör, a közös célért vállalt feladatok, kölcsönösen segítik a nyitottabb, őszintébb, bensőségesebb, elfogadóbb nevelői, partneri viszony kialakulását.

2. Az óvoda és a bölcsőde

A gyermekek szokásainak, fejlettségének, egyéniségének megismeréséhez szükség van a bölcsődei környezetben való tapasztalatszerzésre. Az óvoda kezdeményezi a szoros kapcsolat kialakítását és fenntartását.

A kapcsolattartás formái: Kölcsönös látogatások, közös szülői értekezletek, munkamegbeszélések, ennek során a tapasztalatok megbeszélése.

3. Az óvoda és az iskola

Az óvoda rendszeres és folyamatos tapasztalatszerésre törekszik az iskolával való együttműködés során, annak érdekében, hogy elősegítse a gyermekek zavartalan iskolakezdését. Célunk, hogy reális kép alakuljon ki a két intézmény nevelési céljairól, feladatairól, ezért fontosnak tartjuk, hogy az óvodapedagógusok ismerjék az iskola, az alsós nevelők pedig az óvoda pedagógiai programját.

A kapcsolattartás formái: Évenként több alkalommal kölcsönös látogatás, a gyermekek személyiségének megismerése érdekében. Szakmai megbeszéléseken, munkaközösségi foglalkozásokon a tapasztalatok megbeszélése, a problémák időben történő feltárása, a korrekció lehetőségének megkeresése, esetleges nézetkülönbségek megvitatása.

Egymás rendezvényein való megjelenés, közreműködés. A Városi Zeneiskola hangversenyein való megjelenés.

4. Az óvoda és a közművelődési intézmények.

Már óvodáskorban szükség van arra, hogy kellő tapasztalatot, ismereteket szerezhessenek a gyermekek, a szűkebb környezetükben való eligazodáshoz, tájékozódáshoz.

Ennek kapcsán ismerkednek meg városunk közművelődési intézményeivel, azok legfontosabb funkcióival.

A művelődési házzal való kapcsolat a művészetek megismertetésében nyújt számunkra segítséget, báb és gyermekszínházi előadások, kiállítások alkalmával. Ezen túl az óvoda számára is biztosítja azt a lehetőséget, hogy nagyobb helyigényű rendezvényeit, (pl. a gyermeknapi műsor az óvónők előadásában, évzáró műsor) szükség esetén a művelődési házban szervezhesse meg.

Kölcsönösen szem előtt tartjuk, hogy a rendezvények a gyermekek számára értéket közvetítsenek, életkori sajátosságaiknak és pedagógiai elveinknek megfeleljenek.

////////////////////////////////////

A múzeum, a magyar történelmi múlt és a Beregi néphagyományok megismeréséhez segíti hozzá az oda látogató óvodás gyermekeket. Nevelési programunkban kiemelt jelentősége van a néphagyományőrzésnek, így a Beregi Múzeummal való kapcsolattartásnak, együttműködésnek is.

Fafaragó Galéria: Az eredeti népművészet megismertetésének, a szépérzék fejlesztésének, az ízlésformálásnak ideális helyszíne. Fontos jellegzetessége, hogy létrejöttét városunk neves fafaragó művésze Schmidt Sándor segítette, akinek számos alkotása is megtalálható a Galériában.

A könyvtárlátogatások számtalan nevelési lehetőséget kínálnak. Tisztelettel és csodálattal tölti el a gyermekeket a sok könyv látványa, rendezettsége. Meghatározó élmény számukra az itt hallott mese, vers, és a könyvlapozgatás.

A kapcsolatot gyakori könyvtárlátogatással lehet mélyíteni.

A szakmai munkánkat nagyban segíti, hogy egy-egy újabb szakirodalom megjelenéséről azonnali jelzést kapunk a könyvtártól.

5. Az óvoda kapcsolata a köznevelés irányítással

Az óvoda közvetlen, és együttműködésen alapuló kapcsolatot tart fenn Vásárosnamény Város Önkormányzatával, a Pedagógiai Szakszolgálattal, az OKTATÁSI HIVATAL Nyíregyházi Pedagógiai Oktatási Központjával, és az Egészségügyi Szakszolgálattal, a Gyermejköltségi Szolgálattal.

Az együttműködés kiterjed minden olyan feladatra, amely az óvodai ellátás hatékonyságát, eredményességét segíti. A kapcsolat alapfeltétele a kölcsönös szakma tisztelet, és a gyermekek érdekeinek előtérbe helyezése.

A kapcsolattartás formái: A közoktatás-irányítással hivatalos alkalmak, megbeszélések, jelentések, tájékoztatás, értekezletek, rendezvényeken való megjelenés, közreműködés.

A szakmai szolgáltató szervezetekkel: mérések, vizsgálatok, eset-megbeszélések, elemzések, értekezletek, látogatások, továbbképzések.

6. Az óvoda egyéb kapcsolatai.

Az óvoda rendszeres kapcsolatban van a cigány nemzetiségi önkormányzattal. A kapcsolat fenntartása elengedhetetlenül fontos ahhoz, hogy meggyőzzük a szülőket az óvodába járás szükségességéről, mint a gyermek optimális fejlődésének lehetőségéről. Segítséget nyújthat a

Vásárosnamény Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata, a gyermekek felkutatásához, a segítségre szoruló családok helyzetének alaposabb megismeréséhez, eltitkolt problémák feltárásához, a segítségnyújtás lehetőségeinek megkereséséhez.

Közreműködhet a személyes higiéné megteremtéséhez szükséges egyéni felelősség tudatosításában. Hozzájárulhat a cigánytánc, zenei és irodalmi kultúra feltárásához, felelevenítéséhez.

A kapcsolattartás formája: a mindennapi találkozások során napi tapasztalatcsere, megbeszélések, közös családlátogatások.

VI. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló sajátos feladatok.

1. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

A gyermekvédelem kiemelt jelentőségű az óvodai nevelőmunkánk folyamatában. Az általános feladatok szervesen beépülnek nevelési programunkba. A gyermekvédelmi feladatok speciális ellátását gyermekvédelmi felelősök végzik, akiknek az óvodapedagógus végzettségen túl ajánlott a „gyermek és ifjúságvédelmi felelős” vagy a „gyermek és ifjúságvédelmi ügyintéző” szakképesítés. A gyermekvédelmi felelősök óvodánként a helyi sajátosságokat, problémákat, környezeti változásokat figyelembe véve - minden nevelési év kezdetén munkatervben rögzítik a sajátos feladatokat. A legfontosabb a családdal való szoros együttműködés, a jó kontaktusteremtés, a folyamatos kapcsolattartás, a "partner" viszony kiépítése. Jól érzékelhető, hogy a szülők - a korunkra jellemző, egyre nehezedő társadalmi-gazdasági helyzetben - fokozottabban igényt tartanak az óvónők érdeklődésére, tájékozottságára, megértő, elfogadó, segítő, támogató magatartására. A gyermekek nagyon eltérő környezetből kerülnek az óvodába. Kisebbszázalékban ingerszegény, többségében átlagosnak mondható családi környezetben élnek. A szülők iskolázottságát tekintve növekszik a szakiskolát végzettek és az érettségizettek száma, de a cigánynemzetiséghez tartozók körében jellemzően csak 8 általános iskolai végzettséggel rendelkeznek. Térségünkben nagyfokú a munkanélküliség. Tapasztalataink szerint az itt élő gyermekek hátrányos helyzetének elsődleges oka anyagi eredetű.

Veszélyeztetett családot és jellemző betegséget az utóbbi években nem regisztráltunk óvodai környezetünkben, de folyamatosan figyelembe kell venni a megjelenésük lehetőségét.

Szemponatok az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felméréséhez

- Az óvodások száma összesen
- Ebből veszélyeztetettek száma
- Három vagy többgyermekes családban élők száma
- Csonka családban nevelkedők száma (elvált vagy egyedülálló)
- Munkanélküli szülők gyermekeinek száma
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- Nevelési hiányosságok

-
- Erkölcstelen családi környezet
 - Alkohol, drog, játékfüggőség
 - Bűnöző családi helyzet
 - Rossz lakásviszonyok
 - Anyagi okok
 - Egészségügyi okok
 - Megromlott családi kapcsolat

Az óvodai gyermekvédelem célja:

A gyermeki jogok érvényesülésének elősegítése, a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges esélyegyenlőség biztosítása.

Feladatok:

- A veszélyeztetett, a hátrányos és hátrányos helyzetű gyermekek felkutatása és nyilvántartásba vétele.
- Nyilvántartás folyamatos vezetése, szükség szerinti intézkedések megjelölése konkrétan.
- Kapcsolattartás a csoportvezető óvónókkal a szülői közösség választott képviselőivel, hivatalos szervekkel. (Városi gyámügyi hivatal, gyermekjóléti szolgálat, nevelési tanácsadó intézet, családsegítő központ, vöröskereszt, GYIVI gyermekorvos, védőnő).
- Aktív közreműködés a kiépített jelzőrendszer munkájában.
- Kapcsolatteremtés azon üzemek, vállalatok, intézmények gyermek és ifjúságvédelmi felelőseivel, ahol a veszélyeztetett, illetve hátrányos helyzetű gyermekek szülei dolgoznak.
- Szükség szerinti családlátogatás az óvodavezetővel, a csoport-vezető óvónókkal, az SZK. Elnökökkel együtt.
- Családlátogatáskor, környezettanulmány készítése érdeklődés a nagycsaládosok, munkanélküliek problémái felől.
- Nevelési tanácsadások, a szülők meggyőzése, javaslattétel egyszeri segélyre, állami gondozásba vételre.
- A törvényi előírások folyamatos áttekintése.

2. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

a) A különleges bánásmódot igénylő gyermek nevelése:

aa) A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.

A köznevelési törvény a gyermekek jogainak érvényesülése érdekében külön fejezetben foglalkozik a különleges gondozáshoz, rehabilitációs célú foglalkoztatáshoz való jog érvényesítésével. Sajátos nevelési igényű gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. Integrált óvodai csoportban szeretnénk biztosítani a fejlődést azon gyermekek számára, akik erre rászorulnak, illetve akik részt tudnak venni az óvodai nevelésben. Ezt a feladatot a szülők aktív közreműködésével és speciális szakemberek segítségével valósíthatjuk meg.

Az integrált nevelés célja:

A sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlődési ütemének, állapotának megfelelő fejlesztése, nevelése különleges gondozási igények kielégítése.

Feladatok:

- a másságot és a természetes módon történő együttélést elfogadó óvodai légkör megteremtése.
- a sajátos nevelési igényű gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása.
- esélyegyenlőség biztosítása az önmagához viszonyított fejlődésre, a fogyatékoságból adódó hátrányok kompenzálására.
- a sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségének, eltérő képességeinek, kiemelkedő teljesítményének felismerése, gondozása.
- a szakemberekkel való szoros együttműködés, kapcsolattartás.

Az integrált nevelés feltételrendszere

A sérült, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését, általános közérzetét nagymértékben befolyásolják a környezeti feltételek. A derűs, biztonságot nyújtó óvodai légkör, a másságot elfogadó környezet segítik a beilleszkedést, az alkalmazkodást.

A felnőtt - gyermek, gyermek - gyermek kapcsolatát elfogadó, megértő, baráti, és egyenrangú játszótársi viszony kell, hogy jellemezze. Az óvodapedagógusok folyamatos továbbképzéseken, szakmai fórumokon gazdagítják az integrált fejlesztéshez szükséges ismereteket, amelyek az újszerű módszerek alkalmazásához szükségesek. A legfontosabb törekvésünk, hogy a szabad játék biztosításával a gyermek játéktevékenységét, játékmagatartását fejlesztve segítsük a gyermek alkalmazkodását az óvoda mindennapi életéhez.

A sajátos nevelési igényű gyermekek célzott képességfejlesztéséhez szükség van a megfelelő tárgyi eszközök és játékszerek biztosítására. Az esztétikai elvárásokon túl a gyermek sérülés specifikus fejlettsége határozza meg a tárgyi feltételeket.

Minden esetben alapvető elvárás, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon az óvodai környezetben való biztonságos eligazodáshoz, mozgáshoz, tájékozódáshoz.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének nevelésének tartalma.

Testi fogyatékoság, mozgáskorlátozottság:

A helyi nevelési programunk mozgás című fejezete tartalmazza a mozgásnevelést, tartásjavítást, a mozgásfunkciók zavarainak korrigálását szolgáló, minden nap alkalmazható gyakorlatokat.

Ezeket túl a testi fogyatékos gyermekek óvodai neveléséhez, alkalmazni kell azokat az egyéni speciális eszközöket, amelyek a mozgáshoz, a környezet megismeréséhez, az abban való eligazodáshoz szükségesek. Biztosítani kell a gyermek állapotának megfelelő akadálymentes közlekedést, a biztonságot nyújtó életteret. Segíteni kell a gyermek önállósodásának fejlődését, alakítani kell alkalmazkodó készségét, akaraterejét.

A gyermek folyamatos fejlődése érdekében rendszeres kapcsolatot kell fenntartani a gyermek speciális fejlesztését végző gyógytornással.

Látási fogyatékoság:

A látássérült gyermek nevelésében elsődleges szerepe van a biztonságot nyújtó környezeti feltételeknek és a feltétlen bizalom alapuló személyes kapcsolatoknak. A tárgyak, eszközök megszokott helyen való tárolása, az önállóságot, az önkiszolgálást segítik. Nagyobb szerepet kap az akusztikus, taktilis mozgásos észlelés, a mozgás - ritmus, tájékozódási képesség

fejlettsége. A közös játékba, közös tevékenységbe való bevonással, az egyéni szerepeltetéssel lehet erősíteni a bátorságot, együttműködési készséget. A látási vízus mértéke szerint különbséget kell tennünk a gyerekek között.

A vak gyermeknél az ép érzékszervekre lehet támaszkodni teljes egészében. A tájékozódási képesség fejlesztéséhez a legfontosabb feltétel a gyermek számára, hogy biztos támpontok segítsék őt a térben való tájékozódásban. A hallási, tapintási érzékelésre támaszkodva, az önbizalom erősítésével kell segíteni az önállóság kialakulását. A képességek fejlesztéséhez szükség van a jó tapinthatóságot biztosító eszközökre, játékszerekre. (gyurma, szöges tábla, nagy alakú formák)

Az alig látó gyermekeknél a látásmaradvány megőrzése, fejlesztése mellett a látó - halló - tapintó életmódra való felkészítés a fő feladat.

A gyengén látó gyermek - közelebről, és kisebb térben, mint az ép látású - látás útján tájékozódik környezetében. Fontos a többoldalú mozgásos tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely a vizuális - téri viszonyulásokat segíti, a nagymozgások fejlesztésénél a szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok, feladatok a pozitív énkép kialakulását, az önmaguk elfogadását eredményezik, és a térbeni tájékozódást segítik. A finommozgások fejlesztésével az írásmozgáshoz szükséges differenciált izomműködés kialakítása, a kézügyesség fejlesztése érhető el.

Az eszköztárat a gyengén látó gyermekeknél bővíteni lehet gyöngyökkel, lyukas táblával, puzzle kirakókkal, sablonokkal stb.

Hallási fogyatékoság

A hallássérült gyermekek hallásvesztése eltérő mértékű lehet, de az önkiszolgáláshoz szükséges alapvető szokásrendszer kialakítása az integrált nevelés keretében minden esetben megvalósítható feladat. Az óvodáskor előtti korai fejlesztésre építve az óvoda elsődleges feladata a nyelvi kommunikáció megalapozása, ezen belül a hallásfejlesztés, a hangos beszéd aktív használatának építése, a szájról olvasás, beszédértés fejlesztése, a beszédérthetőség javítása.

A súlyos fokban hallássérült - siket - gyermek esetében különösen hangsúlyozni kell a szájról olvasási készség fejlesztését. Arra kell törekedni, hogy értse meg a hozzá intézett közléseket, szükség esetén grafikus ábrázolás vagy ujj abc segítségével, és legyen képes a hangzó beszéd jellegzetességeivel ezek visszaadására.

Az enyhébb fokban hallássérült - nagyothalló - gyermekek esetében a nyelvi kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a szókincsbővítés, a beszédérthetőség javítása az elsődleges feladat.

A nyelvi kommunikáció fejlődésének eredményességét segítik a programunk „mese-vers” című fejezetében található. „a beszédészlelés, beszédértés fejlesztése anyanyelvi fejlesztő játékokkal” című részében leírt játékos gyakorlatok.

A halmozottan fogyatékos hallássérült gyermek fejlődését akadályozzák a más érzékszervi vagy értelmi fejlődési rendellenességek. Ezért az ilyen gyermeknél feltétlenül szükség van speciális szakemberek - szurdopedagógus, gyógypedagógus - segítségére.

Enyhe értelmi fogyatékoság

Az óvodai közösségben történő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek együttnevelése az óvodai nevelés sajátosságaiból adódóan igen eredményesen megvalósítható feladat. A nem fogyatékos gyermekek olyan követhető utánzási mintát adnak fogyatékos társaiknak, ami segíti őket a spontán tanulásban, a kommunikációban, a helyes szokások kialakulásában, az együttműködésben, az alkalmazkodó készség fejlődésében. Ez esetben is szükség van sérülés-specifikus gyógypedagógus segítségére.

Középsúlyos értelmi fogyatékoság

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek esetében hangsúlyozottan fontos az óvodába lépés előtti fejlődés megismerése, és az erre való építkezés. A fogyatékoságból adódóan csak lassú, kis léptékű fejlődés várható el, amihez kellő időt, és képességfejlesztési, tapasztalatszerzési és cselekvési lehetőséget kell biztosítani. Alapvető feladat a kapcsolatteremtő készség fejlesztése, az alapmozgások kialakítása, a beszédindítás, beszéd-megértés, kifejezőkészség fejlesztése. Segíteni kell az önállósodás fejlődését, hogy képessé váljanak saját személyükkel kapcsolatos tisztálkodási, étkezési, öltözködési szokások elsajátítására, a játékeszközök használatára.

A ritmus, az éneklés, a zene közel áll az értelmi fogyatékos gyermekekhez, ezért a bennük rejlő képességfejlesztési lehetőségek itt hatványozottan érvényre jutnak.

A manuális képesség fejlesztés és a mozgásfejlesztés az ismétlődő mozgásokkal, cselekvésekkel kísért speciális módszerek alkalmazásával érhető el.

////////////////////////////////////

A szeretetteljes elfogadó közeledés, a figyelemfelkeltő játékeszközök, az egymás melletti tevékenykedés eredményesebbé teszik a fejlődést.

A beszéd fogyatékos

A súlyos beszéd fogyatékos vagy az akadályozott beszédfejlődésű gyermek fejlesztésében jelentős szerepe van az anyanyelvi nevelésnek. A tevékenységi formákba beépített rendszeres, játékos, beszéd szerveket ügyesítő anyanyelvi játékok segítik a szakember, a logopédus munkáját. Az anyanyelvi játékok az óvoda mindennapi életét átszőhetik, nem jelentenek többlet terhet a gyermekek számára. A játékokhoz sokféle eszköz alkalmazható, amelyek kellő motivációt jelentenek a játékban való részvételre. A gyermekre figyelő, jó beszéd mintát adó felnőtt személyes példájával segíti az egyéni fejlődést. A bábozás, dramatizálás sajátos része az anyanyelvi nevelésnek, amely fejleszti a finomabb mozgást, látást, hallást, és a verbális kifejezőkészséget.

A pervazív zavarban szenvedő autisztikus kisgyermek

Nehezen felismerhető és jellemezhető fogyatékos. A korai diagnózist követően, speciális fejlesztési terápiával kezelhető a fogyatékos. A legnagyobb problémát a viselkedés zavarok korrigálása okozza, de előfordul, hogy korai elemi készségek: fejlesztésével is foglalkozni kell.

A némely területen kiemelkedő képességű autisztikus kisgyermek esetében erre építhető a fejlesztés feladatrendszere. Az óvodai fejlesztés minden esetben egyénre szabott módszerek és eszközök kiválasztását és alkalmazását követeli meg. Elsődleges feladat a szocializáció és a kommunikációs készség fejlesztése. Az autisztikus kisgyermek fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a speciális szakember segítsége.

ab) A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

Beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Az ilyen gyermekek a fejlesztő foglalkoztatása a pedagógiai szakszolgálat keretében valósul meg.

////////////////////////////////////

ac) A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése.

Az átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkező gyermekek neveléséhez - felmérve a szülői igényeket és az óvodapedagógusokban meglévő erőforrásokat, - olyan speciális szolgáltatásokat kínálunk, amelyek a gyermekek tehetséggondozást szolgálják. A szolgáltatások, tevékenységek elsődleges érdeme, hogy az óvodások nevelési időn belül, a szakmai követelményeket és az életkori sajátosságokat szem előtt tartva, az óvónőtől kapják meg közvetlenül azokat a többletszolgáltatásokat, amelyek a tehetségek felismerését és kibontakoztatását segítik, a népi kézműves mesterségek megismerése, a zenei képességfejlesztés és a német nyelv játékos megismertetése megszerettetése terén.

Célunk, hogy a gyermek a megszokott környezetben a legautentikusabb személytől kapja meg mindazt, ami egyénisége kiteljesedését segíti.

aca) Népi kézműves mesterségek megismertetése.

A tevékenység célja: A népi kultúra értékei iránti érdeklődés felkeltése.

Feladatok:

- Az anyagok megmunkálása során szerzett tapasztalatok gazdagítása.
- Az eszközkészítő tevékenység motiválása az elkészített tárgyak használhatóságával és szépségével.
- Új technikai lehetőségek megismertetése.
- Kreativitás fokozása
- Díszítő kedv növelése, díszítőérzék gazdagítása.
- A korszerű vizuális nevelés lehetőségeinek kihasználása, látás-nevelés, képességfejlesztés kreativitás kibontakoztatása, a személyiségfejlesztés feladatrendszerébe illesztve.

A kötetlen nyári óvodai élet számos olyan lehetőséget kínál, melyben a vizuális nevelés sokoldalú kibontakoztatása eredményesen folytatható. Különösen így van ez akkor, amikor a népi kismesterségekkel, népi ábrázolási technikákkal ismertetjük meg gyermekeinket. Erre a célra az évszáró utáni 2-4 hetet használjuk ki.

Ezekon a napokon a már használt vagy még teljesen új technikák alkalmazását gyakoroljuk változatos módon gyermekjátékszereket, népi hangszereket barkácsolunk, és kismesterségek munkafolyamatait próbálják ki a gyermekek, életkortól függetlenül.

Az eszközök egész nap folyamán rendelkezésükre állnak, és amennyiben egy-egy tevékenység iránt nagyobb az érdeklődés úgy másnap, harmadnap is lehet folytatni, újra elővenni.

A tevékenységfajtákból a gyermekek érdeklődésüknek megfelelően szabadon választhatnak, önállóan vehetik igénybe az előkészített eszközöket. Hiszen egy kisgyerek annál fantasztikusabban tud alkotni, minél inkább hagyjuk szabadon kibontakozni.

Ezekbe a tevékenységekbe, „együttjátás” jelleggel kapcsolódik be az óvónő, akinek alkalma nyílik a tehetségesebb gyermekek kreativitását növelni, az egyénisége hangsúlyozásával.

Ugyanakkor a bátortalan gyermekeknek e kötetlen munka során nő az önbizalmuk, aktivitásuk, sikerélményhez jutnak, ami ösztönzően hat a további tenni akarásukra.

Az óvodán kívüli tapasztalatok is tovább szélesíthetők, ezalatt az idő alatt a múzeum, időszakos tárlat, a fadarabok nyarankénti kiállításának látogatása során. A helytörténeti gyűjtemények megtekintése során megfigyelhetik az elődeink életével kapcsolatos berendezési és használati tárgyakat, azok forma és funkció kapcsolatát. Az így szerzett élmények még jobban motiválják őket az

Ósi népi technikák kipróbálására, a népművészet iránti érdeklődésre, népünk szokásainak, hagyományainak megismerésére.

Hiszen: „Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”⁵

(Kodály Zoltán)

Tervezett tevékenységek:

Gyermekjátékszerek: rongybabák, bábok, csuhé babák, babaruhák menyasszonyi, vőlegényi öltözet varrása, pörgettyűk, szélforgók, kereplők puhafából „Paprika Jancsi” természetes anyagokból barkácsolás

Gyermekjáték-hangszerek: síp, citera, levél síp, csörgők, láncos bot, kürt, pergető, brúgó, köcsögduda, dob.

Kismesterségek: mézeskalácsos, szövő, kosárfonó, fazekas, bőrdísz-műves, kékfestő, batikoló, nemezelo, tányérfestő, kézimunkázó, fonó gyertyaöntés

Népi ábrázolási technikák díszítések:

írókázás, karcolás, rátétes díszítés, növényi színezékekkel festés, faragás, lenyomatok készítése gyöngyfűzés, kötözés, egyszerű fonás, (makramé alapok) gipszöntés, virágkoszorúk fonása, hajtogatások papírból, textilmunkák - foltvarrás, fonalmunkák.

////////////////////

acb) Tehetséggondozás zenei képességfejlesztéssel

A kézügyesség mellett a zenei tehetség is már a korai gyermekkorban megnyilvánul. A kisgyermek születésétől kezdve különösen érzékeny a hangokra. Óvodáskorban az alábbi jellemzők alapján lehet következtetni arra, hogy kik rendelkeznek jó zenei adottságokkal:

- ✓ Jó hallása van, könnyen azonosít hangokat, akkordokat.
- ✓ Jó ritmusérzéke van.
- ✓ A hangerősséget hatásosan tudja változtatni (érzi a zenei-érzelmi hatását).
- ✓ Könnyen emlékszik dallamokra.
- ✓ Szeret zenét hallgatni.
- ✓ Saját dallamokat talál ki.
- ✓ Könnyen átalakít egy dallamot, variációkat talál ki.

A zenei tehetséggondozással az a célunk, hogy a gyermekek adottságaira építve, fejlesszük a zenei képességeket, és segítsünk elsajátítani valamennyi képességterület fejlődésében a szükséges, alapvető készségeket.

A foglalkozások éves ütemterve

Szeptember	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
<u>Egyenletes</u> löktetés érzékeltetésének gyakorlása: - Játékos mozdulatokkal - Tapssal - Járással - Mondókákkal - Ritmushangszerrel / dob /	<u>Éneklési</u> készség fejlesztése: - Kezdőhang átvétele (hangvilla) - Tisztán, helyes szövegkiejtéssel énekeljenek - Beéneklés, artikuláció (hangzóképzés)
Október	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
Folyamatosan hangoztassanak <u>egyenletes</u> löktetést mondókához, dalhoz: - Negyed, nyolcad étekek megéreztetése (óra, harang, óriás játékok)	<u>Dallammotívumok</u> visszaéneklése szöveggel. <u>Motívumonként</u> folytatott éneklés (staféta, zenelabda játékok) <u>Dinamikai</u> érzék fejlesztése: Halk – hangos beszéd, ének.

November	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
<p><u>Folyamatosan</u> hangoztassák a <u>ritmust</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondókával - Dallal - Ritmuspálcával <p>A <u>ta</u> és <u>ti</u> megnevezése érzékeltetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozgással - Tapsolással 	<p><u>Szó – mi</u> hangkészletű dalok tanulása, <u>reláció</u> megéreztetése.</p> <p><u>Magas – mély</u> hangmagasságok megfigyeltetése <u>terc</u> távolságban (szó – mi).</p> <p>Dallamvonal követése, rajzolása levegőben (szó – mi – dó)</p>
December	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
<p><u>Ritmusmotívumok</u> kiemelése.</p> <p><u>Ritmusvisszhang</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondókával - Dallal - Hangértékek megnevezésével <p><u>Ütemhangsúly</u> kiemelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozdulatokkal - A <u>szünet</u> megéreztetése, kiemelése 	<p><u>Hangszínek</u> felismerése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emberi hangok - Egymás hangjai - Környezet hangjai - Hangszerek hangjai - Tárgyak leejtése <p><u>Magas – mély</u> hangok megfigyeltetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - felhangolt poharakkal (folyadékkal)
Január	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
<p>Hangoztassák együtt, az egyenletes lüktetést és ritmust!</p> <p><u>Ütemhangsúly</u> kiemelése.</p> <p>Tempóérzék fejlesztése.</p> <p><u>Lassú – gyors</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Beszéd - Éneklés 	<p>Belső hallásfejlesztés <u>dallambújtatással</u>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 x 2 ütemenként, szabályosan, majd a jel váratlan időben jelenik meg. <p><u>Szó – mi</u> relációk tiszta éneklése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mutatásuk térben.

Február	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
Ritmussértések variációja (ta és ti) játékosan: - Motívumokkal (2 ütem) - 2 x 2 ütemmel - Személynevekkel, városnevekkel <u>Ritmusvisszhang</u> játékosan: - Kitalált szöveggel - Csoportosan, egyéneként	Zenei <u>emlékezőképesség</u> fejlesztése: - 2 – 3 énekelt dalból - Jellegzetes motívumról - Ismerjék fel a dalt játékszabályáról. <u>Táncos</u> mozdulatok, térformák jól ismert dalra.
Március	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
<u>Tempó, dinamika</u> összekapcsolása: - Lassú – gyors - halk - Lassú – gyors – hangos <u>Kétszólamúság</u> előkészítése: - Mondókákkal - Mondóka – dallal	<u>Szó – lá – szó</u> és <u>mi – ré - dó</u> relációk megismertetése. <u>Relációk</u> érzékeltetése: - Bábokkal - Játékos eszközökkel (térben elhelyezve)
Április	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
Dalok, mondókák <u>felismerése ritmusáról</u> . <u>Szinkópa</u> megéreztetése: - Kiemelése éneklés közben - Mondókázás közben - Felhasználása improvizáláskor	<u>Tonális</u> érzék fejlesztése: - Kezdőhang megváltoztatásával való éneklés - Azonos motívumok más hangról kezdve - Vegyék át a hangvilla hangját Hangszerbemutató: Látogatás a <u>Zeneiskolában</u> .

Május	
Ritmusérzék fejlesztése	Hallásfejlesztés
<u>Ritmuszenekar</u> alakítása, két majd több hangszer felhasználásával. <u>Dob</u> : egyenletes lüktetés. <u>Cintányér</u> : ütemhangsúly. <u>Ritmuspálca</u> : ritmus. <u>Triangulum</u> : kettes lüktetés. <u>Zenei improvizációs</u> készség fejlesztése.	<u>Zenei improvizálás</u> : - Visszhangjátékkal - Egyéni énekléssel - Metallofonon dallamok improvizálása - Rövid mese éneklése Dallammotívumok utószolmizálása egyénilig, segítséggel.

acc) Németnyelv az óvodában.

Az idegen nyelv tanítását intézményünkben, a szülők igényeinek engedve 1993-ban vezettük be. Óvónőink ezt az igényt a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységek kiegészítő motívumaként kezelik. Fontos, hogy a gyermekek ismereteire épüljön, az óvodai tevékenységekhez kapcsolódjon és érvényesüljön a más tevékenységekkel való komplexitás. Mint minden úgy ez is csak a játék, játékosság oldaláról közelíthető meg. A gyerekek utánzási kedvére és mintakövető készségére kell támaszkodni. Az idegen nyelv tanítása nemcsak kötött foglalkozásokon valósítható meg, hanem ennek kiegészítőjeként, egyéni gyakorlás során is, a gyermeki igényeknek megfelelően. A kötetlenség jobban megfelel az életkori sajátosságoknak, önkéntes érdeklődés nyomán eredményesebben lehet pl. a félrehallást javítani, pontosítani. A foglalkozásokon nagy figyelmet kell fordítani a motivációra a megfelelő légkör megteremtésére, az ismétlések során pedig a helyes eszközök, módszerek, tevékenységek, változatos megválasztására. Az óvodai nyelvtanítás ingyenes, beépül a napi, illetve a heti tevékenységekbe, nincs kárára a játékidőnek és mindig meghatározó a gyermekek figyelmének tartóssága. A közösen készített játékok és bábok, amelyek más tevékenységben is használhatók, játékosá teszik a nyelvtanulást, és játékosan cselekedtetik a gyerekeket. A nyelvtanulásban 4-5 éves kortól azok a gyerekek vesznek részt, akik anyanyelvi és képességbeli szintjük alapján alkalmasak arra. Fontos, hogy sok sikerélményhez jussanak ezen a területen is, és az iskolába kerülve örömmel fogjanak a nyelvtanuláshoz. A szülők kapjanak folyamatosan tájékoztatást a

gyerekek életkori sajátosságairól, az óvodai tevékenységek fontosságáról a játék meghatározó szerepéről, és arról, hogy ezeknek mindenképpen meg kell előzniük a nyelvoktatást. Sajátos programunkat azokban a csoportokban ajánljuk, ahol az óvónő legalább alapfokú nyelvvizsgálóval rendelkezik, és részt vett speciális, óvodai nyelvtanításra felkészítő továbbképzésen.

A tevékenység célja: Az idegen nyelv megszerettetése, a német nyelvtanulás iránti fogékonyság megalapozása.

A program tartalma: a német nyelvi foglalkozások témakörei

1. Üdvözlési formák
2. Bemutatkozás
3. Család
4. Testünk
5. Öltözködés
6. Színek
7. Számok
8. Környezetünk tárgyai
9. Ki mit csinál
10. Gyümölcsök, zöldségek, virágok
11. Állatok
12. Közlekedés
13. Évszakok

Üdvözlési formák

1. Köszönések:

Jónapot kívánok! Guten Tag!

Jó reggelt kívánok! Guten Morgen!

Jó estét kívánok! Guten Abend!

Viszontlátásra! Auf Wiedersehen!

Szia! Tschüß!

2. Jókívánások:

Kellemes ünnepeket!	Angenehme Feiertage!
Boldog karácsonyi ünnepeket!	Fröhliche Weihnachten!
Boldog újévet!	Glückliches Neujahr!
Kellemes húsvéti ünnepeket!	Frohe Ostern!
Boldog születésnapot!	Alles gute zum Geburtstag!
Boldog névnapot!	Alles gute zum Namenstag!

3. Udvariassági formák:

Köszönöm szépen	Danke schön
Viszont kívánom	Gleichfalls
Jó étvágyat!	Guten Appetit!
Minden jót!	Alles Gute
Kérem jó, jól	Bitte. Gut.
Igen. Nem.	Ja. Nein.
Egészségetekre.	/ Zur / Gesundheit!

Bemutakozás

1. Bemutakozás

Hogy hívnak?	Wie heißt du?
És téged?	Und du?

A nevem ...	Mein name ist ...
Engemhívnak	Ich heiße ...
Énvagyok	Ich bin...
Ez a barátom	Das ist mein / meine / Freund / de /.
Ez.... pl. Anita	Das / Sie ist Anita
Nagyon örülök	Ich freue mich sehr.

2. Lakóhely

Hol élsz? / laksz /	Wo wohnst du?
Én Vásárosnaményban a Rákóczi út 5.sz. alatt lakom	Ich wohne in Vásárosnamény Rákóczi Straße 5.

A család

1. A család	die Familie
Tagjai: apa, anya	der Vater, die Mutter
nagyapa, nagymama	der Großvater, die Großmutter
gyerekek, gyerek	die Kinder, das Kind
fiú	der Junge
lány	das Mädchen
szülők	die Eltern

2. Az én családom

////////////////////////////////////

Ez az én családom. Das ist meine Familie.

Ez az apa. Das ist der Vater.

Ki ez? Kik ezek? Wer ist das? Wer sind sie?

Ez az apám. Das ist mein Vater.

Testünk

1. Testrészeink

fej-haj der Kopf, die Haare

kezek die Hände

karok die Arme

lábak die Beine

has der Bauch

szemek die Augen

fülek die Ohren

orr die Nase

száj der Mound

fogak die Zähne

2. Testünk védelme

Megmosom a kezem. Ich wasche mir die Hände.

Megfésülöm a hajam. Ich kämme mir die Haare.

////////////////////////////////////

Megtisztítom a fogaim. Ich putze mir die Zähne.

Öltözködés

1. Ruhadarabok

cipők die Schuhe

szandál die Sandalen

csizma die Stiefel

ruha das Kleid

blúz die Bluse

szoknya der Rock

nadrág die Hose

kabát der Mantel

sapka die Mütze

ing das Hemd

sál der Schal

Mi van rajtad? Was hast du an?

Rajtam van. ... pl. cipő Ich habe...Schuhe an.

Mit veszel fel? Was ziehst du an?

Mit veszel le? Was ziehst du aus?

Felveszem a.....nadrágom. Ich ziehe meine Hose an.

Leveszem anadrágom. Ich ziehe meine Hose aus.

Színek

1. Alapszínek:

fehér weiß

fekete schwarz

piros rot

zöld grün

sárga gelb

kék blau

barna braun

Melyek a kedvenc színeid? Welche sind deine Lieblingsfarben?

Én kedvelem a piros, sárga színeket

Ich mag rot, gelb / Ich mag die Farben:
rot, gelb.

Számok

egy ein

kettő zwei

három drei

négy vier

öt fünf

hat sechs

hét sieben

nyolc acht

kilenc neun

tíz zehn

Hány? Mennyi? Wieviel?

Környezetünk tárgyai

1. Berendezési tárgyak

Ez egy szoba. Das ist ein Zimmer.

asztal der Tisch

szék, fotel der Stuhl, der Sessel

ágy das Bett

szekrény der Schrank

szőnyeg der Teppich

virágok die Blumen

kép das Bild

A lakás bemutatása

hálószoba das Schlafzimmer

lakószoba das Wohnzimmer

konyha die Küche

fürdőszoba	das Badezimmer
gyerekszoba	das Kinderzimmer
játékautó	das Spielauto
baba	die Puppe
játék mackó	der Teddybar
labda	der Ball
építőköcka	die Bauklötze
képeskönyv	das Bilderbuch

Ki mit csinál

1. Tevékenységek

enni	essen
adni	geben
állni	stehen
ülni	sitzen
inni	trinken
aludni	schlafen
dolgozni	arbeiten
játszik	spielen
Mit csinálsz?	Was machst du?

////////////////////////////////////

Gyere ide! Komm hier, bitte!

Gyerekek, gyertek játszani! Kinder, kommt spielen!

Gyümölcsök zöldségek virágok

gyümölcsök	das Obst
alma	der Apfel
körte	die Birne
szőlő	die Traube
dió	die Nuß
citrom	die Zitrone
narancs	die Orange
banán	die Banane
szilva	die Pflaume
zöldségek:	die Gemüse
burgonya	die Kartoffel
bab	die Bohne
káposzta	das Kraut
paradicsom	die Tomate
sárgarépa	die Karotte
zöldpaprika	die Paprikaschote

Mit eszünk? Was essen wir?

Mit eszel szívesen? Was ißt du gern?

virágok: die Blumen

tulipán die Tulpe

rózsa die Rose

szegfű die Nelke

liliom die Lilie

nárcisz die Narzisse

Mi ez? Was ist das?

Melyik tetszik neked? Was gefällt dir?

fa Der Baum

fenyőfa Der Tannenbaum

Állatok

állat, állatok das Tier, die Tiere

csiga die Schnecke

farkas der Wolf

cica die Katze

egér die Maus

kacsa die Ente

////////////////////////////////////

róka der Fuchs

boci die Kuh

medve der Bär

1. Közlekedési eszközök

autó das Auto

vonat der Zug

hajó das Schiff

repülő das Flugzeug

autóbusz der Bus

kerékpár das Fahrrad

2. Közlekedés

utazás die Reise

utazik, megy / járművel / fahren

repül fliegen

sétál spazierengehen

fut, szalad laufen

Az autók mennek az utcán Die Autos fahren auf der Straße

rendőr der Polizei

Zöld – indulj! grün – los!

Sárga – várj! gelb – warten!

Piros – állj! rot – halt!

Évszakok

1. Ősz der Herbst

Milyen az időjárás? Wie ist das Wetter?

Esik. Es regnet.

Fúj a szél. Der Wind weht.

Köd van. Es ist neblig.

2. Tél der Winter

Hideg van. Es ist kalt.

Fázom. Mir ist kalt.

Havazik. Es schneit.

Fagy. Es friert.

szánkózni Schlitten fahren

korcsolyázni Schlittschuh laufen

síelni Ski laufen

hóembert építeni einen schneeman bauen

Mit csinálunk télen? Was machen wir im winter?

3. Tavasz der Frühling

Süt a nap.	Die Sonne scheint.
Az idő szép.	Das Wetter ist schön.
Virágok virágoznak.	Die Blumen blühen.
virágot szedni	Blumen pflücken
kirándulás	der Ausflug
kirándulni, túrázni	eine Wanderung machen
4 . Nyár	der Sommer
Meleg van.	Es ist warm.
A víz langyos.	Das wasser ist lauwarm.
fürdeni	baden
napozni	in der Sonne eiegen

Dalok, versek gyűjtemények

Guten Tag /dal/	Jó napot
Nikolaus, Nikolaus /vers/	Versike Mikulásra
O Tannenbaum /dal/	Ó fenyőfa - dal Karácsonyra
Katze – Maus Spiel	Macska-egér játék
Teddy Bär /vers/	Vers a mackóról
Geburtstagskind /dal/	Az ünnepelt gyerek
Spät am Abend /dal/	Késő este / dal anyák napjára /
Nebel, Nebel /dal/	Köd, köd
Lieber guter Nikolaus	Kedves jó Mikulás
Alle Jahre /dal/	Minden évben / Karácsonyi dal /
„Es schneit” /vers/	Hull a hó

Ein Lied von dem Schneemann	Dal a hóemberről
Kopf, Arme, Beine /dal/	Fej, karok, lábak
Kommt wir wollen Schlitten fahren /dal/	Gyertek, szánkózni szeretnénk
Hopp, hopp, hopp /dal/	Hopp, hopp lovacska...
Dreh dich kleiner Kreisel /dal/	Forogj kis pörgettyű
Meine Hände sagen ja /dal/	Kezeim igent mondanak
Ich habe eine Banane /dal/	Van egy banánom
Guten Tag, sagen alle Kinder /dal/	Minden gyerek azt mondja jó napot
Karnevalslied /dal/	Karnevál dal
Tanzlied	Táncdal
Im Zoo	Az állatkertben
Bi-bo Butzemann kochlied	Főződal
Drei Kinesche	Három kínai
Ich fahre mit dem Auto	Én autóval utazom
Klatsch in die Hande	Tapsolj
Das Lied von der kleinen Wanze	Dal a kis poloskáról

////////////////////////////////////

b) A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztató nevelése.

Feladat: Az egyéni eltéréseken alapuló differenciálással a hátrányok csökkentése.

A speciális fejlesztést a következő tényezők indokolják.

1. A családok szociális helyzete
2. A gyermekek szomatikus, mentális, szociális fejlettsége
3. A nyelvi kifejező képességek hiánya.

A családok szociális helyzete:

A gyermekvédelem az egész társadalmat évről-évre indokoltan foglalkoztatja. Különösen kiemelt figyelmet igényelnek a társadalom periferiáján élő alacsony iskolázottságu, és nehéz anyagi körülmények között élő szülők gyermekei. A családok egy része szoba-konyhás lakásokban él (több családdal együtt) a lakás berendezése hiányos, az egészségügyi szükségletnek nem megfelelő.

Naponta tapasztaljuk az elhanyagoló, illetve túlzottan féltő, következtelen és szélsőséges családi nevelést. Ez azt jelenti, hogy nincs olyan szabály, norma, életvitel a gyermekek előtt, amely pozitív irányba befolyásolná személyiségük fejlődését. Ezek a hátrányok megnyilvánulnak a gyermekek magatartásában, érzelmi életében és teljesítőképességükben is. Nevelőtestületünk felismerte, hogy az ilyen családokból érkező gyermekek hátrányait enyhíteni szükséges. Tanulmányaink igazolják azt, hogy az iskoláskor kezdetéig a gyermekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetőek. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben a kedvezőbb helyzetben lévő csoporttársaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Az óvoda az az intézmény, ahol a hátrányokat a gyermekek iskolakezdésig még csökkenthetik, amelyhez

////////////////////////////////////

természetesen tudatos óvodapedagógusi pedagógiai munkára van szükség. Az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt felelősségük és szerepük van a gyermekek egyéni fejlesztésében. Tapasztalatok mutatják azt, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások - szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket is partnerré téve, velük együttműködve - sikeresen ellensúlyozhatóak

Eredményként azt várjuk, hogy óvodás gyermekeink legalább részben leküzdik a szociokulturális hátrányokat, 6-7 éves korra, az iskolai életmódra alkalmasak lesznek. Kisebb hátránnyal és kevesebb kudarccal kezdik az első osztályt. Kevesebb lesz az iskolában a lemorzsolódás.

Speciális fejlesztési program

- a./ A szociális helyzet tényleges feltárása, a lemaradás fokának mértékének megállapítása.
- b./ A szociális érettség biztosítása, szociális képességek fejlesztése játékban, kapcsolatteremtő képesség fejlesztése, munkatempó fokozása, a beilleszkedés, viselkedés formálása, feladathoz való viszony javítása.
- c./ A nagymozgások pontosítása, finomítása, a nagymozgások tempójának, ritmusának, irányának fejlesztése.
- d./ A finommotorika fejlesztése.
- e./ A fizikai állóképesség fejlesztése. A fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitás előkészítése, a mozgásos feladatmegoldások eredményeként az önértékelés, önbizalom növelése.
- f./ A megismerési folyamatban az érzékszervek, figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése játékosan mikrocsoportban egyéni bánásmód alkalmazásával.
- g./ A nyelvi kommunikációs képesség fejlesztése játékosan.
- h./ A családdal szoros együttműködés, a szülők életmódjának, szemléletének pozitív irányba való befolyásolása.

A program szervezeti formája, időkerete

A programot szabadidőben, kötetlen formában, az egyéni bánásmód alkalmazásával, mikrocsoportos foglalkozásokkal kell megvalósítani, napi rendszerességgel. A foglalkozásokat az óvónők szervezik, minden csoportban, felmenő rendszerben, óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az egyéni fejlesztést az átfedési időben kell végezni, a délelőtti óvónő irányításával. A fejlesztést a gyermekek tapasztalataira építve szükséges bővíteni a

sok-sok élményszerző séta, kirándulás szervezésével. A természeti és társadalmi környezethez való alkalmazkodáshoz minden lehetőséget maximálisan ki kell használni. A foglalkozásokról, a gyermekek fejlődéséről az óvodapedagógusok egyénre szóló tervet és feljegyzéseket készítenek.

A program megvalósításához alkalmazható játékok és egyéb tevékenységek.

Szerepjátékok:

- főzőcske - családjáték
- orvosos játék
- postás játék
- építő játék
- boltos játék
- közlekedési játék
- könyvtáros játék
- bábszínház játék

Ezek a játékok fejlesztik az udvarias magatartást, beszédkésztséget, szokások kialakítását, egészségügyi ismeretek gyakorlását, egymáshoz való alkalmazkodást, kitartást, fegyelmezett magatartást, szabályok betartását, kötelességtudatot, az eszközök megbecsülését, az alá-fölérendeltségi viszony elfogadását stb.

Manipulációs jellegű képességfejlesztő egymáshoz illeszthető építő összerakós kirakó stb.

játékeszközök:

Segítik az emberi kapcsolatok és az egyéni képességek pozitív alakulását, fejlődését.

Önálló, elmélyült játékokra adnak lehetőséget, fejlesztik a fantáziát, alkotó képességet, közös együttműködésre készítetnek.

Az iskolai életmódra való felkészítés feladatai közül lehetőséget adnak: a finommotoros és nagymozgások fejlesztésére, egyéni bánásmóddal sok-sok játékkal.

Finommotoros mozgások fejlesztése:

- gyurmázás
- építőjáték, építés nagyobb majd kisebb építő játékkal.
- papírhajtogatás,
- gyöngyfűzés nagyobb lyukútól a kisebbig
- puzzle játékok összerakása

-
- vágás előrerajzolt elemekből
 - rajzolás, festés,
 - apró magvak szedegetése / bab, rizs / papírból kicsi figurák vágása felszedése
 - falu - város játék, kis és nagyelemeinek rakosgatása
 - fonalfűzés / formák kialakítása /

Nagymozgások fejlesztése:

- labdajátékok nagyobb és kisebb labdával
- játékok babzsákkal
- mozgásfejlesztő játékok / szobros játék, pantomim stb. /
- BODY-ROLL segítségével koordinációs és kondicionális képességet fejlesztő gyakorlatok végzése.
- szalaggyakorlatok
- karikagyakorlatok

Mozgásfejlesztő udvari játékok:

- célba dobás, / kosárlabda is /
- futójátékok
- ugrójátékok:
- mászójátékok: / kötélmászás, eszközökön fel-lemászás /

A megismerési folyamatban az érzékszervek, figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése.

- mi változott meg!
- sordisz kirakása többféle anyagból és formából
- dominójáték
- színazonosító
- kakuktkojás több formával és eszközzel
- társasjátékok:
- föld, víz, levegő / közlekedési eszközök /
- tiltott mozdulat
- szabályjátékok
- képek szétvágása, összerakása,
- gondoltam valamire
- ismerd fel a formát
- ki milyen?

////////////////////////////////////
— mi van a kezemben?

A nyelvi kommunikációs képesség fejlesztése játékosan

1./ Képek az anyanyelvi neveléshez (óvodai foglalkoztató eszköz)

Alkalmas: kapcsolatteremtés, beszédkészség, gondolkodás, képzelet fejlesztésére, kreativitás fokozására. Fejleszti: összefüggő beszédkészséget, szókinccset, képi látásmódot és beszédérzelmeket.

2./ Képeskönyvek nézegetése: képolvasás, mesélj a képről. Alkalmas: gondolkodás, képzelet, szókinccs, bővítésére, összefüggő beszéd fejlesztésére.

3./ Bábozás, kész és saját készítésű bábokkal fantázia, gátlás nélküli beszéd, szókinccs gyarapítás céljából.

4./ Nyelvi játékok: saját készítésű eszközökkel.

5./ Falu-város óvodai készlet.

Fejleszti: a beszédkészséget, az emlékképek felidézését, a figyelmet, képzeletet, emlékezetet, gondolkodást, cselekvést és tájékozódási képességet.

6./ Képes lottó, logikai játék.

A családdal szoros együttműködés, a szülők életmódjának, szemléletének pozitív irányba való befolyásolása:

1./ Egészségügyi előadások a szülők részére, higiéniaival, a táplálkozással, a betegségekkel / fertőzés / kapcsolatban a gyermekorvos, védőnő bevonásával.

2./ Az óvoda és környéke, a dolgozók megjelenése, viselkedése mindig példa legyen a szülők előtt.

3./ Az óvónők napi beszélgetésekkel és szülői értekezleten tájékoztassák a szülőket az óvoda munkájáról.

4./ A gyakori családlátogatások során a szülők esetleges problémáit türelemmel hallgassák meg és a gyermeknevelést pozitív irányba próbálják befolyásolni.

5./ A nevelők kísérik figyelemmel a családlátogatások hatását a gyermekek nevelésében.

6./ Szükséges a folyamatos, rendszeres kapcsolattartás pszichológussal, a gyámügyi előadóval.

3. A roma nemzetiséghez tartozó gyermekek óvoda nevelése.

Az intézménybe járó gyermekek 20-22 %-a roma nemzetiséghez tartozónak vallja magát. A kisebbség érdekeinek védelmére megalakult roma nemzetiségi önkormányzattal együttműködve biztosítjuk a nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, és a multikulturális nevelésen alapuló integrálás lehetőségét.

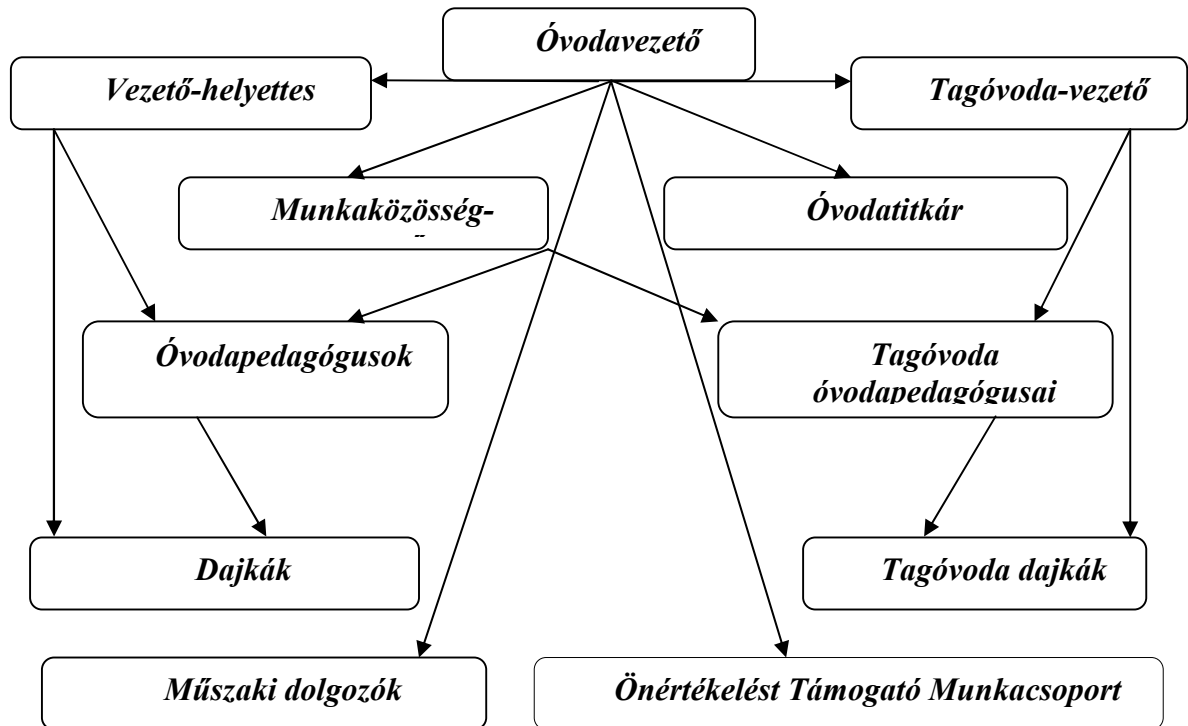
A kulturális hagyományokat ápoló művelődési tevékenységek:

A településünkön élő cigány családok nem beszélnek a roma nyelvet és hagyományait, kultúrájukat sem ápolják látványosan. A kisebbségi önazonosság megőrzését azonban csak a kulturális átörökítésével lehet megvalósítani, s ezt a feladatot próbáljuk meg átvállalni, amennyiben erre a szülők igényt tartanak. A romakultúrát irodalmi és zenei anyagokból igyekszünk megismerni és a gyermekeknek tovább adni. A gyűjteményt folyamatosan bővítjük, ha újabb anyagról szerzünk tudomást, akár szakirodalmi, akár szójhagyomány útján terjedő forrásból. A kézműves mesterségek viszont ma is élő hagyományok. Elsősorban vesszőből, csuhéból, gyékényből fonnak kosarakat, bútorokat és egyéb használati tárgyakat. A technikákat egyszerűbb formában, az óvodában is alkalmazzuk. A romakultúra legszínesebb, és leginkább élő hagyománya a cigánytánc, aminek alapelemei beépíthetők az óvodai tevékenységekbe, de a gyermek önkéntes táncmozdulatainak, kreatív megnyilvánulásainak elismerésénél többre nem vállalkozhatunk ezen a téren. A nemzetiségi kisebbséghez tartozó gyermekek együtt nevelkednek a nem kisebbséghez tartozó gyermekekkel, így megismerhetik egymás hagyományait, kultúráját. Megtanulják elfogadni a máságot, gazdagodnak élményekben, ismeretekben.

VII. Az ellenőrzés és értékelés rendszere.

1. Az irányítás szervezeti felépítése, vezetési szerkezete.

A vezetői munkamegosztás szervezeti struktúrája

Az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata részletesen tartalmazza a beosztásokkal, munkakörökkel járó feladatokat, jogokat és kötelezettségeket, valamint a szervezet működésének szabályait.

2. Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése.

A belső ellenőrzés, értékelés rendjének szabályozása a Szervezeti és Működési Szabályzatban, valamint az Önértékelési Programban található.

Szakmai dokumentumok:

- Éves munkaterv
- Csoportnapló
- Éves tematikus terv
- A gyermekcsoport nevelési - fejlesztési terve
- A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció
- Felvételi és mulasztási napló

////////////////////////////////////

Az ellenőrzésben, értékelésben érintett csoportokat, óvodapedagógusokat és az ellenőrzés konkrét szempontjait az éves önértékelési tervben és munkatervben kell meghatározni.

Az ellenőrzés, értékelés módszerei:

- folyamatos és célzott megfigyelés
- a gyermek egyéni fejlődési üteméhez igazított mérések / fejlettségi szint /
- megbeszélések, értekezletek
- tájékoztató vizsgálatok
- önértékelés
- dokumentumelemzés
- interjú
- kérdőív

A gyermek fejlődésének értékelése, a következő szempontok alapján történik:

Érzelmi - szociális fejlődés: érzelmi kiegyensúlyozottság, önállóság, kapcsolatfelvétel beilleszkedés, feladatmegértés, feladattartás, feladatvégzés.

Értelmi fejlődés: tárgyak csoportosítása, időbeli relációk felismerése, figyelem, emlékezet, gondolkodás.

Beszédfejlődés: artikuláció, szókincs, beszédritmus, motoros feladat verbális visszaadása, elvont kifejezések alkalmazása.

Mozgásfejlődés: Ujjak ritmikus ökölbe zárása (pumpálás), ujjak széttárása, fűzés (nagy lyukú gyöngy, majd cipő, tű), páros lábon szökdelés, egy lábon szökdelés váltakozva, labda elkapása (15 cm átmérőjű, 3 méterről), egy lábon egyensúlyozás 15 mp-ig (golya utánzása), Ujjakkal sorra érinteni a hüvelykujjat (játék), a megérintett ujj csukott szemmel való azonosítása, ujjak kisujjal kezdődő gördülékeny tenyérbe zárása, cipő bekötése, nagy lyukú gyöngy felfűzése, apró gyöngyök felfűzése, testarányok, testsúly.

3. Az intézmény pedagógiai programjának értékelése.

a.) A program értékelésére azokban az esetekben kerül sor, amikor a törvény előírja, illetve az intézményben történő változások ezt indokoltá teszik.

Szempontok:

- Hogyan valósul meg a gyakorlatban a tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása?
- Eredményes-e az egyéni fejlettséghez igazított játékos képességfejlesztés?

- Megvalósulnak-e az egészséges életmód, a szocializáció és az értelmi fejlesztés terén kitűzött célok, feladatok?
- A fejlődés program által meghatározott eredményeit sikerült-e realizálni?

b.) Külső szakértő által történő értékelésre szakmai igény szerint kerül sor.

Szemponatok: — Megfelel-e a program a törvényi előírásoknak?

— A tevékenységek tartalma kellőképpen szolgálja a célok elérését?

— Biztosítottak-e a feladatok ellátásának feltételei?

— Szükség van-e a program korszerűsítésére?

Módszerek: — Közvetlen megfigyelés

— Foglalkozások, tevékenységek célzott megfigyelése

— Beszélgetés, értekezlet

— Műhelymunka

— Szakmai napok

VIII. Záró fejezet.

1. *Érvényességi rendelkezések.*

Az óvoda pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület határozata alapján határozatlan időre szól.

Az óvodai pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt.
- Ha érdekegyeztető fórum arra javaslatot tesz.
- Ha az intézmény szervezeti átalakítása indokolja.
- Ha bármely más külső tényező szükségessé teszi.

Döntés – előkészítő érdekegyeztető fórumok közül melyik javaslatára kell összehívni a módosítással foglalkozó nevelőtestületet?

- Szülők Közössége,
- Közalkalmazotti Tanács.

A módosítás előterjesztése:

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének.
- A nevelőtestület elé terjesztése szóban, véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

2. Legitimációs záradék

A programot véleményezte:	Gallasz Ildikó Skarbit Józsefné	1999.04.30. 2004.06.30.		
Egyetértését nyilvánította:	Szülői Közösség	1999.04.23.		
Elfogadta:	Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	1999.05.03.		
Jóváhagyta:	Vásárosnamény Város Önkormányzata	1999.05.18. 54/1999.(V.27.) Kt. Számú határozata 2008.01.18. 14/2008. (I. 31.) Kt. számú határozata		
Tájékoztatásul megkapták:	- Eötvös József Általános Iskola	1999.09.01.		
	- Petőfi Sándor ÁMK	1999.09.01.		
	- Kölcsey Ferenc Általános Iskola	1999.09.01.		
Irattári száma:	5035/1999. (önkormányzat)	2-15/1999 2-13/2004 2-31/2007. 2-175/2013 2-283/2015		
Módosítás				
Módosította	Elfogadta	Jóváhagyta	Aláírás	Időpont, határozat száma
Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Badak Gyuláné óvodavezető		2013.09.06.
Vásárosnaményi Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Vásárosnaményi Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Badak Gyuláné óvodavezető		2015.11.17. 3/2015. (XI. 17.)
Vásárosnaményi Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Vásárosnaményi Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Vezené Oszlár Ildikó óvodavezető		2017. 09.18. 5/2017. (IX. 18.)
Vásárosnaményi Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Vásárosnaményi Játékkország Óvodáinak Nevelőtestülete	Vezené Oszlár Ildikó óvodavezető		2021.05.20. A módosítások hatályba lépésének napja: 2021.09.01.

Záradék: Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 63/2021. (V. 20.) számú önkormányzati határozata alapján a pedagógiai program 2021. szeptember 1. napján hatályba lépő módosításával egyetértett.

MELLÉKLET

1. számú melléklet

Egészségfejlesztési program

1. Bevezetés

Az óvodai egészségfejlesztés célját a **20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. §** határozza meg, mely szerint:

(1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési- oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülőrésztvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az **Óvodai nevelés országos alapprogramja** az óvodai nevelés általános feladataként jelöli meg az egészséges életmódra nevelést, az egészséges életvitel igényének alakítását, a gyermekek testi-lelki fejlődésének elősegítését. Ezen belül a következőképpen határozza meg az óvodai nevelés feladatait:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

- ////////////////////////////////////
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

2.Egészségfejlesztés a Vásárosnaményi Játékoskert Óvodáiban

2.1Az egészségfejlesztés területei, feladatai

- a) személyi higiénia fejlesztése
- b) környezeti higiénia fejlesztése
- c) az egészséges táplálkozás igényének kialakítása
- d) a betegségek megelőzésére nevelés
- e) napi rendszeres testmozgás, testedzés
- f) balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás

a) Személyi higiénia fejlesztése

Testápolás

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, valamint tisztálkodási igényük kialakulását szolgálja.

Feladataink:

- a tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakoroltatása,
- a kézmosás szabályainak megismertetése,
- a WC és a WC-papír megfelelő használatának elsajátíttatása,
- a bőr, a fogak, a haj, az érzékszervek ápolásának gyakoroltatása,
- a saját felszerelés (törülköző, zsebkendő, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás,
- elegendő idő, megfelelő eszközök biztosítása a gondozási teendők - egyéni tempó szerinti – elvégzésére,
- igény szerinti segítségnyújtás a teendők elvégzésében,
- az önállósági törekvések támogatása.

Öltözködés

Ezen a területen nagy hangsúlyt fektetünk a szülők szemléletmódjának alakítására. Mindennapos beszélgetések, valamint szülői értekezletek alkalmával felhívjuk figyelmüket az

időjárásnak megfelelő öltöztetés, a jellel ellátott váltóruha, a kényelmes óvodai viselet, valamint a megfelelő méretű, hajlékony talpú váltócipő fontosságára.

Feladataink:

- az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése,
- a gombolás, a kötés, a zipzárhasználat, valamint a cipőkötés életkornak megfelelő gyakoroltatása,
- a ruhadarabok – saját szekrényben történő - esztétikus tárolásának megismertetése,
- a gyakorláshoz elegendő idő biztosítása,
- igény szerinti segítségadás,
- az önállósági törekvések támogatása.

Pihenés

A gyermeki szervezet egészséges fejlődéséhez nélkülözhetetlen a napi pihenés, melyhez tiszta levegőre, csendre, nyugalomra, valamint a hőmérsékletnek megfelelő ágynemű használatára van szükség. A csoportszobákban a feltételek biztosításáról az óvodapedagógusok és a dajkák, az ágyneműk beszerzéséről illetve tisztán tartásáról pedig a szülők gondoskodnak.

Feladataink:

- rendszeres napi ritmussal és megfelelő napirenddel az egészséges életmód iránti igény megalapozása,
- a család megismertetése az óvodai tevékenységek ritmusával
- nyugodt, meghitt légkör biztosítása a csoportok hagyományainak megfelelően (pl. éneklés, zenehallgatás, mesélés elalvás előtt),
- a gyermekek egyéni szükségleteinek tiszteletben tartása (pl. otthonról hozott, puha játékok)
- egymás iránti toleranciára nevelés.

b) Környezeti higiénia fejlesztése

A minket körülvevő természet védelme, az energiatakarékosságra nevelés feladatainak megoldása, a hulladékgyűjtés megfelelő formáinak megismertetése, környezetünk esztétikájának megőrzése, a fenntarthatóság szemléletének közvetítése és átörökítése ma már kiemelt óvodai kompetencia.

////////////////////////////////////

Ennek megvalósítása érdekében feladataink:

- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása,
- a környezettudatos magatartás megalapozása,
- az energiával való gazdálkodás és a szelektív hulladékgyűjtés fontosságának megismertetése a környezet fenntarthatóságának érdekében,
- az óvoda tisztaságának megóvására nevelés
- tiszta, esztétikus környezet megteremtése,
- az óvoda épületének és környezetének szépítése, virágosítása,
- takarékoskodás az energiákkal: víz, gáz, áram, papír.

c) Az egészséges táplálkozás igényének kialakítása

Egészségfejlesztési programunk a gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja naponta 3 alkalommal. A helyes étkezési szokásokat már kisgyermek korban ki kell kialakítani, ezért minden intézményünkben odafigyelünk a gyermekek egészséges étkeztetésére. Az élettani szükségletnek megfelelő étrend biztosításához a táplálkozás-egészségügyi előírásokat a 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet tartalmazza. A jogszabálynak megfelelően elkészített étrend összeállítása, az étkezést biztosító főzőkonyha élmezésvezetőjének felelőssége. A Hétszínvirág óvodában működő konyhában az ő irányításával készítik az ételeket, az adagolás pedig a tálalókonyhákban történik. A konyha, kérésre, orvosi igazolás alapján főz a táplálékallergiás gyermekekre is. Az étkezések lebonyolítása, a megfelelő étkezési szokások kialakítása, egészséges táplálkozásra nevelés valamennyi intézményünk kiemelkedően fontos egészségmegőrző tevékenysége.

Feladataink:

- a gyermekekkel aktív részvételének biztosítása az előkészületek során,
- a kulturált étkezés feltételeinek, (tányérok, evőeszközök, poharak, terítő, szalvéta) megfelelő méretben és mennyiségben történő biztosítása,
- az egészséges, vitamindús ételek megismertetése,
- az új ízek megszerettetése,

- a természetes vitaminforrások, gyümölcsök, zöldségfélék, a különböző ásványi anyagokban gazdag növényi magvak megismertetése,
- zöldség és gyümölcsnapok szervezése a csoportokban,
- az ételallergiás gyermekek állapotának fokozott figyelemmel kísérése,
- folyamatos folyadékpótlás biztosítása minden napszakban,
- játékos alkalmak megteremtése annak érdekében, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek az egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás),
- élményekben gazdag, cselekedtető tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása (séta a piacon, zöldséges üzletben, kertekben)
- a túlsúlyos vagy kórosan válogatós gyermekek esetében együttműködés a családdal.

d) A betegségek megelőzésére nevelés

Óvodapedagógusaink feladatai között kiemelt jelentőséggel bír a fertőző betegségek megelőzésére nevelés, melynek alapja a személyi higiénia betartása, a rendszeres kézmosás, zsebkeendő használat, a közös használati tárgyak, játékszerek tisztántartása.

Konkrét feladataink:

- ismeretek közlésével, a helyes magatartás begyakoroltatásával a gyermekek felkészítése a gyakrabban előforduló betegségek megelőzésére,
- a védekezéshez szükséges magatartásformák begyakoroltatása,
- minden gyermek számára biztosítjuk a jellel ellátott, egyéni tisztálkodási eszközöket, melyek tisztításáról, fertőtlenítéséről gondoskodunk,
- a higiénés szabályok betarttatásával, a betegségek megelőzésével kapcsolatos, helyes magatartásformák begyakorlásával biztosítjuk a gyermeki szervezet általános védekező képességének fokozását, a betegségmegelőzést, a szabályok szokásrendszerbe történő beépülését,
- szezonális fertőző betegségek megelőzésére vitaminban gazdag zöldségeket és gyümölcsöket biztosítunk, hangsúlyozzuk ezek fogyasztásának fontosságát,
- az évszakoknak megfelelően megteremtjük a gyermekek edzéséhez, rendszeres mozgáshoz szükséges feltételeket,
- minden lehetőséget kihasználunk a levegőzésre, sétára, kirándulásra,
- betegségből történő felgyógyulásakor a közösségbe való visszatérés szabályait érvényesítjük.

- Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn az óvoda védőnőjével, a gyermekorvossal, és indokolt esetben többszöri szűrést iktatunk be.

e) Napi rendszeres testmozgás, testedzés

Az óvodáskorú gyermekek egészséges fejlődésének elengedhetetlen feltétele a rendszeres testmozgás, melynek óvodai életbe történő beépítéséről az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja a következőképpen határoz:

„1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének - a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás - fejlődésére.

4. A spontán - a játékban, azon belül a szabad játékban - megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.”

Ennek megvalósulása érdekében minden nap lehetőséget biztosítunk (spontán vagy szervezett formában) a tornára, a játékos mozgásra a csoportszobában és a szabad levegőn egyaránt.

Konkrét feladataink:

-
- a szükséges szabályok megtanítása,
 - a gyermekek teherbíró képességének, fizikai fejlődésének, ügyességének, állóképességének nyomon követése,
 - a testnevelés foglalkozások szervezésénél a legfontosabb alapelvek érvényesítése,
 - az életkori sajátosságok és az egyéni képességek fejlettségének szem előtt tartása,
 - a mozgásos feladatok fokozatos nehezítése,
 - a gyermekek biztonságérzetének kialakítása,
 - elegendő-és átlátható tér, biztonságos eszközök, tiszta levegő, tiszta padló biztosítása,
 - a gyenge fizikumú gyermekek fejlődésének fokozott nyomon követése,
 - sikerélmény biztosítása,
 - pozitív megerősítés,
 - prevenciós torna biztosítása,
 - a mozgásos játékeszközök biztonságos használatának életkornak megfelelői szinten történő megismertetése,
 - a szülők bevonása a mozgásos tevékenységekbe (sportnap, egészségvédelmi napok)

f) Balesetek megelőzésére nevelés, elsősegélynyújtás

Intézményeinkben minden nevelési év elején megbeszéljük az óvoda belső és külső terének balesetvédelmi szabályait, és megismertetjük gyermekekkel azokat a helyes magatartási formákat, amelyek a balesetek elkerülése szempontjából szükségesek.

Begyakoroltatjuk a gyermekekkel a játék-és mozgásos eszközök, valamint a tevékenységek során használt egyéb eszközök biztonságos használatát.

A közlekedés szabályainak megismertetését sétáink során mindig valós környezetben segítjük, tapasztalataikat szituációs-és szabályjátékokkal rögzítjük. Hasonló pedagógiai tudatossággal, szituációs játékok kezdeményezésével teremtünk lehetőséget a háztartási gépek használatára vonatkozó szabályok megismertetésére.

Az előírt szabályok betartásával gondoskodunk az óvodában használatos vegyszerek zárható szekrényben történő elhelyezéséről, és minden egyéb, a balesetvédelmi és tűzvédelmi utasításban foglalt tudnivaló betartásáról.

Minden intézményünkben biztosított az óvodai elsősegélynyújtó lapfelszerelés.

Konkrét feladataink:

- egészségvédő-balesetmegelőző ismeretek átadása,
- egészségvédő készségek kialakítása, gyakorlása, ismétlése
- folyamatos ellenőrzés, korrekció

2.2 Rendszeres egészségügyi vizsgálatok, szűrések

A gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése az intézményvezető feladata, az SZMSZ-ben leírtak alapján. Lehetőség szerint évente egyszer fogászati és általános szűrővizsgálat megszervezése javasolt.

2.3 Hagyományaink

Ssz.	Időpont	Program
1	Szeptember	Dióverés, tisztítás, fogyasztás, részvétel az autómentes napon
2	Október	Zöldség-gyümölcs hét az óvodában. Szülők bevonásával gyűjtőmunka. A konyhakert kincseiből zöldség-gyümölcs saláta és hagyományos ételek készítése, fogyasztása. (káposztasavanyítás, sült alma, sütőtök, lapcsánka.) A zöldség gyümölcs sokféle felhasználási lehetőségének megismertetése, megtapasztalása. Aszfalt rajzversenyen való részvétel az Autómentes világnapon.
3	November	Gyógyteákkal való ismerkedés, közös elkészítése, fogyasztása. (csipkebogyó kamilla) Séta, gesztenye és falevelgyűjtés. Fogápolással, tisztasággal kapcsolatos, bemutatóval egybekötött kiselőadás tartása, a védőnők részéről.
4	December	Mézeskalácssütés, a méz jótékony hatásának megismerése.
5	Január	Téli örömök. Szánkózás, hóemberépítés, szabadlevegőn tartózkodás.
6	Február	Farsang, vitaminaláta fogyasztása a hagyományos ételek mellett.
7	Március	Kirándulás a Kraszna partra.
8	Április	Sportnap az óvodában, szülőkkel közösen. Megemlékezés s Föld napjáról, udvarrendezés, parkosítás az óvodák udvarán a szülőkkel.
9	Május	Madarak és fák napja, a természet szépségének, változásainak megtapasztalása.

2.4 A bántalmazás és az erőszak megelőzése

Intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében. Ennek során együttműködünk a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudjuk megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól. Óvodapedagógusaink feladata, hogy közreműködjenek a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatjuk a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel. A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is negatív hatással van a gyermekek egészséges fejlődésére, ezért szülői értekezleteken felhívjuk a szülők figyelmét a média által közvetített tartalmak tudatos szelektálására.

3. Az ellenőrzés és értékelés rendszere

Egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink meghatározását koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon a helyi pedagógiai program kiegészítéseként, külön dokumentumban „*Egészségfejlesztési program*” keretében készítettük el. Az óvodai munka gyakorlati ellenőrzését a részletes ellenőrzési terv tartalmazza. Az Egészségfejlesztési Programban megfogalmazott feladatok elvégzését és az elért eredmények dokumentálását az óvodapedagógusok végzik. A gyermekek fejlődésének dokumentálása az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig tart. Az ellenőrzési folyamat a gyermekek egyéni képességeinek, fejlettségi szintjének vizsgálatára irányul, melyben megtalálhatók az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek is. Óvodáinkban a gyermekek fejlődését a fejlődést nyomon követő dokumentumokban vezetik óvodapedagógusaink. A gyermekekről félévente (félévkor és év végén) az óvodapedagógusok szöveges értékelést készítenek, amely tartalmazza az egészségfejlesztéshez kapcsolódó értékelést is. A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület az egészségügyi szolgálat közreműködésével készítette el.

2. számú melléklet

Irodalomjegyzék

1.	Alternatív Környezetismereti Környezetvédelmi tanmenet a Napközi Otthonos óvodák számára	Megyei Pedagógiai Intézet, Nyíregyháza, 1992	
2.	Az óvodai nevelés programja	Országos Pedagógia Intézet, 1989	
3.	Az Óvodai Nevelés Programja	Országos Pedagógiai Intézet, 1989	
4.	Az óvodás gyermek matematikai nevelésének fejlesztési programja	Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola, Szarvas, 1991	
5.	Dolgozatok az óvodai ábrázolás köréből	Óvónők Modern Kiskönyvtára, 1986	
6.	Epochális Rendszerű Tanulási Folyamat az óvodában	Debrecen, 1994	
7.	Iskolakultúra, Természettudomány	Az Országos Közoktatási Intézet folyóirata III. éf. 1993 / 11. sz.	
8.	Napról – napra, a mi kalendáriumunk	Pedellus BT, Debrecen, 1994	
9.	Népszokások és az óvodai nevelés, Programfüzet	Brunszvik Teréz Óvóképző Főiskola, Szarvas, 1991	
10.	Országos Szakmai – Módszertani Konferencia anyaga	Testnevelési Egyetem Torna Tanszék, Bp.: 1992	
11.	Óvoda az ezredfordulón	Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Bp., 1998	
12.	Ötlettár – kis játékkészítőknek	Aranyhal Kiadó, 1996	
13.	Szervezett Óvoda: Tanulási tevékenységek tervezése	Budapesti Tanítóképző Főiskola Neveléstudományi Tanszék, 1996	
14.	Tanuljunk egymást közösségi nevelést az óvodában	Pedagógusok Szakszervezete	
15.	Zöld ovi ötletgyűjtemény kisgyermek környezet és természetvédelmi neveléséhez	Tina Klub, Szolnok, 1997	
16.	Antalné Szatmáry Ilona:	Textilmunkák, bőrmunkák	Műszaki Könyvkiadó, 1982
17.	Bakonyi Pálné, Sarkadi Ilona:	Nemzetközi Óvodapedagógiai Szeminárium	Bp., 1972

18.	Balázsne Szücs Judit:	Miből lesz a cserebogár	Alex Typo, 1992
19.	Benedek István:	Óvodavezetés másképpen	OKKER Oktatási Iroda
20.	Bessenyei Antal:	Praktikus ábrázolás az óvodában	Tankönyvkiadó, 1982
21.	Czakó Ferenc:	Gyurmafirkák	Móra – Bóbita szerkesztőség kiadványa, 1991
22.	Dömötör Tekla:	Magyar Népszokások	Corvina Kiadó, 1983
23.	Dr. Bábosik István:	Személyiségformálás közvetett hatásokkal	Tankönyvkiadó, Bp., 1992
24.	Dr. Csetzky Tamásné:	Testnevelési játékok az óvodában	Országos pedagógiai Intézet, 1983
25.	Dr. Fejes Erzsébet, Kanczler Gyuláné dr.	Mesélő természet	Kincses Kiadó KFT, 1995
26.	Dr. Góry Mária:	Beszéd és beszédviselkedés az óvodában	Tanszer – Tár BT, Bp., 1993
27.	Dr. Kovács György:	Óvodapedagógia	Tankönyvkiadó Bp., 1975
28.	Dr. Onetzky Tamásné, Kunos Andrásné:	Mindennapos testnevelés az óvodában	Testnevelési és sportfüzetek 9., Bp., 1994
29.	Dr. Tóth János:	Játékos lábtorna és tartásjavító torna	Tankönyvkiadó, Bp., 1987
30.	Epre Csabáné:	Varázsvessző helyett / Népünk ünnepi szokásai /	Tiszavasvári, 1994
31.	Falvay Károly:	Ritmikus mozgás, énekes játék	Borsodi Nyomda KFT, 1994
32.	Forrai Katalin:	Ének a bölcsődében	Zeneműkiadó, Bp., 1986
33.	Forrai Katalin:	Ének az óvodában	Zeneműkiadó, Bp., 1974
34.	Gaál Sándorné, Gyarmati Zoltánné:	Programterv az óvodai testneveléshez	Brunszvik Teréz óvónőképző Főiskola Programfüzete, Szarvas, 1995
35.	Gönczöl Andrea, Dienes Erika:	Játéktár	Liliput Könyvkiadó KFT, 1998
36.	Hüvös Éva:	Megkondult a harang az óvodában	Lektor Kiadó, 1991

37.	Karlócai Marianne:	Komámasszony hol az olló? (Gyermekek játékos könyve)	Bp., 1984
38.	Karlócainé Kelemen Marianne:	Kisgyermekes játékos könyve	Medicina Könyvkiadó Bp., 1976
39.	Kékes István:	Papírajátékok	Móra Kiadó, 1983
40.	Kerényi György:	Jeles napok dalai	Zeneműkiadó, Bp., 1963
41.	Kodály Zoltán:	Kisemberek dalai	Zeneműkiadó, Bp., 1962
42.	Kricskoviczs Zsuzsanna, Hani Balázs Bogdán:	Origami	Aranyhal Kiadó, 1998
43.	Kunos Andrásné:	Az óvodai testnevelés foglalkozások módszertana	Hajduböszörményi Óvóképző Főiskola, 1994
44.	Ludánszkiné Szabó Éva:	Óvodai zenei hagyományápolás - Népszokás	Szerzői Kiadás, Hajduböszörmény, 1995
45.	Mérei Ferenc, V. Binét Ágnes:	Gyermeklélektan	Gondolat Kiadó, 1978
46.	Mészáros Vinczéné:	Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó, Bp., 1982
47.	Nagy Jenőné:	Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel	Szolnok, 1999
48.	Nagy Jenőné:	Óvodai programkészítés, de hogyan?	Országos Közoktatási Intézet, Bp.
49.	Nagy József:	5 6 éves gyermekeink iskolakészültsége	Akadémiai Kiadó, Bp., 1980
50.	Perlai Rezsőné:	Matematikai nevelés – gondolkodásfejlesztés az óvodában	Magyar Pedagógiai Társaság, 1990
51.	Pete Lászlóné:	Készítsünk! – sorozat kötetei	Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998
52.	Pethó Éva:	Sógyurma 2.	Budapest, 1996
53.	Porkolábné Dr Balogh Katalin:	Kudarcc nélkül az iskolába	Alex – typo, 1992
54.	Porkolábné Dr. Balogh Katalin:	Komplex prevenció óvodai program (Kudarcc nélkül az iskolában)	Volán Humán Oktatási és Szolgáltató RT, 1997
55.	Törzsök Béla:	Zenehallgatás az óvodában	EditioMusica, Bp., 1982

56.	Zilahi Józsefné:	Mese – vers az óvodában	Nemzeti Tankönyvkiadó Bp., 1996
57.	Zilahi Józsefné:	Nevelés az óvodában verssel, mesével	Magyar Pedagógiai Társaság, 1989

Idézet jegyzék

¹ 19. oldal Pintér Éva

² 26. oldal Dr.Szent-Györgyi Albert

³ 68. oldal Kodály Zoltán – Forrai Katalin: Ének az óvodában, 5. oldal.

⁴ 70. oldal Törzsök Béla – Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában, 26. oldal

⁵ 105. oldal Kodály Zoltán

Eszközjegyzék

Eszközök, felszerelések	Mennyiség	Megjegyzés
I. HELYISÉGEK		
Csoportszoba	12+4	Elegendő, megfelelő
Tornaszoba	1	3 hiányzik, ahol van korszerű
Logopédiai foglalkoztató	-	1 hiányzik
Játszóudvar	3+3	Elegendő, megfelelő
Óvodavezetői iroda	3+3	Elegendő, megfelelő
Gazdasági iroda	2	Elegendő, megfelelő
Nevelőtestületi szoba	3+3	Elegendő, megfelelő
Orvosi szoba	1	3 hiányzik
Gyermeköltöző	12+4	Elegendő, megfelelő
Gyermekmosdó, WC	10+3	Elegendő, megfelelő
Kiszolgáló helyiségek	4+3	Elegendő, megfelelő
Felnőtt öltöző	4+3	elegendő, megfelelő
Elkülönítő szoba	1	5 hiányzik
Főzőkonyha	1	Elegendő, megfelelő
Melegítőkonyha, tálaló	4+3	Elegendő, megfelelő
Felnőtt mosdó, WC, mosléktároló	4+3 1	Elegendő, megfelelő megfelelő
Száraz és földesáru raktár	1-1	elegendő, megfelelő
Egyéb raktár, szertár	4+3	elegendő, megfelelő

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

1. Csoportszoba

Óvodai fektető 340+90 folyamatos csere indokolt

Gyermekszék	345+90	folyamatos csere indokolt
Gyermekasztal	70+24	folyamatos csere indokolt
Fényvédő függöny	Ablakonként egy	elegendő
Szőnyeg	Csoportonként 2	elegendő, megfelelő
Játéktartó szekrény	Csoportonként elegendő	Folyamatos korszerűsítés indokolt
Fektető tároló	Csoportonként elegendő	Cseréje indokolt
élősarokállvány	12+4	megfelelő
hőmérő	12+4	megfelelő
Óvodapedagógusi asztal	12+4	megfelelő
Felnőtt szék	62	megfelelő
Eszközelőkészítő asztal	12+4	megfelelő
Textiltároló szekrény	12+4	megfelelő
Edény és evőeszköztároló szekrény	12+4	megfelelő
szeméttartó	12+4	megfelelő
2. Tornaszoba		
Tornapad	4	megfelelő
Tornaszőnyeg	4	megfelelő
Bordásfal	2	megfelelő
Többfunkciós mászóka	4	megfelelő
Egyéb felszerelés	Elegendő	megfelelő
3. Játzóudvar		
Kerti asztal	12+4	megfelelő
Kerti pad	12+4	megfelelő
Babaház	4+3	megfelelő
Udvari homokozó	12+4	felújításra szorul
Takaróháló	12+4	megfelelő
3. Óvodavezetői iroda		
Íróasztal, szék	1-1	megfelelő
Tárgyalóasztal	1	megfelelő
Szék	6+1	megfelelő
Telefon	1	megfelelő
könyvszekrény	1	megfelelő
iratszekrény	1	megfelelő
4. Gyermeköltöző		
Öltözőrekesz, ruhatároló	elegendő	megfelelő

Öltözőpad	elegendő	megfelelő
-----------	----------	-----------

5. Gyermekmosdó

Törülközőtartó	elegendő	megfelelő
----------------	----------	-----------

Falitükör	Elegendő	megfelelő
-----------	----------	-----------

Hőmérő	0	
--------	---	--

Rekeszes falipolc	elegendő	megfelelő
-------------------	----------	-----------

Fésűtartó	Elegendő	megfelelő
-----------	----------	-----------

Egyéb felszerelések	Gyermeklétszám szerint	megfelelő
---------------------	------------------------	-----------

6. Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

Mosógép	Óvodánként 1	megfelelő
---------	--------------	-----------

Centrifuga	Óvodánként 1	megfelelő
------------	--------------	-----------

Vasaló	Épületenként 1	megfelelő
--------	----------------	-----------

Vasalóállvány	Épületenként 1	megfelelő
---------------	----------------	-----------

takarítóeszközök	Épületenként elegendő	Pótlásuk folyamatos
------------------	-----------------------	---------------------

Kerti szerszámok	Óvodánként elegendő	Pótlásuk folyamatos
------------------	---------------------	---------------------

Hűtőgép	Óvodánként elegendő	megfelelő
---------	---------------------	-----------

Porszívó	Épületenként 1	megfelelő
----------	----------------	-----------

III. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

1. Játékok, játékeszközök

Különbféle játékformák	Csoportonként mennyiségben	megfelelő	Pótlásuk folyamatos
------------------------	-------------------------------	-----------	---------------------

Mozgásfejlesztő eszközök	Csoportonként mennyiségben	megfelelő	Pótlásuk folyamatos
--------------------------	-------------------------------	-----------	---------------------

Ének, zene, énekes játékok eszközei	A helyi nevelési program szerint		Pótlásuk folyamatos
--	-------------------------------------	--	---------------------

Az anyanyelvi fejlődést segítő eszközök	A helyi nevelési program szerint		Pótlásuk folyamatos
--	-------------------------------------	--	---------------------

Az értelmi fejlődést segítő eszközök	A helyi nevelési program szerint		Pótlásuk folyamatos
---	-------------------------------------	--	---------------------

Az ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	A helyi nevelési program szerint		Pótlásuk folyamatos
---	-------------------------------------	--	---------------------

A természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését segítő eszközök	A helyi nevelési program szerint		Pótlásuk folyamatos
--	-------------------------------------	--	---------------------

A munka jellegű tevékenységek eszközei	A helyi nevelési program szerint		Pótlásuk folyamatos
---	-------------------------------------	--	---------------------

2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök

Videó lejátszó	Óvodánként 1	
Televízió	Óvodánként 1	
Magnetofon	Három csoportonként 1	
Diavetítő	Épületenként 1	
Vetítővászon	Épületenként 1	
Hangszer pedagógusoknak	A helyi nevelési program szerint	Pótlásuk folyamatos
Hangszer gyermekeknek	A helyi nevelési program szerint	Pótlásuk folyamatos
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	A helyi nevelési program szerint, de hiányosak.	Pótlásuk nem megoldott

IV. FOGYATÉKOS GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

1. Beszédfogyatékosok

Tükör	Csoportonként 1-1
Logopédiai alapkészlet	Hiányzik

2. Hallási fogyatékosok

Dallamíró	Hiányzik
Hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	Hiányzik
Vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni illetve csoportos adó-vevő készülék	2
Szurdologopédiai eszközök	Hiányzik

3. Látási fogyatékosok

Olvasótelevízió	Hiányzik
Hatrekeszes doboz, gombás tála, szöges tábla, csörgő labda	Hiányzik

V. EGÉSZSÉG- ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

Ételmintás üveg	Megfelelő mennyiség	Pótlásuk folyamatos
Mentőláda	Óvodánként 1-1	Pótlásuk folyamatos
Gyógyszerszekrény	Óvodánként 1-1	Pótlásuk folyamatos
Munkaruha	Törvény szerint	Pótlásuk folyamatos
Védőruha	Törvény szerint	Pótlásuk folyamatos
Tűzoltó készülék	Törvény szerint	Pótlásuk folyamatos